

ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

นางสาวกมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์

สถาบันวิทยบริการ

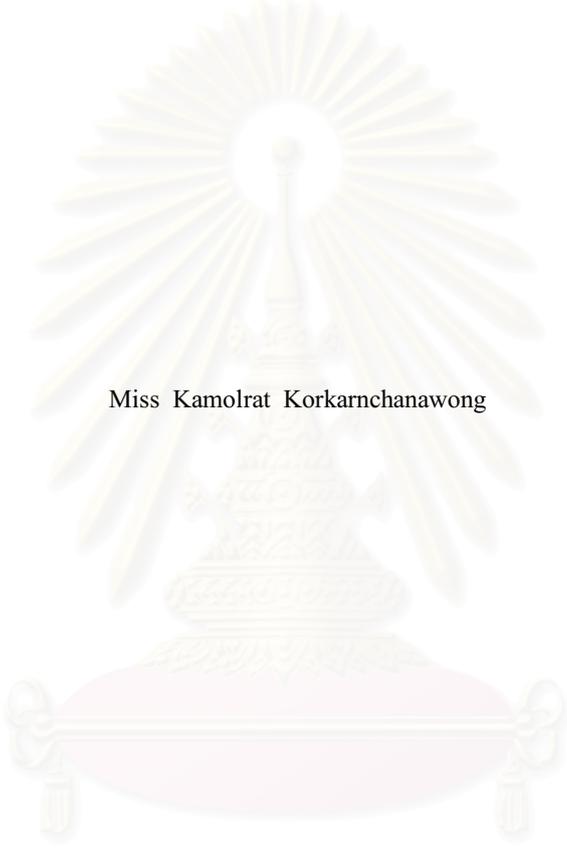
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF USING CONTEXT-BASED ASSESSMENT PROCESSES ON
PARENTS' PARTICIPATION IN PROMOTING PRESCHOOLERS' DEVELOPMENT

Miss Kamolrat Korkarnchanawong

สถาบันวิทยบริการ
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Early Childhood Education
Department of Curriculum, Instruction, and Educational Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

โดย นางสาวกมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์

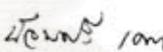
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย

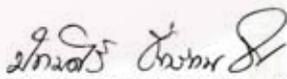
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เกต)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธุ์ พูลพัฒน์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์: ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. (EFFECTS OF USING CONTEXT - BASED ASSESSMENT PROCESSES ON PARENTS' PARTICIPATION IN PROMOTING PRESCHOOLERS' DEVELOPMENT) อ.ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. ปัทมศิริ ชีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์, 197 หน้า

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ และศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการใช้กระบวนการฯ ตัวอย่างประชากรเป็นผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 ที่มีอายุ 3-6 ปี จำนวน 30 คน จากโรงเรียนเกษมพิทยา แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ส่วนกลุ่มควบคุมใช้การประเมินพัฒนาการเด็กแบบปกติ ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานของผู้ปกครอง

ผลของการวิจัยมีดังนี้

- 1) หลังการทดลองใช้กระบวนการฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 2) ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการทดลองใช้กระบวนการฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 3) ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ ส่วนมากมีความพึงพอใจในกระบวนการฯ อยู่ในระดับมาก

ภาควิชา..หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา..
สาขาวิชา.....การศึกษาปฐมวัย.....
ปีการศึกษา.....2550.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

478 36549 27 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEYWORD DEVELOPMENT ASSESSMENT / TEACHER – PARENT PARTICAPATION / PRESCHOOLERS

KAMOLRAT KORKARNCHANAWONG : EFFECTS OF USING CONTEXT – BASED ASSESSMENT PROCESSES ON PARENTS' PARTICIPATION IN PROMOTING PRESCHOOLERS' DEVELOPMENT. THESIS ADVISOR : PATTAMASIRI TEERANURAK JARUCHAINIWAT, Ph.D. 197 pp.

The purpose of this research was to study effects of using Context – Based Assessment processes on parents' participation in promoting preschoolers' development in 3 parts, developmental, task and process approach and study parent's satisfaction in this process. The subject were thirty parents of preschool children ages three to six from Kaseam Pittaya School. The parents were divided into two groups; fifteen in the experimental group and fifteen in the control group. The experimental group evaluated preschools' development by using context - based assessment processes whereas the control group evaluated preschools' development by normal assessment. The duration of the study was 12 weeks. The instrument used in this study was the evaluation of parent's participation behavior in supporting preschoolers' development before and after the processes field test, observe parent's participation behavior in supporting preschoolers' development between field test and evaluation the process satisfaction of parents by questionnaire and focus group.

The research findings were as follows :

- 1) After the field test, the scores on parents' participation in promoting preschoolers' development of the experimental parents were significantly higher than that of the control parents at .01 level
- 2) After the field test, the scores on parents' participation in promoting preschoolers' development of the experimental parents were significantly higher at .01 level
- 3) Most parents viewed the process as high satisfaction.

Department...Curriculum, Instruction, and Educational Technology.. Student's signature...*K. Kamolrat*.....
 Field of study.....Early Childhood Education..... Advisor's signature...*Pattamasiri Teeranurak Jaruchainiwat*.....
 Academic year.....2007..... Co-Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณา และความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้ข้อคิด คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของคณาจารย์ทุกท่านที่ร่วมพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร.อรชยา ตูลานันท์ อาจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และโดยเฉพาะอาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย ซึ่งคอยให้กำลังใจ คำแนะนำ และให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เกศ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.จีระพันธ์ พูลพัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ดำเนินการตรวจสอบ และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน โรงเรียนอนุบาลธีรานุรักษ์ และโรงเรียนเกษมพิทยาเป็นอย่างยิ่งที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย กราบขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่กรุณามอบทุนเพื่อสนับสนุนการวิจัย ขอขอบคุณคุณนิสิตา อยู่อำไพ คุณวรลณี วัฒนอมชาติ คุณอารยา วานิลทิพย์ คุณวิลาวัลย์ ศักดิ์จันทร์ และคุณกรรณก เตชะอมรานันท์ ที่คอยให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลืองานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ท้ายนี้ขอขอบคุณคุณกนธิ วงศ์บุญญะกวิน คุณเจดณภา พรหมมา คุณวัชรญา สิทธิศักดิ์ และคุณพรธิภา จันทพรามที่คอยดูแล ให้กำลังใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา

เหนือสิ่งอื่นใด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ในความรักและกำลังใจที่มีตลอดมา และให้การสนับสนุนทางการเงิน ขอขอบคุณน้องสาวที่คอยห่วงใย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จได้ในวันนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก.....	14
พัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	14
ความหมายและหลักการของพัฒนาการเด็ก.....	14
ลำดับขั้นพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	18
การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	36

บทที่		หน้า
2	การประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	40
	ความหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก.....	40
	ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการเด็ก.....	41
	ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็ก.....	44
	วิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก.....	45
	กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	59
	รูปแบบของกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	60
	องค์ประกอบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	62
	ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	64
	การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู.....	66
	ความหมายของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู.....	66
	ความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู.....	66
	แนวคิดและหลักการของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู.....	69
	บทบาทครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู.....	83
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	84
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการเด็ก.....	84
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู.....	85
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	87
	การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อ	
	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	87
	การทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อ	
	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล.....	114
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	122
	ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้กระบวนการฯ และความพึงพอใจของผู้ปกครอง	
	ในกระบวนการฯ.....	124
	ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้กระบวนการฯ	
	และความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับกระบวนการฯ.....	135

บทที่	หน้า
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 155
	สรุปผลการวิจัย..... 157
	อภิปรายผลการวิจัย..... 157
	ข้อสังเกตจากงานวิจัย..... 164
	ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้..... 164
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย..... 165
	รายการอ้างอิง..... 166
	ภาคผนวก..... 171
	ภาคผนวก ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ..... 172
	ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 173
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 177
	ภาคผนวก ง แผนการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการ..... 191
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 197

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย.....	19
2 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ จิตใจ.....	24
3 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม.....	26
4 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา.....	31
5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน.....	71
6 สื่อที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล.....	93
7 กรอบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก.....	95
8 ค่าความจริงของแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก.....	98
9 เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก.....	100
10 สถานการณ์ในการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก.....	109
11 กรอบในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการ ประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	111
12 ค่าความจริงของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการ ประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	112
13 เปรียบเทียบกระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติกับกระบวนการประเมิน พัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	116
14 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง.....	124
15 การเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	126
16 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริม พัฒนาการเด็กหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม.....	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
17 การเปรียบเทียบคำขวัญเฉลิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ.....	128
18 การเปรียบเทียบคำขวัญเฉลิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง.....	129
19 คำขวัญเฉลิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายคะแนน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ.....	131
20 คำขวัญเฉลิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับ ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการฯ.....	133

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	64
2 รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Berger.....	74
3 รายละเอียดของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	89
4 แผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	92

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	รูปแบบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน.....	61
2	ภาพแสดงวิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์.....	73
3	รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Wood.....	73

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานะเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อคุณภาพการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย พบว่าเด็กไทยมีแนวโน้มพัฒนาการแบบองค์รวมสมวัยลดลงตามอายุ และมีเด็กปฐมวัยเพียงครึ่งเดียวที่มีพัฒนาการแบบองค์รวมสมวัย โดยร้อยละ 81.4 มีพัฒนาการด้านร่างกาย (ส่วนสูงตามอายุ) สมวัยร้อยละ 72.6 มีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย และร้อยละ 75.1 มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคมสมวัย (ลัดดา เหมาะสุวรรณ, 2547) จากการสำรวจสถานะสุขภาพ พัฒนาการและ การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยในปีพ.ศ. 2542 พบว่า เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการรวมทุกด้านอยู่ในเกณฑ์สงสัยว่าล่าช้าร้อยละ 28.31 และมีพัฒนาการด้านภาษา การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กและการปรับตัว การใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และสังคม และกาช่วยเหลือตนเองอยู่ในเกณฑ์สงสัยว่าล่าช้าร้อยละ 13.66 10.12 4.10 และ 3.20 ตามลำดับ และยังพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้อยู่อีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้สถิติในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า มีเด็กไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ที่มีปัญหาของความบกพร่องในการเรียนรู้ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์, 2543) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันพัฒนาการของเด็กปฐมวัยอยู่ในสภาพที่ถดถอยจนอยู่ในสถานะที่น่าวิตกกังวล ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคคลต่าง ๆ ในชุมชนจึงควรตระหนัก ให้ความสำคัญและร่วมกันหาแนวทางแก้ไขและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้สมวัยยิ่งขึ้น

จากสาระการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ซึ่งแนวทางการประเมินผลจำเป็นอย่างยิ่งต้องสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้และหลักการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 26 ยังระบุให้ “สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา” จากความสำคัญดังกล่าวทำให้เห็นว่า การประเมินผลเป็นหัวใจสำคัญ

ของการจัดการศึกษา เพราะนอกจากการประเมินผลจะช่วยให้ครุมีความรู้ความเข้าใจว่าผู้เรียนมีความสามารถมากน้อยเพียงใดแล้วยังทำให้พ่อแม่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในตัวเด็กมากยิ่งขึ้นด้วย ผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนด้านการศึกษาให้แก่บุตรหลานของตน เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ผู้ปกครองจึงมีความเข้าใจความต้องการของเด็กอย่างแท้จริงในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จได้อย่างดีที่สุด (ละเมียด ลิมอักษร, 2520 อ้างถึงใน ชีรภัทร์ เจริญดี, 2542) นอกจากนี้ Liu และ Chien (1991) ได้กล่าวถึงข้อดีของการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กว่า การมีส่วนร่วมจะช่วยให้ผู้ปกครองเปลี่ยนการรับรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็กมีความร่วมมือกับโรงเรียนและกิจกรรมของลูกมากขึ้น และยังเป็น การช่วยสร้างความสัมพันธ์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากงานวิจัยของ Macon (1999) ที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและความสามารถทางด้านวิชาการของเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและระดับความร่วมมือของผู้ปกครองที่มากขึ้นจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและทักษะความพร้อมทางด้าน การเรียนเพิ่มขึ้นทุกด้าน ซึ่ง Cason (1983) กล่าวเพิ่มเติมว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองควรจะเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่เด็กเข้าโรงเรียนและต่อเนื่องไปจนกระทั่งเด็กจบการศึกษา

การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ลีเปอร์ (Leeper, 1979) ได้กล่าวไว้ว่า บ้านและโรงเรียนมี ภาระและหน้าที่ที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก และผู้ปกครองไม่สามารถดูแลบุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพถ้าขาดความเข้าใจ การสนับสนุน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับครู การที่ผู้ปกครอง และครูรู้จักเด็กทุกด้านทั้งที่โรงเรียนและที่บ้านเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและ สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ในสภาพสังคมปัจจุบันที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่มี ความจำเป็นใน การที่จะต้องออกไปทำงานมากขึ้น ทำให้มีเวลาให้กับบุตรหลานของตนน้อยลง ส่งผลให้ผู้ปกครอง ให้ความสำคัญกับการให้ความร่วมมือกับ โรงเรียนในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ลดน้อยลงไปด้วย จากการศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลของนิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ (2544) พบว่าผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง และด้านการติดต่อสื่อสาร โดยผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาและไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็ก

ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริม พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก แต่ปรากฏว่าการจัดบริการและพัฒนาเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ยังอยู่ใน โรงเรียน (เลขา ปิยะอัจฉริยะ, 2537) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในประเทศไทยยังมีอยู่น้อยมาก (อรุณี หรดาล, 2537) อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ทำกับผู้ปกครองมักเป็น

ลักษณะชุดความรู้ที่ให้ผู้ปกครองนำไปปฏิบัติกับเด็กเองที่บ้าน ขาดการให้คำแนะนำ หรือการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนทำให้ผู้ปกครองไม่ได้รับการฝึกฝนที่เพียงพอ จึงก่อให้เกิดปัญหาการนำความรู้ไปปฏิบัติจริง ซึ่งกูดยา ตันติผลาชีวะ (2544) กล่าวว่า สิ่งที่ผู้ปกครองไม่ชอบในการมีส่วนร่วมหรือต้องมาโรงเรียน คือ ความรู้สึกขัดแย้งและอคติของครูที่มีต่อผู้ปกครอง และภาระทำกิจกรรมที่เป็นทางการ การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมนั้นต้องให้เป็นไปอย่างเป็นกันเอง โดยที่ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้ 4 วิธี (Morrison, 2000) ได้แก่ การมีส่วนร่วมโดยเน้นการทำงาน คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานในชั้นเรียนตามความสามารถของผู้ปกครองเป็นครั้ง ๆ ไป ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นที่เลี้ยงเด็ก การช่วยดูแลเด็ก ในกิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น การมีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกตำราและสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น การมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ได้แก่ การเข้ารับการอบรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นต้น และการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ คือ การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมทั้งสามวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นการนำวิธีการทั้งสามมาประสานกันโดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลาง

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนต่าง ๆ พบว่าวิธีการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 50.15 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนมากที่สุด และผู้ปกครองต้องการเข้าร่วมกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้หรือให้คำปรึกษาน้อยมากที่สุด (กูดยา ตันติผลาชีวะ, 2541) นอกจากนี้งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่วิธีการใดวิธีการหนึ่งมากกว่าที่จะนำวิธีการทั้งสามมาประสานกัน ทำให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าใดนัก (กูดยา ตันติผลาชีวะ, 2544) นอกจากนี้ ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2544) ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล” พบว่า การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยและความพร้อมทางด้านการเรียนให้กับเด็กนั้นต้องอยู่บนพื้นฐานของความเป็นปัจเจกของเด็กแต่ละคน โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคคลในชุมชนประสานความร่วมมือกันในการเฝ้าสังเกต ติดตาม และส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามความสามารถและศักยภาพของเด็กแต่ละคน ทั้งนี้การวินิจฉัยพบปัญหาตั้งแต่แรกเริ่มจะเป็น

สิ่งสำคัญในการหาแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้สูงขึ้นได้ทันเวลาที่ ซึ่งต้องอาศัยการประเมินพัฒนาการเด็กที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่เป็นจริง

จากการศึกษาการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติของ สมปอง สีนวน (2546) พบว่า ครูส่วนใหญ่ นิยมการประเมินพัฒนาการในรูปแบบของการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์เด็ก การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง การทดสอบ และการใช้แฟ้มสะสมผลงาน โดยใช้เครื่องมือในการประเมินเป็นแบบบันทึก พฤติกรรมและแบบประเมินพัฒนาการที่ส่วนมากอยู่ในรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่า หรือแบบใช้-ไม่ใช้ นอกจากนี้ยังมีแบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และแฟ้มสะสมผลงาน โดยช่วงเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ไม่ได้กำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะการประเมินตามความสะดวกและความเหมาะสม ครูส่วนใหญ่ประเมินพัฒนาการเด็กจากการสังเกตการทำกิจกรรม การเรียนการสอน รวมไปถึงกิจวัตรประจำวันของเด็ก โดยเก็บใส่แฟ้มสะสมผลงานเด็ก และรายงานต่อผู้บริหารหรือผู้ปกครองเมื่อสิ้นภาคเรียน โดยมีการสนทนาพูดคุยเพิ่มเติมบ้างเป็นระยะ ปัญหาจากการประเมินที่พบในปัจจุบันนั้นมีหลายปัจจัยด้วยกัน ปัจจัยแรกเกิดจากตัวครูเองที่ไม่ค่อยศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก ขาดการวางแผนในการประเมินพัฒนาการเด็ก และขาดเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม ปัจจัยจากผู้บริหารที่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ และไม่ค่อยเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กมากนัก ทำให้ขาดการควบคุมการประเมินพัฒนาการเด็กของครู ปัจจัยจากผู้ปกครองที่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน รวมไปถึงการประเมินที่ต้องการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากนี้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมีความต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้มากกว่าการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทำให้การประเมินพัฒนาการของครูส่วนใหญ่เน้น มุ่งเน้นไปที่การประเมินพัฒนาการทางด้านสติปัญญามากกว่าด้านอื่น ๆ

กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Contextually Based Assessment) พัฒนารู้นขึ้นจากปัญหาในการขาดกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในบริบทการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน (Linda and Donald, 2004) นอกจากนี้รูปแบบของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานยังมุ่งเน้นความสำคัญในการให้เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติขณะทำกิจกรรมในบริบทที่หลากหลายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน โดยประเมินพัฒนาการจากกิจกรรมที่เกิดในบริบทการเรียนรู้ 3 บริบท ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน มีกรอบในการศึกษาพฤติกรรมของเด็ก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสนใจและความสามารถเดิมของเด็ก บทบาทหน้าที่ทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย และการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของเด็ก กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสนทนา การมีปฏิสัมพันธ์ และการวางแผนร่วมกับ

ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตเด็กในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติทั้งสามบริบท การประเมินพัฒนาการในรูปแบบนี้จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูอย่างแท้จริง เนื่องจากกระบวนการในการประเมินนั้นผู้ปกครองและครูจะได้มีโอกาสในการที่จะสังเกตเด็กอย่างต่อเนื่องในบริบททั้ง 3 บริบท คือ บ้าน โรงเรียน และชุมชน และนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อสรุประดับพัฒนาการของเด็ก และหาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกัน ทำให้ผู้ปกครองมีความเข้าใจพัฒนาการของเด็กมากขึ้น และสามารถส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น เมื่อผู้ปกครองและครูมีความเข้าใจและทราบระดับพัฒนาการเด็ก ตั้งวัตถุประสงค์และวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของเด็กร่วมกันก็จะส่งผลให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่มีความเหมาะสมและครอบคลุมทุกด้าน

การประเมินพัฒนาการเด็กนั้นเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการประกันคุณภาพทั้งภายนอกและภายใน การประเมินพัฒนาการเด็กจะช่วยทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กทุกฝ่ายได้รับทราบพัฒนาการของเด็ก และร่วมกันส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างเหมาะสมและต่อเนื่องในแนวทางเดียวกัน การประเมินพัฒนาการที่ดีและมีประสิทธิภาพย่อมจะส่งผลดีไปยังตัวเด็ก และควรเป็นการประเมินพัฒนาการที่ให้ข้อมูลตรงตามสภาพจริงของเด็ก นอกจากนี้ผู้ปกครองควรมีส่วนในการประเมินเด็กร่วมกับครู อันจะช่วยทำให้การประเมินพัฒนาการของเด็กนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็ก จะทำให้ครูและผู้ปกครองมีความเข้าใจในตัวเด็กและสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้เต็มตามศักยภาพของเด็กมากขึ้น จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เนื่องจากการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานนั้นเป็นกระบวนการประเมินพัฒนาการที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับครู ทำให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อันจะทำให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

สมมติฐานการวิจัย

Macon (1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและความสามารถทางด้านวิชาการของเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง โดยการสัมภาษณ์ครูจำนวน 6 คนและสังเกตเด็กและทดสอบเด็ก และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 57 คนพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและระดับความร่วมมือของผู้ปกครองที่มากขึ้นจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและทักษะความพร้อมทางด้านการเรียนเพิ่มขึ้นทุกด้าน

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ทำการศึกษาโดยการให้ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลวัย 3-5 ปีของบ้านเด็กจุฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 13 คน ครูประจำชั้น 1 คน และครูพี่เลี้ยง 1 คน เข้าร่วมโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์ ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนความร่วมมือสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ

Linda and Donald (2004) ได้ศึกษาการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กพิเศษในการให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มแรก โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 9 ครอบครัวและใช้เวลา 6 เดือนในการให้ครอบครัวและเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกให้กับเด็ก โดยการวางแผนร่วมกับครู นักวิชาการ และนักบำบัดด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น และให้ความสำคัญกับการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเด็กมากขึ้น

จากผลงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. หลังการทดลองผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ

2. หลังการทดลองผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานมีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 12 และ 3 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร
2. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 12 สัปดาห์ โดยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการ
4. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย
 - 4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย
 - 5.1 แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 5.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 5.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นผู้ปกครองที่มีความสมัครใจ ดังนั้นจึงถือว่าผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนไม่ต่างกัน

ข้อจำกัดของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ไม่แน่นอน อาจทำให้ผลการวิจัยได้ผลไม่สมบูรณ์เต็มที่

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน หมายถึง ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญในการประเมินพัฒนาการจากการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ และการที่เด็กมีส่วนร่วมขณะทำกิจกรรมในบริบทที่หลากหลายในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้ปกครองและครูมีการวางแผนการทำงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การประเมินพัฒนาการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนา การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และการสังเกตเด็กในบริบทการเรียนรู้ 3 บริบท ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ผ่านกิจกรรมที่มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ กิจกรรมที่มาจากความสนใจและความสามารถเดิมของเด็ก กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กมีบทบาทหน้าที่ทางสังคมและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีความหมาย และกิจกรรมที่มีการเพิ่มโอกาสในโอกาสการเรียนรู้ของเด็ก โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ

ด้านการพัฒนา เป็นวิธีที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ได้แก่ การเข้ารับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ด้านการทำงาน เป็นวิธีที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำงานในชั้นเรียนตามความสามารถของผู้ปกครองเป็นครั้ง ๆ ไป ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การช่วยดูแลเด็กในกิจกรรมการทัศนศึกษาหรืองานกีฬา

ด้านกระบวนการ เป็นวิธีที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็ก รวมถึงการบริหารจัดการต่าง ๆ ได้แก่ การเสนอแนะกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การคัดเลือกสื่ออุปกรณ์สำหรับเด็ก

กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ หมายถึง ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยครูทำการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีการบันทึกและเรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสังเกตลงในสมุดพัฒนาการเด็ก การเก็บผลงานและวิเคราะห์ผลงานเด็กแล้วรวบรวมลงในแฟ้มสะสมผลงานเด็ก มีการรายงานพัฒนาการเด็กผ่านสมุดข่าวสารประจำหน่วยการเรียนและกิจกรรมพัฒนาลูกรักให้ผู้ปกครองทราบทุกวันศุกร์ และมีการรายงานพัฒนาการเด็กทุก ๆ ปลายภาคการศึกษา

การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับครู 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ เป็นคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่หรือบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก ทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดู และเป็นผู้ปกครองของนักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ประจำปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

เด็กวัยอนุบาล หมายถึง เด็กนักเรียนชายและหญิงที่มีอายุอยู่ระหว่าง 3 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการเด็กและการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

2. สร้างแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมและสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

3. กำหนดประชากรและตัวอย่างประชากร

3.1 ประชากร เป็นผู้ปกครองนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน

3.2 ตัวอย่างประชากร เป็นผู้ปกครองที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการฯ จำนวน 30 คน ผู้วิจัยแบ่งผู้ปกครองเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลองมีจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุมมีจำนวน 15 คน

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

4. การดำเนินการทดลอง มีขั้นตอนดังนี้

4.1 ก่อนการทดลองผู้วิจัยให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำคะแนนมาวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 2 กลุ่ม

4.2 ดำเนินการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้

1) ผู้ปกครองกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน เป็นเวลา 12 สัปดาห์ แบ่งเป็นขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ ใช้เวลา 1 สัปดาห์ ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก ใช้เวลา 3 สัปดาห์ ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ใช้เวลา 7 สัปดาห์ และขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้เวลา 1 สัปดาห์

2) ผู้ปกครองกลุ่มควบคุมได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจากโรงเรียนตามปกติทุกวันศุกร์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์

4.3 หลังการทดลองผู้วิจัยให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กฉบับเดียวกับที่ทำก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ

4.4 ผู้ปกครองกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานและจัดการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการฯ รวมถึงข้อเสนอแนะในการนำไปใช้จริง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ดังนี้

5.1 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง และความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

5.2 หากค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานและความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประโยชน์ที่ได้รับในการวิจัย

1. เป็นแนวทางให้โรงเรียนได้นำกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้ในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยมากขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับครูในการในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองในการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับสภาพจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 1.1 พัฒนาการเด็กวัยอนุบาล
 - 1.1.1 ความหมายและหลักการของพัฒนาการเด็ก
 - 1.1.2 ลำดับขั้นพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล
 - 1.2 การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล
 - 1.2.1 การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย
 - 1.2.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ
 - 1.2.3 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม
 - 1.2.4 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา
2. การประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล
 - 2.1 ความหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 2.2 ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 2.3 หลักการและแนวทางในการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 2.4 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 2.5 ลักษณะการประเมินพัฒนาการเด็ก
3. กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน
 - 3.1 รูปแบบของกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็ก โดยใช้บริบทเป็นฐาน
 - 3.2 องค์ประกอบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน
 - 3.3 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน
4. ความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู
 - 4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู
 - 4.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

- 4.3 แนวคิดและหลักการของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู
- 4.4 บทบาทของครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
- 5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการเด็ก
 - 5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

1.1 พัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

1.1.1 ความหมายและหลักการของพัฒนาการเด็ก

1) ความหมายของพัฒนาการเด็ก

สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2542) กล่าวว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในร่างกายมนุษย์ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาด้านการทำหน้าที่ (Function) และวุฒิภาวะ (Maturation) ของอวัยวะต่าง ๆ ในระบบโครงสร้าง และการจัดระเบียบ ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ผสมผสานเป็นลำดับขั้นต่อเนื่องกันไป

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า พัฒนาการเด็ก หมายถึง กระบวนการหรือลำดับขั้นตอนที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก ตลอดระยะเวลาที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงจากเด็กทารกที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จนเป็นบุคคลที่ช่วยเหลือตนเองได้

พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2547) ได้ให้ความหมายของ พัฒนาการไว้ว่า พัฒนาการเป็นลำดับขั้นซึ่งเด็กประสบผลสำเร็จ มีพัฒนาการ และมีวุฒิภาวะ กล่าวคือ เมื่อเด็กนำพลังภายนอกที่ได้มาจากสิ่งแวดล้อมมาเชื่อมโยงกับพลังภายในคือวุฒิภาวะจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการ

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าพัฒนาการเด็ก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นเกี่ยวกับตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเป็นลำดับขั้นต่อเนื่อง

2) หลักการของพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก (Bredkamp and Copple, 1997 อ้างถึงใน อรพรรณ นุตรกตัญญู, 2542)

2.1) พัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญามีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดและมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

2.2) พัฒนาการเกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตามกฎเกณฑ์อย่างสัมพันธ์กัน ความสามารถ ทักษะ และความรู้เกิดขึ้นจากความพร้อมของพัฒนาการเหล่านั้น

2.3) พัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กแต่ละคนเกิดขึ้นในอัตราที่แตกต่างกัน และไม่สม่ำเสมอ

2.4) ประสบการณ์เริ่มแรกมีผลต่อการเพิ่มขึ้น และความล่าช้าทางพัฒนาการ โดยที่พัฒนาการและการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.5) พัฒนาการเกิดขึ้นในทิศทางที่สามารถทำนายได้ไปสู่ความซับซ้อน และการสังมลักษณะนิสัยส่วนตัว

2.6) พัฒนาการและการเรียนรู้เกิดขึ้นและมีผลจากบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2.7) เด็กเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ทางกายภาพและสังคมโดยตรง รวมทั้งความรู้ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมในการสร้าง ความเข้าใจโลกรอบ ๆ ตัวของเด็กด้วยตนเอง

2.8) พัฒนาการและการเรียนรู้เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างวุฒิภาวะทางชีววิทยาและสภาพแวดล้อมที่ประกอบด้วยโลกทางกายภาพและทางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

2.9) การเล่นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับพัฒนาการทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งเป็นการสะท้อนพัฒนาการของเด็ก

2.10) พัฒนาการจะก้าวหน้าเมื่อเด็กได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติทักษะ และได้รับประสบการณ์ที่ท้าทายมากขึ้น

2.11) เด็กแสดงให้เห็นถึงวิธีการในการเรียนรู้และแสดงออกในสิ่งที่เด็กเรียนรู้แตกต่างกัน

2.12) เด็กพัฒนาและเรียนรู้ได้ดีที่สุดในบริบทที่เด็กรู้สึกปลอดภัย มีคุณค่า ได้รับการตอบสนองความต้องการทางกายภาพและการมีความมั่นคงทางจิตใจ

3) ลักษณะของพัฒนาการเด็ก

เยาวยา เดชะคุปต์ (2542) ได้แบ่งลักษณะพัฒนาการของเด็กปฐมวัยเป็น 2 ประการคือ ลักษณะพัฒนาการที่คล้ายคลึงกัน และพัฒนาการที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1) เด็กทุกคนมีความคล้ายคลึงกัน เด็กทุกคนจะมีลำดับขั้นของพัฒนาการซึ่งคล้ายคลึงกัน ซึ่งทิพย์สุดา นิลสินธพ (2523) สรุปได้ดังนี้

1) พัฒนาการจะเกิดในลักษณะต่อเนื่อง(Continuity) การพัฒนาจะเป็นระบบหรือกระบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถหยุดการเปลี่ยนแปลงได้และ พัฒนาการระยะหนึ่ง ๆ จะเป็นรากฐานของการพัฒนาในระยะต่อไป

2) พัฒนาการจะเป็นไปตามขั้นตอนของมัน (Sequence) เช่น พัฒนาการของมนุษย์จะเกิดขึ้นเป็นลำดับขั้นตอนคือ นั่งก่อนจึงยืน ยืนแล้วจึงเดิน เป็นต้น

3) พัฒนาการจะเกิดเป็นอัตรา (Ratio) ที่ไม่เหมือนกัน บุคคลทุกคนจะมีขั้นตอนการพัฒนาเป็นแบบฉบับเดียวกัน แต่การเจริญเติบโตจะแตกต่างกันไป

4) พัฒนาการจะเกิดเป็นทิศทางเฉพาะ (Development Direction) การพัฒนาการจะเริ่มจากศีรษะไปสู่เบื้องล่าง จากแกนกลางของลำตัวไปสู่ส่วนย่อย จากส่วนที่ใกล้ไปหาส่วนที่ไกล

5) พัฒนาการของแต่ละช่วงอายุไม่เป็นอัตราเดียวกัน เช่น ในวัยเด็กการเจริญเติบโตของร่างกายจะมีอัตราสูงในช่วง 2 ปีแรก ต่อจากนั้นอัตราการเจริญเติบโตจะลดลง และสูงขึ้นอีกครั้งในวัยรุ่น

นอกจากนี้ สุชา จันทน์เอม (2527) ยังได้กล่าวถึงพัฒนาการของเด็กปกติทุกคนไว้ว่ามีขั้นตอนคล้ายคลึงกันดังนี้

1. การเจริญเติบโตของเด็กเป็นกระบวนการต่อเนื่องแต่อาจจะไม่สม่ำเสมอ
2. การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจะมีส่วนสัมพันธ์ต่อกัน
3. องค์ประกอบของพัฒนาการด้านหนึ่ง ๆ จะต้องอาศัยการสังเกตพัฒนาการด้านอื่น ๆ ประกอบด้วยจึงจะเกิดความเข้าใจ
4. พฤติกรรมคือผลจากความต้องการของเด็ก
5. เด็กและเพื่อนจะมีปฏิริยาขึ้นพื้นฐานต่อผู้คนและสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเหมือน ๆ กันคือ การแสดงความรัก ความโกรธ ความสนใจ ความร่วมมือ ความก้าวร้าว หรืออาการถดถอย
6. พัฒนาการของเด็กจะดำเนินไปเป็นลำดับขั้นตอน
7. เด็กทุกคนจะมีความรู้สึกเฉพาะส่วนบุคคล ในการสร้างความสัมพันธ์กับคนและสิ่งอื่น ๆ
8. ทักษะทางสังคมของเด็กจะเริ่มจากความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยและการมีความเชื่อมั่นว่าจะได้รับบางสิ่งบางอย่างจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคน สิ่งของ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ
9. เด็กทุกคนสนใจที่จะเรียนรู้เมื่อรู้จัก โลกที่ตนอาศัยอยู่

3.2) เด็กทุกคนมีความแตกต่างกันโดยแต่ละคนจะเติบโตและพัฒนาขึ้นตามแบบแผนของพัฒนาการที่เหมือนกันในอัตราที่ช้าเร็วแตกต่างกันตามความสามารถของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. เด็กแต่ละคนมีลักษณะที่แตกต่างกันตามพันธุกรรม
2. เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการต่างกัน แต่ละช่วงพัฒนาการของเด็กจะมีผลต่อการกระทำต่าง ๆ ของเด็กซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละช่วงของพัฒนาการ
3. เด็กหญิงจะพัฒนาเร็วกว่าเด็กชาย
4. สิ่งแวดล้อมมีผลต่อความถนัดและทัศนคติของแต่ละคน เด็กที่ได้รับความอบอุ่น มีคนรับฟังพูดคุยด้วย มอบความรักให้จะมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่ขาดการดูแลเอาใจใส่

จากลักษณะของพัฒนาการเด็กที่ได้กล่าวมาข้างต้น พอที่จะสรุปได้ว่าพัฒนาการของเด็กแต่ละคนมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นผลมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้นในการสังเกตพัฒนาการเด็กจึงควรมีความเข้าใจและเริ่มต้นจากพัฒนาการที่เด็กเป็นอยู่

4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็ก

สุชา จันทน์เอม (2527) กล่าวว่า พัฒนาการของเด็กไม่ได้ขึ้นอยู่กับอาหารหรือสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่มีสาเหตุหลายอย่างด้วยกัน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กมีดังนี้

1. สติปัญญา มีอิทธิพลอย่างสูงต่อพัฒนาการของเด็ก เพราะเด็กที่มีสติปัญญาดีย่อมมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่มีสติปัญญาต่ำ โดยมีการค้นพบว่าเด็กที่มีสติปัญญาดีจะสามารถเดินและพูดได้ก่อนเด็กที่มีสติปัญญาไม่ดี
2. เพศ เด็กชายและเด็กหญิงจะมีพัฒนาการที่ต่างกัน โดยเฉพาะพัฒนาการทางด้านร่างกาย ในเด็กแรกเกิดเด็กชายจะเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กหญิงเล็กน้อย แต่ระยะต่อมาเด็กหญิงจะเจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชาย โดยปกติเด็กหญิงจะมีพัฒนาการทางเพศเร็วกว่าเด็กชายราว 1-2 ปี แต่อัตราพัฒนาการด้านสมองเด็กหญิงจะมีพัฒนาการเร็วกว่าเด็กชายเล็กน้อย
3. ต่อมต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น ต่อมไร้ท่อบางชนิดที่ควบคุมการเจริญเติบโตของร่างกาย ถ้าต่อมเหล่านี้ทำงานผิดปกติอาจทำให้ร่างกายเจริญเติบโตเร็วผิดปกติหรืออาจทำให้เตี้ยแคระไป
4. อาหาร เด็กที่ได้รับสารอาหารอย่างครบถ้วนจะมีอัตราพัฒนาการที่เร็วกว่าเด็กที่ขาดสารอาหารหรือได้รับอาหารที่ไม่มีคุณภาพและอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ได้ง่าย

5. อากาศบริสุทธิ์และแสงแดด การที่เด็กได้รับอากาศที่บริสุทธิ์และแสงแดดอย่างสม่ำเสมอจะช่วยส่งเสริมให้พัฒนาการต่าง ๆ เป็นไปอย่างปกติและส่งผลให้เด็กมีสุขภาพที่ดี
6. การบาดเจ็บหรือโรคภัยไข้เจ็บ สิ่งเหล่านี้มีผลทำให้พัฒนาการต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างผิดปกติและล่าช้าได้
7. เชื้อชาติ มีผลต่ออัตราพัฒนาการเช่นกัน มีการค้นพบว่าเด็กนิโกรหรือเด็กอินเดียจะมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าเด็กผิวขาวและเด็กผิวเหลือง
8. วัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็ก เช่น เด็กไทยที่สงบเสงี่ยม ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเนื่องจากได้รับการอบรมแบบไทยจะมีพัฒนาการด้านการปรับตัวในสังคมน้อยกว่าเด็กอเมริกันซึ่งมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เป็นต้น
9. ตำแหน่งในครอบครัว โดยส่วนมากลูกคนรองจะมีพัฒนาการเร็วกว่าลูกคนแรกเพราะสามารถทำตามแบบอย่างของพี่ได้ ส่วนลูกคนสุดท้ายก็มักจะได้รับกาช่วยเหลืออยู่เสมอจึงอาจจะมีพัฒนาการล่าช้าได้
10. การอบรมเลี้ยงดู การที่ผู้ใหญ่ปล่อยให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการเร็วกว่าเด็กที่ผู้ใหญ่คอยช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา

1.1.2 ลำดับขั้นพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

พัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล จำแนกออกเป็น 4 ด้านคือ พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พัฒนาการด้านสังคม และพัฒนาการด้านสติปัญญา ศิลิลักษณ์ ขยันกิจ และคณะ (2546) ได้นำเสนอพัฒนาการแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางร่างกาย เริ่มต้นจากส่วนบนลงไปส่วนล่าง และจากแกนกลางไปสู่ส่วนข้าง ในส่วนของการเคลื่อนไหวของร่างกาย จะพัฒนาจากทักษะการเคลื่อนไหวทั่วไปไปสู่ทักษะการเคลื่อนไหวแบบเจาะจง พัฒนาการทางด้านนี้ได้แก่ ความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อมัดใหญ่และเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างอวัยวะต่าง ๆ และการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย รวมทั้งในเรื่องของการช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวัน

ตารางที่ 1 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านร่างกาย	
1. กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การทรงตัว และการเคลื่อนไหวร่างกาย	อายุ 3 – 4 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เดินโดยไม่ต้องก้มมองเท้า เดินถอยหลังและเดินเขย่ง ปลายเท้าได้ เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้า ถีบจักรยานสามล้อได้ - ทรงตัวบนคานสูงได้แต่ต้องมีคนช่วยเหลือ และทรงตัวบนขาเดียวได้บ้างแต่ไม่นาน - วิ่งตามลำพังได้นุ่มนวล รابرื่น และไม่ค่อยหกล้ม เลี้ยว และหยุดได้ทันที วิ่งรอบสิ่งของได้คล่อง - กระโดดสูงได้ดี กระโดดข้ามวัตถุเล็ก ๆ โดยมีขาข้างหนึ่งนำหน้า - ขว้างบอลเหนือหัวและโยนด้วยมือข้างเดียวได้ ยึดแขนตรงไปข้างหน้าเพื่อรับบอล รับลูกบอลที่กระดอนพื้นได้โดยใช้ลำตัวช่วย - แสดงให้เห็นการประสานสัมพันธ์ได้ดี เริ่มเคลื่อนไหวแขนและขาในการแกว่งชิงช้าหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ
	อายุ 4 – 5 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เดินต่อส้นได้บ้าง เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้า เดินเป็นเส้นโค้งได้ ชอบปีนป่าย - ทรงตัวบนคานได้ดี เดินทรงตัวบนคานได้ ทรงตัวบนขาข้างเดียวได้นาน - วิ่งได้คล่องแคล่ว ควบคุมการเริ่มวิ่ง หยุดวิ่งและเลี้ยวได้ดี - กระโดดสูงและกระโดดติดต่อกันได้ กระโดดขาเดียวได้ เริ่มการก้าวกระโดด เริ่มกระโดดเชือกได้ - ขว้างหรือโยนสิ่งของได้ระยะไกลขึ้น อาจนัดโยนท่าคว่ำมือหรือหงายมือทำไต่ทำหนึ่ง และรับบอลโดยยังใช้ลำตัวช่วย - เริ่มเคลื่อนไหวอย่างสัมพันธ์กันในการปีนป่ายอุปกรณ์ต่าง ๆ และการกระโดด

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านร่างกาย	
1. กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การทรงตัวและการเคลื่อนไหวร่างกาย (ต่อ)	<p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เดินถอยหลังได้อย่างรวดเร็ว เดินตามจังหวะเพลงได้ เดินขึ้น – ลงบันไดสลับเท้า เดินต่อทำเป็นเส้นตรงโดยไม่ล้ม - ทรงตัวบนขาเดียวได้นานหลายวินาที เดินทรงตัวบนคานได้ดี - วิ่งได้รวดเร็วและหยุดทันที หมุนตัวเลี้ยวหลบหลีกได้คล่อง วิ่งพร้อมกระโดดได้ ก้มเก็บของที่พื้นขณะวิ่งอยู่ได้ - กระโดดขาเดียวได้หลายครั้งติดต่อกัน กระโดดสลับเท้าและกระโดดไปข้างๆ ได้ แกว่งแขนสลับข้างขณะกระโดด ก้าวกระโดดได้อย่างราบรื่น กระโดดข้ามสิ่งกีดขวางต่างๆ ได้ และกระโดดเชือกได้ดี - ขว้างหรือโยนสิ่งของได้แม่นยำ ตัวและขาขยับตามแขนที่โยน พยายามรับสิ่งของด้วยมือ อาจใช้ลำตัวช่วยบ้าง - เคลื่อนไหวประสานสัมพันธ์ได้ดี ปีนป่านได้ดี ปีนจักรยานได้ดี
2. กล้ามเนื้อมัดเล็ก	
2.1 การใช้มือและนิ้ว (การประสานสัมพันธ์มือ – ตา)	<p>อายุ 3 – 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้นิ้วหัวแม่มือแตะปลายนิ้วที่ละนิ้ว ปักหมุดขนาดใหญ่ได้ ร้อยลูกปัดขนาดใหญ่ได้ หมุนเปิด – ปิดฝาเกลียวขนาดเล็กได้ พับกระดาษได้แต่ต้องช่วยเหลือ เทของเหลวได้แต่อาจหก - ปั่นดินน้ำมันแล้วคลึงเป็นเส้นยาว เป็นลูกบอล หรือแผ่เป็นแผ่นแบนกลมได้ - ต่อบล็อกและสามารถวางชิ้นส่วนของภาพตัดต่อได้ 1 ชิ้น

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านร่างกาย	
2. กล้ามเนื้อมัดเล็ก	
2.1 การใช้มือและนิ้ว	
(การประสานสัมพันธ์มือ – ตา) (ต่อ)	อายุ 4 – 5 ปี
	<ul style="list-style-type: none"> - นิ้วทั้ง 4 นิ้วเป็นอิสระจากกัน ปีกหมูคบนกระดานขนาดเล็ก ร้อยลูกปัดขนาดเล็กและทำตามแบบได้ ใช้เชือกร้อยสิ่งของได้ พับกระดาษตามแนวเส้นทแยงมุมและรีดกระดาษตามรอยพับได้ เสียบคลิปกระดาษลงบนกระดาษแข็ง - เทของเหลวลงในภาชนะขนาดเล็กได้ - ปั้นดินน้ำมันเป็นลูกกลมและใช้อุปกรณ์ช่วยในการปั้นเป็นรูปร่างต่าง ๆ ซึ่งผู้อื่นอาจมองไม่ออก - ต่อบล็อกเป็นรูปตึกได้ สร้างโครงสร้างบล็อกที่ซับซ้อนและขยายส่วนมากขึ้น ต่อภาพต่อ 4 – 5 ชิ้นได้
	อายุ 5 – 6 ปี
	<ul style="list-style-type: none"> - นิ้วทั้ง 4 นิ้วเป็นอิสระจากกัน ตอกตะปูด้วยค้อนได้ สอดด้ายเข็มขึ้นลงผ่านรูที่เจาะบนกระดาษ ใช้เชือกร้อยวัสดุตามแบบได้ ไขและหมุนลูกบิดประตูด้วยกุญแจ เปิดและปิด เข็มกลัดที่มีขนาดใหญ่ แกะ ถอด และประกอบสิ่งต่าง ๆ ได้ - พยายามปั้นดินน้ำมันที่เป็นมิติ (sculpture) ปั้นเป็นรูปร่างต่าง ๆ ที่มีรายละเอียดที่ผู้อื่นมองออก - สร้างโครงสร้างบล็อกที่ซับซ้อน มีโครงสร้าง 3 ทิศทาง ต่อภาพต่อได้ 10 – 15 ชิ้น
2.2 การใช้กรรไกรและกาว	อายุ 3 – 4 ปี
	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดกระดาษได้ความยาวเท่ากับกรรไกร 2 ครั้ง - ตัดกระดาษได้แต่ยังไม่ตรงและอาจจับกรรไกรได้ไม่ถูกต้อง - ควบคุมการทากาวได้มากขึ้น ใช้นิ้วทากาวได้

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านร่างกาย	
2. กล้ามเนื้อมัดเล็ก	
2.2 การใช้กรรไกรและทากาว (ต่อ)	<p>อายุ 4–5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงและเลี้ยวทำมุม 90 องศาได้ - เลื่อนกระดาษเพื่อตัดเองได้และจับกรรไกรได้ถูกต้อง - ทากาวได้ถูกบริเวณในปริมาณที่เหมาะสม <p>อายุ 5–6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตัดกระดาษเป็นเส้นโค้ง รูปทรงเรขาคณิต และภาพจากหนังสือได้ ฉีกกระดาษและใช้กรรไกรในการออกแบบได้ - ทากาวและปะวัสดุที่เลือกบนกระดาษ
2.3 การใช้เครื่องเขียน	<p>อายุ 3–4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้ 3 นิ้วในการจับดินสอ สีเทียนหรือดินสอสี แต่ตำแหน่งในการจับยังไม่มีความสม่ำเสมอ - ลากเส้นตรงแนวนอน แนวตั้ง เขียนกากบาทและวงกลมได้ - วาดรูปต่างๆ เช่น วงกลม เป็นต้น เริ่มออกแบบสิ่งต่างๆ เช่น บ้านหรือรูปร่างคน วาดสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันในบางครั้ง <p>อายุ 4–5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - จับดินสอได้ถูกต้องแต่ตำแหน่งยังไม่สม่ำเสมอ - จิตเขียนคล้ายการเขียน เขียนรูปสี่เหลี่ยมและตัวอักษรบางตัวได้ (มักจะเป็นตัวอักษรในชื่อตนเอง) - วาดรูปพื้นฐานหลายอย่างรวมกัน เช่น วาดรูปพระอาทิตย์ที่มีหน้าตา เป็นต้น วาดรูปบุคคลที่มีส่วนประกอบอย่างน้อย 4 ส่วน มีตา จมูก ปากแต่ตำแหน่งอาจไม่ถูกต้อง มีแขนขาเป็นเส้น

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านร่างกาย	
2.3 การใช้เครื่องเขียน (ต่อ)	<p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - จับดินสอได้ถูกต้อง ตำแหน่งการจับสว่าเหมาะสมมากขึ้น - เขียนตัวอักษรและตัวเลขได้ คัดลอกตัวหนังสือได้แต่ไม่เรียบร้อย ลอกแบบรูปร่าง และระบายสีในช่องได้ - วาดรูปที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น รูปเรือ ตึก รถ ต้นไม้ ดอกไม้ เป็นต้น แต่สัดส่วนอาจยังไม่ถูกต้อง เช่น คนใหญ่กว่าตึก เป็นต้น วาดรูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และวงกลม
3. สุขนิสัยในการขับถ่าย	<p>อายุ 3 – 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ลุกไปถ่ายปัสสาวะ อุจจาระได้ทันเวลา โดยปัสสาวะ อุจจาระไม่ราด ต้องช่วยเหลือในการทำความสะดวกบางครั้ง <p>อายุ 4 – 5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เข้าห้องส้วมตามลำพังเกือบไม่ต้องช่วยเหลือในการทำความสะดวกแต่ยังทำความสะดวกไม่เรียบร้อยในบางครั้ง <p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เข้าห้องน้ำถ่ายที่โถส้วมและราดน้ำโดยไม่หกเลอะเทอะ ไม่ต้องช่วยเหลือในการทำความสะดวก
4. สุขนิสัยด้านการแต่งตัว	<p>อายุ 3 – 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถอดเสื้อผ้าที่ผ่าหน้าหรือกระโปรงกางเกงด้วยตนเองได้ โดยไม่ต้องมีผู้ช่วยเหลือ แต่ยังคงการให้ช่วยในการใส่ติดกระดุมได้เองอย่างช้าๆ <p>อายุ 4 – 5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - สวมเสื้อและถอดเสื้อหรือชุดที่ผ่านทางศีรษะได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องแนะนำและทำเมื่อถึงเวลาโดยไม่ต้องเตือน ร้อยเชือกทรงเท้าได้แต่ไม่สามารถผูกปมได้

ตารางที่ 1 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านร่างกาย

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
4. สุขนิสัยด้านการแต่งตัว (ต่อ)	อายุ 5 – 6 ปี - ถอดและสวมเสื้อผ้าเอง ใส่ซิปและติดกระดุมได้ดี กลับตะเข็บเสื้อผ้าได้ด้วยตนเอง ผูกเชือกทรงเท้าได้เองโดยไม่ต้องช่วยเหลือ เมื่อแต่งตัวเสร็จตรวจสอบความเรียบร้อยโดยไม่ต้องเตือน

2. พัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการควบคุมอารมณ์ อารมณ์แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ อารมณ์ดีกับอารมณ์ไม่ดี ความสามารถในการควบคุมอารมณ์จะเพิ่มขึ้นตามลักษณะพัฒนาการ ตามอายุ และความสามารถทางสติปัญญา เป็นด้านที่เกี่ยวกับความสามารถในการรู้สึก และแสดงความรู้สึกทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งการแสดงออกของความคิดและการรับรู้ของเด็ก

ตารางที่ 2 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ จิตใจ

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านอารมณ์ จิตใจ	อายุ 3 – 4 ปี - แสดงความรู้สึกแรงเมื่อกลัวหรือสะเทือนใจ และแสดงความพอใจและขำเมื่อรู้สึกตลก - แสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงอารมณ์ที่ซับซ้อน เช่น ภูมิใจ อิจฉา รู้สึกผิด เป็นต้น - อ่านอารมณ์ของผู้อื่นจากสีหน้า ท่าทาง บอกเหตุและผลที่ตามมาจากการมีอารมณ์ต่างๆ ได้ - รับรู้ว่าการแสดงอารมณ์ทางลบไม่เป็นที่ยอมรับทางสังคม และพยายามระงับคำพูด สีหน้า ท่าทางในทางลบหรือพฤติกรรมแบบเด็กที่อายุน้อยกว่า เช่น การกรีดร้อง เป็นต้น - ปรับอารมณ์ เช่น ลดความเศร้า หรือความวิตกกังวลเมื่อจากผู้ใหญ่ เป็นต้น ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น - ชอบแข่งขัน แย่งชิงความรักและความสนใจจากพ่อแม่

ตารางที่ 2 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ จิตใจ

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านอารมณ์ จิตใจ (ต่อ)	<p>อายุ 4 – 5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความอ่อนไหวต่อคำชม และคำตำหนิ มักแสดงพฤติกรรมชอบออกนอกกฎเกณฑ์ - แสดงออกเมื่อโกรธ แต่เรียนรู้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดีและนำไปสู่การลงโทษ เริ่มตัดสินใจสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็วด้วยการกระทำที่ก้าวร้าว - ทราบถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่สามารถควบคุมได้ด้วยตนเองมากขึ้นในสิ่งที่ได้รับการคาดหวัง แสดงออกว่าไม่ยอมทำตามหรือหลีกเลี่ยงได้ง่าย ไม่สามารถรอคอยได้ในระยะเวลานานและไม่สนใจที่จะทำตามสัญญา - แสดงความสามารถในการควบคุมความรู้สึกที่มีความรุนแรงมากขึ้น เช่น ความกลัวหรือโกรธ แต่ยังคงต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในการแสดงหรือควบคุมความรู้สึกของตนในเวลานั้น - สนใจเรื่องการแต่งงาน และผู้ใหญ่ที่มีเพศตรงข้ามคุยโอ้อวด (เป็นการขยายความรู้สึกต่อตัวเองให้มากขึ้น) - เริ่มรู้จัก “สิ่งดี” และ “สิ่งไม่ดี” แสดงการวิพากษ์วิจารณ์ตัวเองบ้าง - ยอมรับการลงโทษที่ยุติธรรม แสดงท่าทีที่ไม่เห็นด้วยในบางครั้ง โอดครวญเมื่อสับสนหรือผิดหวัง - เข้าใจว่าสถานการณ์เดียวกันสามารถเกิดอารมณ์กับบุคคลได้แตกต่างกัน <p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความกระตือรือร้นในบางเรื่องที่มีความสนใจ และไวต่อความรู้สึกถูกตำหนิและเยาะเย้ย - แสดงความก้าวร้าวน้อยลง ใช้วาจาถูกล้อเลียนผู้อื่นมากขึ้น - แสดงความรู้สึกอยากได้ของของผู้อื่นอยู่บ้าง บางครั้งอาจเอาไปซ่อนหรือทำลายเสีย

ตารางที่ 2 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านอารมณ์ จิตใจ

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านอารมณ์ จิตใจ (ต่อ)	อายุ 5 – 6 ปี (ต่อ) <ul style="list-style-type: none"> - สนใจเรื่องการเกิด การแต่งงาน การตาย - ควบคุมการตอบสนองทางอารมณ์ได้ดีขึ้น แต่ยังมี การตอบสนองรุนแรงและทันทีต่อความชอบและไม่ชอบ

3. พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีทักษะการปรับตัวในสังคม ความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ตลอดจนการแก้ปัญหาและบทบาททางสังคม ซึ่งเด็กสะท้อนพัฒนาการผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 3 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสังคม	
1. การเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่	
1.1 ลักษณะการเล่นของเด็ก	อายุ 3 – 5 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มเล่นสร้างสิ่งก่อสร้างที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามอายุ และเล่นบทบาทสมมติตามจินตนาการ
	อายุ 5 – 6 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มเล่นภาษา สะท้อนพัฒนาการด้านภาษาที่เพิ่มขึ้น และเล่นเกมที่มีการตั้งกฎกติกาในการเล่นเป็นกลุ่ม
1.2 ระดับพฤติกรรมการเล่นของเด็ก	อายุ 2 – 4 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เล่นคู่ขนานกับเด็กอื่นหรือการการเล่นแบบต่างคนต่างเล่น (Parallel Play) เด็กจะสังเกตคนอื่นเล่น เริ่มสนใจคนอื่นแต่ไม่เล่นด้วย จนกระทั่งคุ้นเคยกับเด็กอื่นจึงจะเข้าร่วมในรูปแบบการเล่นที่สัมพันธ์กัน เล่นกิจกรรมหรือของเล่นที่เหมือน ๆ กัน ทำตามอย่างกัน แต่ไม่แบ่งปันของเล่นกัน

ตารางที่ 3 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสังคม	
1. การเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ (ต่อ)	
1.2 ระดับพฤติกรรมการเล่นของเด็ก	<p>อายุ 2 – 4 ปี (ต่อ)</p> <ul style="list-style-type: none"> - เปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมระหว่างการเล่นบ่อย ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่เล่นกับเพื่อนได้ <p>อายุ 4 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เด็กเริ่มมีพัฒนาการทางสังคมมากขึ้น มีการสนทนาปรึกษากัน การให้ยืม แบ่งปันของเล่น รู้จักการทำตามคำร้องขอ ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการเล่นเป็นกลุ่มหรือหมู่คณะ - เล่นร่วมกับผู้อื่น (Associative Play / Partnership Play) เล่นเป็นกลุ่มย่อยๆ 2 – 3 คน 3 – 4 หรือ 4 – 5 คน แม้จะเล่นเป็นกลุ่มใหญ่ก็อาจมีกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มย่อยๆ ร่วมอยู่ด้วย เด็กในกลุ่มจะเล่นและทำในสิ่งที่คล้ายกัน ให้ความร่วมมือในการเล่นดี แต่ยังไม่มีการแบ่งงานที่เป็นระบบ จะเล่นตามความสนใจของตนเป็นหลัก
1.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่	<p>อายุ 3 – 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นแบบคู่ขนานหรือการเล่นคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ เริ่มเล่นตามกันเป็นกลุ่มบ้าง เริ่มเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตาม - รู้จักการรอคอยและการแบ่งปันได้บ้าง แสดงความรักใคร่ห่วงใยที่เล็กกว่า

ตารางที่ 3 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสังคม	
1. การเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ (ต่อ)	
1.3 การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ (ต่อ)	<p>อายุ 4 – 5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในเชิงบวกมากขึ้น มีการพูดคุยโต้ตอบบทสนทนาที่ยาวขึ้น เด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นแบบเล่นตามกันเป็นกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ แต่พฤติกรรมไม่คงที่ บางครั้งเล่นร่วมมือดี บางครั้งก้าวร้าวรังแกเพื่อน มีการเล่นแบบคู่ขนาน การเล่นคนเดียว และการเล่นแบบร่วมมือบ้าง - รู้จักรอคอยตามลำดับก่อน – หลัง แบ่งปันของให้ผู้อื่นมากขึ้น เก็บของเล่นเข้าที่ได้ - เริ่มรู้จักการไหว้เพื่อทำความเคารพผู้ใหญ่ และขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ <p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในเชิงบวก รับรู้ความต้องการและอารมณ์ของผู้อื่นและมีความรู้สึกไม่ยอมถูกทอดทิ้ง เด็กแสดงพฤติกรรมการเล่นร่วมมือกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ และมีการเล่นตามกันเป็นกลุ่มบ้าง เข้าใจกติกาและกฎเกณฑ์ในการเล่น - สนใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวทั้งที่บ้านและชุมชน - เข้าใจการปฏิเสธผู้อื่น ใช้คำพูดข่มขู่เพื่อยุติหรือสร้างมิตรภาพ รู้จักสนุกสนานกับผู้อื่น

ตารางที่ 3 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสังคม	
1. การเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ (ต่อ)	
1.4 การสร้างไม้บล็อก	<p>อายุ 3–4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เริ่มสร้างสะพานโดยใช้บล็อก 2 ก้อน ทำเป็นเสาวางวนระยะในแนวตั้งและเชื่อมต่อทั้งสองด้วยบล็อกชั้นที่ 3 แต่การหยิบบล็อกอาจจะหยิบขึ้นยาวสั้นไม่เท่ากัน - สร้างบล็อกล้อมรอบเสมือนรั้วหรือกำแพง พยายามนำความคิด วิธีการ หรือรูปแบบต่าง ๆ ที่เรียนรู้มาใช้ประกอบการสร้างและจะเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก <p>อายุ 4–6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - แสดงการสร้างอย่างสมมาตร สมดุล มีสัดส่วนรับกันเมื่อด้านหนึ่งถูกสร้างขึ้น อีกด้านหนึ่งก็จะถูกสร้างขึ้นด้วย - เด็กเริ่มตั้งชื่อในสิ่งที่สร้าง ในระยะแรกเด็กอาจจะตั้งชื่อไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เด็กสร้าง เมื่อโตขึ้นเด็กจะพัฒนามากขึ้น อาจมีการวางแผนให้ชื่อก่อนการสร้าง - เด็กจะแสดงจินตนาการโดยใช้สิ่งที่เด็กสร้าง แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่เด็กจดจำหรือระลึกได้ จะสังเกตเห็นว่า หอคอย สะพาน เริ่มมีรายละเอียดซับซ้อนมากขึ้น อาจสร้างสิ่งที่มีอยู่จริง เช่น สร้างสะพาน สถานีรถไฟ โรงรถ ฯลฯ
2. ทักษะทางสังคม	
2.1 การแสดงความคิดเห็น	<p>อายุ 3–4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และคิดว่าผู้อื่นมีความคิดเห็นเหมือนตนเอง <p>อายุ 4–5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางอยู่บ้าง แต่เริ่มเข้าใจว่าผู้อื่นมีความรู้สึกและความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเอง เนื่องจากมีสถานการณ์และข้อมูลที่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสังคม

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสังคม	
2. ทักษะทางสังคม (ต่อ)	
2.2 การแสดงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ (เข้าใจความรู้สึกผู้อื่น)	<p>อายุ 3–5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการตอบสนองทางความรู้สึกเห็นใจตามความสนใจของตนหรือความรู้สึกอย่างง่าย ๆ (โดยไม่ได้รับฟังความรู้สึกและความคิดเห็นของผู้อื่น) มีความต้องการและช่วยเหลือผู้อื่น แม้เขาไม่ต้องการให้ช่วยก็ตาม <p>อายุ 6 ปีขึ้นไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการตอบสนองทางความรู้สึกเห็นใจตามการรับรู้ที่มีต่อสิ่งที่ดีและไม่ดี และต้องการได้รับการยอมรับ ตอบสนองทางความรู้สึกจากการคาดการณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และถามผู้อื่นว่าต้องการความช่วยเหลือหรือไม่ก่อนที่จะช่วยเหลือ
2.3 ทักษะการแก้ปัญหาทางสังคม	<p>อายุ 2–5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - แก้ปัญหาด้วยกลยุทธ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของตนเองโดยขาดการไตร่ตรอง ยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในการแก้ปัญหา <p>อายุ 6 ปีขึ้นไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีวิธีการแก้ปัญหามากขึ้น มีกลยุทธ์ซึ่งเป็นที่ยอมรับและต้องการของผู้อื่น มีการประสานความร่วมมือในการแก้ปัญหา สามารถตีความ ประเมินกลยุทธ์ และหาแนวทางแก้ปัญหาได้ดีขึ้น ด้วยการสังเกต เลียนแบบ แสดงความคิดเห็น และการร่วมกลุ่ม

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงความสามารถทางด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับปรากฏการณ์และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถปรับตัว สร้างทักษะใหม่เพิ่มขึ้นจากความเข้าใจ และนำทักษะเดิมมาแก้ปัญหาได้ เป็นความสามารถในการเรียนรู้ผ่านทักษะและความสามารถในการจำ การรู้คิด การใช้เหตุผล การคิด จินตนาการ ผ่านการสื่อความหมายโดยใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ

ตารางที่ 4 ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสติปัญญา	
1. การแสดงออกทางปัญญา	อายุ 3 – 4 ปี <ul style="list-style-type: none"> - สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้ - บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา - สนทนาโต้ตอบ / เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้ ร้องเพลง - ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่าย ๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ - แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มคำศัพท์อย่างสม่ำเสมอประมาณ 2,000 – 4,000 คำ มีแนวโน้มที่ใช้ในความหมายมากกว่าความหมายทั่วไป และสร้างคำที่เฉพาะขึ้นใช้ - รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ ได้ - เรียนรู้จากการสำรวจหรือค้น
	อายุ 4 – 5 ปี <ul style="list-style-type: none"> - จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ - บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับการชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่อง - ขยายคำศัพท์เป็น 4,000 – 6,000 คำ แสดงให้เห็นถึงความสนใจในการใช้คำที่เป็นนามธรรมมากขึ้น - รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น วาดรูปสิ่งที่ตนรู้จักได้ - เรียนรู้โดยการเลียนแบบและการสังเกต

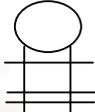
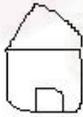
ตารางที่ 4 (ต่อ) ลำดับชั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา

พัฒนาการ	ลำดับชั้นพัฒนาการ
ด้านสติปัญญา	
1. การแสดงออกทางปัญญา (ต่อ)	<p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำนวน และจัดหมวดหมู่สิ่งของได้ - บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้ พยายามหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ/เล่าเป็นเรื่องราวได้ - ใช้คำศัพท์ 5,000 – 8,000 คำ เล่นคำต่างๆ ออกเสียงคำต่างๆ ด้วยความยากลำบากเพียงเล็กน้อย - รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองโดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่ วาดรูปและอธิบายรูปที่วาดได้ - เรียนรู้จากการสังเกต การฟัง และการสำรวจ
ด้านสติปัญญา	
2. ภาษาและการรู้หนังสือ	
2.1 การสื่อความหมาย	<p>อายุ 3 – 4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เล่าเรื่องที่ตนประสบมาให้ผู้อื่นฟังเข้าใจประมาณ 50 % ถามอะไร ที่ไหน - บอกนามสกุล อายุ และเพศของตนเองได้ <p>อายุ 4 – 5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ร้องเพลง พูดเป็นประโยค ถามคำถาม เล่าเรื่องให้ผู้อื่นฟัง เข้าใจได้ทั้งหมด - บอกชื่อพ่อแม่และพี่น้องของตนเองได้และความเกี่ยวข้องกับสมาชิกในครอบครัว <p>อายุ 5 – 6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - พูดฟังเข้าใจได้ ถามเกี่ยวกับความหมายและเหตุผล จำตัวอักษรได้ - บอกความเกี่ยวข้องกันในหมู่ญาติของตนและชื่อหมู่บ้านที่ตนอยู่ได้

ตารางที่ 4 (ต่อ) ลำดับชั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา

พัฒนาการ	ลำดับชั้นพัฒนาการ
2.2 การอ่านหนังสือ	อายุ 3 – 4 ปี <ul style="list-style-type: none"> - หยิบหนังสือ ทำท่าทางอ่าน มองหน้ากระดาษและพลิกหน้า - อ่านเก็บความโดยดูภาพ เก็บรายละเอียดจากภาพได้มากขึ้น อ่านสัญลักษณ์ในสิ่งแวดล้อมได้บ้าง
	อายุ 4 – 5 ปี <ul style="list-style-type: none"> - อ่านภาพและเล่าเรื่องจากภาพ อ่านภาพและดูตัวหนังสือประกอบ - อ่านหนังสือหรือสิ่งแวดล้อมในสัญลักษณ์ได้มากขึ้น อ่านชื่อตัวเองได้ สนใจและจดจำตัวอักษรบางคำได้
	อายุ 5 – 6 ปี <ul style="list-style-type: none"> - มองตามตัวหนังสือบนกระดาษ โดยเคลื่อนสายตาจากซ้ายไปขวาและบนลงล่าง - อ่านจับใจความโดยดูภาพและตัวหนังสือประกอบบ่อยขึ้น ชี้และอ่านสัญลักษณ์หรือคำเรียกชื่อตัวอักษร อ่านคำจากการจำสนใจ จำตัวอักษรได้มากขึ้น
2.3 การเขียนหนังสือ	อายุ 3 – 4 ปี <ul style="list-style-type: none"> - ชิดเขียนเป็นสัญลักษณ์คล้ายตัวอักษร
	อายุ 4 – 5 ปี <ul style="list-style-type: none"> - คัดลอกหรือเขียนข้อความที่จำได้ เช่น เขียนชื่อตัวเอง คล้ายตัวอักษรบางตัว เขียนชื่อโดยลอกหรือจำมา
	อายุ 5 – 6 ปี <ul style="list-style-type: none"> - เขียนคำหรือข้อความโดยการลอก จำมาเขียน หรือคิดสะกดเอง

ตารางที่ 4 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสติปัญญา	
3. การวาด	<p>อายุ 3-4 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - วาดรูปวงกลมหรือกากบาท - เริ่มวาดรูปคน - สามารถอธิบายภาพได้ ถามซ้ำตอบได้แต่ไม่เหมือนเดิม <p>อายุ 4-5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - วาดรูปสี่เหลี่ยม - วาดรูปคนได้ 3 ส่วน มีหน้าตา แขนขาและมือ แต่ยังไม่มียืน - วาดรูปบ้าน <p>อายุ 5-6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - วาดรูปสามเหลี่ยม - วาดเป็นภาพ 3 มิติ ภาพวาดแยกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน เช่น พื้นดิน พื้นน้ำ ท้องฟ้า วาดภาพคนได้ 6 ส่วน แสดงความแตกต่างของผู้ชายและผู้หญิง วาดรถ บ้าน เครื่องบิน และมีการวางแผนก่อนการวาด แสดงออกถึงเรื่องราวต่างๆ ผ่านการวาดและอธิบายภาพได้

ตารางที่ 4 (ต่อ) ลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้านสติปัญญา

พัฒนาการ	ลำดับขั้นพัฒนาการ
ด้านสติปัญญา	
4. คณิตศาสตร์	<p>เด็ก 4-5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - จับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง จำแนกสิ่งของมากกว่า เท่ากัน ไม่เท่ากัน น้อยกว่า ได้โดยไม่ต้องนับ - เปรียบเทียบความยาว น้ำหนัก ปริมาตรของสิ่งของ 2 สิ่งได้ - นับและรู้ค่าของตัวเลขได้ถึง 6 สามารถเรียงลำดับเหตุการณ์จากนิทานได้ <p>เด็ก 5-6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - นับจำนวนสิ่งของได้ 20 ชิ้น นับโดยไม่ต้องเริ่มที่ 1 ได้ จดจำและเขียนตัวเลข 1-10 ได้ สามารถบวกและลบเลข 1 หลักได้
5. ความสนใจ	<p>อายุ 2-6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีสมาธิอยู่กับสิ่งที่ตนเองสนใจได้ - มีสมาธิกับการมองโดยสามารถกวาดสายตาเพื่อค้นหาสิ่งที่จะมองแต่ยังไม่เป็นระบบ สามารถแยกแยะความแตกต่างของตัวอักษรที่คล้ายกันได้ เช่น ค ก - มีสมาธิจดจ่อในสิ่งที่ครูพูด และโต้ตอบกับครูโดยไม่หันเหความสนใจไปกับสิ่งรอบตัว เช่น การเคลื่อนไหวหรือเสียงดัง
6. การคิดเชิงสัญลักษณ์	<p>อายุ 4-5 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ใช้การวาดถ่ายทอดความคิด จินตนาการ เด็กบางคนสามารถถ่ายทอดผ่านการเขียนตัวอักษรหรือตัวเลข <p>อายุ 5-6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนหนังสือ
7. การคิดแก้ปัญหา	<p>อายุ 3-6 ปี</p> <ul style="list-style-type: none"> - เชื่อมโยงลำดับเหตุการณ์เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ตั้งสมมติฐานเองได้แต่ไม่ได้คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล - คิดเปรียบเทียบและบอกปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ใช้การลองผิดลองถูกในการแก้ปัญหา

1.2 การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

เด็กที่มีอายุแรกเกิดถึงหกขวบเป็นช่วงอายุที่มีความสำคัญ เป็นวัยทองของชีวิต เด็กจะเริ่มเรียนรู้ประสบการณ์จากโลกกว้างและเป็นช่วงที่มีการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยเฉพาะสติปัญญา ค่านิยม ทักษะคิด จริยธรรม และสิ่งต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาในระยะต่อไป วราภรณ์ รักวิชัย (2540) ได้เสนอการส่งเสริมพัฒนาการเป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กมี 4 ด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย ได้แก่ การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อต่างๆ
2. ด้านอารมณ์ ได้แก่ ความต้องการ การเรียนรู้ ความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น และความมั่นคงทางอารมณ์
3. ด้านสังคม ได้แก่ ประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับ เช่น ประสบการณ์ด้านสังคม ประสบการณ์ด้านการใช้ภาษา
4. ด้านสติปัญญา ได้แก่ ความสามารถทางด้านความคิด ความเข้าใจความสามารถในการรับรู้ และการใช้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

1.2.1 การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย

ธรรมชาติของเด็กในวัยนี้จะอยู่ไม่นิ่ง เด็กในวัยนี้ควรมีความกระฉับกระเฉง ร่าเริงแจ่มใส ช่างเล่น ช่างคุย ไม่นิ่งจับเอาอยู่ตามมุมห้อง เด็กวัยนี้กล้ามเนื้อต่างๆ ยังไม่แข็งแรง ในการทรงตัว การเดิน จะดูแก้งก้าง เกะกะ หกล้มง่าย มือมักจะปิดหรือกวาดเอาของบนโต๊ะลิ้นหรือจับอะไรดูไม่เหมาะเจาะ การทำงานต่างๆ ก็ยังไม่ประณีตเท่าที่ควร การส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กทำได้ดังนี้

- 1) การให้เด็กได้รับอาหารที่มีคุณค่า สะอาดถูกหลักอนามัยแก่เด็กอย่างเพียงพอต่อความต้องการของเด็ก
- 2) การให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอคืนละ 8 – 10 ชั่วโมง และออกกำลังกายอย่างเหมาะสม
- 3) การให้เด็กได้รับวัคซีนต่างๆ ตามที่แพทย์กำหนด
- 4) การให้เด็กฝึกการขยับถ่ายให้เป็นเวลา
- 5) การเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก เพื่อการเคลื่อนไหวที่คล่องแคล่ว โดยการให้เล่นของเล่นที่เหมาะสมกับวัย
- 6) การจัดสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กให้สะอาด รวมทั้งการรักษาความสะอาดร่างกายของเด็ก

กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่ การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เช่น แขน ขา ลำตัว เป็นต้น ส่งเสริมโดยการให้เด็กวิ่งเล่นในสนาม และเล่นเครื่องเล่นที่ออกกำลัง แขน ขา และลำตัว การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เช่น นิ้วมือ เป็นต้น ส่งเสริมโดยการเล่นทราย ปั้นแป้ง ปั้นดินเหนียว ร้อยลูกปัด ประดิษฐ์ภาพ จับแปรงระบายสี จับดินสอสีวาดภาพ เป็นต้น นอกจากนี้พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรเปิดโอกาสให้เด็กได้หัดช่วยตนเองอย่างง่าย ๆ เช่น หัดคิด กระจุม ผูกเชือกกรองเท้า รับประทานอาหาร จัดเสื้อผ้า จัดข้าวของเครื่องใช้ หิ้วกระเป๋าไปโรงเรียน การหัดคว่ำมือให้เด็กทำไปทีละน้อยจนเป็นนิสัย อาจให้เด็กช่วยงานบ้านอย่างง่าย ๆ เช่น ช่วยจัด โต๊ะอาหาร รดน้ำต้นไม้ เช็ดจาน เป็นต้นซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาการพัฒนากล้ามเนื้อแล้ว ยังฝึกให้เด็กมี นิสัยรักการทำงาน ขยัน และมีความรับผิดชอบ

1.2.2 การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

เด็กในวัยนี้มักคิดถึงตนเองเป็นสำคัญ ไม่อดทน ขาดเหตุผล โกรธมักจะ ร้องไห้ ดีใจจะหัวเราะ ไม่พอใจเมื่อถูกขัดใจ เด็กในวัยนี้ต้องการกำลังใจและการยกย่องชมเชย การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ของเด็กทำได้ดังนี้

- 1) การให้ความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่นแก่เด็กอย่าง สม่ำเสมอด้วยการหยอกล้อ กอดรัด อุ้มชู เพื่อให้เด็กคลายความหวาดกลัว รู้สึกอบอุ่น มองโลกในแง่ดี และมีคุณธรรม
- 2) การใช้คำพูดที่อ่อนโยนกับเด็ก อธิบายชี้แจงในสิ่งที่เด็กสงสัย อย่างมีเหตุผล และพูดให้เข้าใจในเหตุผลต่าง ๆ
- 3) การให้คำชมเชยเมื่อเด็กทำความดีหรือทำในสิ่งที่ถูกต้องสร้าง ความมั่นคงและมั่นใจในตนเองให้กับเด็ก
- 4) การสอนให้เด็กได้รู้จักตนเอง รู้จักควบคุมตนเองทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์และจิตใจ
- 5) ฝึกให้เด็กมีอารมณ์มั่นคง ยิ้มแย้มแจ่มใส และไม่หงุดหงิดง่าย

การส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจของเด็กสามารถสอดแทรกอยู่ ได้ในทุก ๆ กิจกรรมที่เด็กทำ โดยผู้ปกครอง ครู หรือผู้ดูแลเด็กควรช่วยให้เด็กรู้จักปรับอารมณ์ให้ มั่นคง เบิกบาน ร่าเริง รู้จักอดทน รู้จักเวลา ระเบียบวินัย ไม่เอาแต่ใจตน เด็กที่สามารถพัฒนาทาง อารมณ์ตั้งแต่ต้นจะเป็นเด็กที่เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความสุขจิตและรู้จักที่จะชื่นชมสิ่งต่าง ๆ รอบตัว

1.2.3 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม

เด็กในวัยนี้เพิ่งจากบ้านมาโรงเรียนจึงยังไม่เข้าใจการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็ก ปฐมวัยจะชอบทำงานคนเดียว เล่นคนเดียว หรือต้องการให้ตนเป็นใหญ่ในการทำงานหรือการเล่น

และชอบที่จะให้ตนเป็นที่ยอมรับ ผลงานเป็นที่ชมเชย การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กทำได้โดย

- 1) การสร้างความสัมพันธ์ที่อบอุ่น รักใคร่กลมเกลียวกันจะช่วย
ให้เด็กเกิดความมั่นใจและสามารถแผ่ความสัมพันธ์อันดีออกไปสู่สังคมภายนอกได้
- 2) การสนับสนุนให้เด็กออกไปเล่นกับเด็กอื่น ๆ
- 3) การแนะนำให้เด็กรู้จักและเล่นกับญาติพี่น้องคนอื่น ๆ หรือเล่น
กับเด็กที่เป็นเพื่อนบ้าน สอนให้เด็กเล่นกับเพื่อนอย่างเป็นมิตร ไม่รังแกผู้อื่น หรือแย่งของเล่นของผู้อื่น
- 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เพราะเด็กเรียนรู้จากการ
เลียนแบบบุคคลรอบข้าง
- 4) การฝึกให้เด็กมีวินัย รู้จักระเบียบ กฎเกณฑ์ทางบ้านและสังคม
ช่วยให้เด็กเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาทางสังคม ได้แก่ การฝึกให้เด็กเกิดความ
ไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานและเล่นร่วมกับผู้อื่นได้ มีความรับผิดชอบในการทำงาน
ร่วมกับผู้อื่น ให้เด็กเข้าใจข้อตกลงและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้เด็กรู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของ
ตนเอง หัดให้เด็กรู้จักรับฟังผู้อื่น ชมเชยผู้อื่น เพื่อให้เด็กได้เข้าใจว่าตนเองไม่ได้อยู่คนเดียวในโลก
วิธีการส่งเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น การให้เด็กวาดภาพเป็นกลุ่ม การทำงานศิลปะร่วมกับเพื่อน
หรือแม้แต่การคิดละครหรือนิทานร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ต้องอาศัยเวลาในการฝึกฝนมาก

1.2.4 การส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา

เด็กในวัยนี้ช่างพูด อยากรู้อยากเห็น และมีคำถามเกิดขึ้นตลอดเวลา การ
ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็กทำได้โดย

- 1) การจัดประสบการณ์พื้นฐานให้กับเด็ก โดยให้เด็กได้เล่นหรือ
ทำในสิ่งที่เด็กสนใจ เพื่อเป็นการปูพื้นฐานการเรียนรู้ให้กับเด็ก
- 2) การแนะนำของเล่นที่เป็นประโยชน์จะช่วยให้การเรียนรู้ทางภาษา
คณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์
- 3) การจัดประสบการณ์ในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลองให้กับเด็ก
โดยจัดอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องเล่นให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการสัมผัส
- 4) การพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ที่น่าสนใจและควรเรียนรู้
- 5) การเล่านิทาน ท่องกลอนสั้น เพื่อความสนุกสนานและสอน
เด็กโดยให้เด็กดูนิทานหรือภาพประกอบ

6) การพาเด็กออกไปเรียนรู้ประสบการณ์นอกบ้าน เช่น พาไปซื้อของ ทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น

7) การกระตุ้นให้เด็กถามในสิ่งที่เด็กสนใจ และตอบคำถามเด็กทุกครั้งโดยควรเป็นคำตอบที่ง่าย ๆ และสั้น ซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็กในด้านภาษาและสติปัญญา

8) การให้เด็กได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับพ่อแม่ เช่น ช่วยรดน้ำต้นไม้ ช่วยล้างรถ ช่วยทำอาหาร ช่วยกวาดบ้านถูบ้าน เป็นต้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาของเด็ก ผู้ใหญ่ควรเปิดโอกาสให้เด็กทดลองทำ ลงมือปฏิบัติจริง โดยจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ และควรพยายามตอบคำถามของเด็กเท่าที่จะทำได้ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาแบ่งได้ดังนี้

1) การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ทำได้โดยการให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นออกมาเป็นคำพูดจากการซักถาม เล่นนิทาน สนทนา เล่นละคร การรับฟังสิ่งต่าง ๆ อย่างตั้งใจและเข้าใจ การฝึกลากเส้นลีลามือเป็นการหัดควบคุมกล้ามเนื้อ และเป็นพื้นฐานของการเขียนตัวอักษร การส่งเสริมการอ่านโดยการอ่านนิทานหรือเล่นเกมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมการอ่านได้

2) การส่งเสริมพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ ทำได้โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตสิ่งต่าง ๆ เช่น การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า การเพาะเมล็ดพืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

3) การส่งเสริมพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทำได้โดยการให้เด็กคิดใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาสิ่งต่าง ๆ การเล่นสนุกกับตัวเลข จำนวน และรูปร่างต่าง ๆ

4) การส่งเสริมทักษะทางประชาธิปไตย ทำได้โดยให้ความสนใจข่าวและเหตุการณ์รอบตัวต่าง ๆ การทำงานร่วมกับผู้อื่น จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนสังคมศึกษา

5) การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจริยธรรมปลูกฝังได้โดยให้เด็กได้เรียนรู้จากการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น การรู้จักแบ่งปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การมีเมตตาต่อสัตว์ การไม่รังแกผู้อื่น การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผู้ปกครอง ครู หรือผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และให้การส่งเสริมพัฒนาการด้วยวิธีการที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงวัยของเด็กเป็นสำคัญ นอกจากนี้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจะต้องส่งเสริมพัฒนาการพร้อมกันในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญาควบคู่กันไป เนื่องจากพัฒนาการแต่ละด้านของเด็กมีการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน การส่งเสริม

พัฒนาการเด็กได้อย่างเหมาะสมจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี และเป็นพื้นฐานในการก้าวไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

2.1 ความหมายของการประเมินพัฒนาการเด็ก

กรมวิชาการ (2544) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการ หมายถึง กระบวนการสังเกตพฤติกรรมของเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกลงในเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างหรือกำหนดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกแต่ละครั้งและเป็นข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาการให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

นภเนตร ธรรมบวร (2540) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการเด็ก หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูที่มีต่อพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสนใจและความต้องการของเด็กแต่ละคน การประเมินผลถือเป็นกระบวนการที่สำคัญและจำเป็นมากในการจัดการเรียนการสอน ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอน ความสนใจและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

McAfee and Leong (2002) กล่าวว่า การประเมินพัฒนาการ เป็นการประเมินค่าซึ่งประกอบด้วย การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ ข้อมูลรายงานความรู้ การบันทึก เพื่อนำผลมาบูรณาการจัดการและใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนต่อไป

กระบวนการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบในการประเมินอย่างเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นการค้นพบความสามารถที่แท้จริงในตัวผู้เรียนเพื่อนำจุดเด่น จุดด้อยมาพัฒนาผู้เรียน ซึ่งต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ กรมวิชาการ (2544) ได้เสนอกระบวนการประเมินผลการเรียนภายใต้หลักการวัดและการประเมินผล ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและประเมินผลการศึกษาจะต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
3. การประเมินผลการเรียนต้องเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอน

4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัด การเรียนการสอนที่ ต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปความหมายของการประเมินพัฒนาการเด็กได้ว่าการประเมินพัฒนาการเด็กหมายถึง กระบวนการที่ครูใช้ในการศึกษาข้อมูลอย่างต่อเนื่องเพื่อทำความเข้าใจพัฒนาการ การเรียนรู้ ความสนใจและความต้องการของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึก โดยผลที่ได้จากการประเมิน จะช่วยให้ครูวางแผนการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับเด็กต่อไป

2.2 ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการเด็ก

Shepard, Kagan และ Wurtz (1998) กล่าวว่า ความสำคัญของการประเมินพัฒนาการเด็กคือ การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคล และการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ซึ่งการประเมินผลและการสอนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เพราะเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน การประเมินพัฒนาการเด็กมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ค้นหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เผื่อสังเกต ประเมินคุณภาพและการจัดการเรียนการสอน และประเมินความสำเร็จของการจัดการศึกษาภายใต้ความเชื่อถือได้ของการประเมิน

McAfee และ Leong (2002) ได้สรุปถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินพัฒนาการเด็กระดับอนุบาลว่าการประเมินพัฒนาการเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการที่จะเข้าใจพัฒนาการและความก้าวหน้าของเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการประเมินพัฒนาการจะมีประโยชน์ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนและการตัดสินใจต่าง ๆ ที่มีผลต่อเด็ก นอกจากนี้การประเมินช่วยให้ทราบถึงเด็กซึ่งอาจต้องการความช่วยเหลือพิเศษ และเป็นเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเด็ก โดยมีการรายงานผลและการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและบุคคลที่เกี่ยวข้องทราบ

Hills (1993) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการประเมินเด็กว่า การประเมินพัฒนาการเด็กช่วยครูในด้านการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรในชั้นเรียนของตน และใช้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ถึงความสนใจ พัฒนาการ และศักยภาพของเด็ก ครูรับทราบถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และช่วยครูในการประเมินผลการสอนของตน

จากที่กล่าวมาข้างต้น การประเมินพัฒนาการเด็กที่ดีนั้นจะช่วยให้ครูมีความเข้าใจเด็ก สามารถจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูสามารถให้ความช่วยเหลือ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษและสามารถสื่อสารกับผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการ ความสนใจ และแนวทางในการส่งเสริมเด็กได้เร็วขึ้น

2.3 หลักการและแนวทางในการประเมินพัฒนาการเด็ก

การประเมินพัฒนาการเด็กก่อนุบาลจะต้องมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ และมีการวางแผนการประเมินว่าต้องการจะประเมินอะไรบ้าง เพื่ออะไร และเมื่อใด โดยจะต้องผ่านกระบวนการที่มีความหลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูล ที่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการประเมินเด็กมากที่สุด

2.2.1 หลักการประเมินพัฒนาการเด็ก

Hendrick (อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร, 2544) ได้กล่าวถึงหลักการประเมินพัฒนาการเด็กที่สำคัญและจำเป็น ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการของเด็กต้องประเมินทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ไม่ควรแยกประเมินเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง
2. การประเมินถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ครูจำเป็นต้องทำการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อทราบถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าของเด็ก นอกจากนั้นครูยังสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้ปรับปรุง การเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของเด็ก ได้ตลอดเวลา
3. ผลการประเมินของเด็กแต่ละคนควรเก็บเป็นความลับ ไม่ควรนำไปเปิดเผยแก่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง
4. การเลือกวิธีการประเมินต้องเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของเรื่องที่จะประเมิน
5. ในการเปรียบเทียบระดับพัฒนาการของเด็กต้องใช้กับเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งใช้กับเด็กวัยเดียวกัน หรือใช้เครื่องมือที่มีความยากง่ายระดับเดียวกับเด็กวัยเดียวกัน
6. ในการประเมินพฤติกรรม ครูควรประเมินหลาย ๆ ครั้งก่อนที่จะสรุปผล
7. การเลือกพฤติกรรมที่จะประเมินควรพิจารณาวัตถุประสงค์ของการประเมินให้สอดคล้องกัน เช่น เมื่อสังเกตเห็นว่าเด็กมีปัญหา คือ การติดผ้าห่ม ควรเฝ้าติดตามประเมินพฤติกรรมดังกล่าวไปสักระยะหนึ่ง โดยเน้นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้เพียงพฤติกรรมเดียว

Morrison (1995) ได้เสนอหลักการประเมินที่เหมาะสมไว้ดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการและหลักสูตรต้องสอดคล้องและบูรณาการเข้าด้วยกัน
2. ผลจากการประเมินพัฒนาการควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับเด็ก เช่น ปรับปรุงการเรียนการสอน การสอนเด็กเป็นรายบุคคล

3. การประเมินพัฒนาการเด็กต้องครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน และ การเรียนรู้ของเด็กในกิจวัตรประจำวัน

4. การประเมินพัฒนาการจะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อครู เพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อวางแผนเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล และเพื่อ สื่อสารกับผู้ปกครอง

5. การประเมินพัฒนาการเด็กเป็นการสังเกตเด็กในช่วงเวลาปกติ หรือ สังเกตเป็นบางช่วงเวลา ในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อเป็นตัวแทนพฤติกรรมของเด็กทั้งหมด

6. การประเมินพัฒนาการเด็กต้องอาศัยกระบวนการที่สะท้อนถึงการดำเนินชีวิตในชั้นเรียนและกิจกรรมต่างๆ ของเด็ก การประเมินพัฒนาการต้องหลีกเลี่ยงการกำหนดให้เด็กอยู่ใน สถานการณ์ที่ไม่เป็นธรรมชาติของเด็ก เป็นอุปสรรคต่อประสบการณ์ทางพัฒนาการและการเรียนรู้ ปกติในชั้นเรียน หรือเปลี่ยนแปลงเด็กไปจากกระบวนการการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติของเด็ก

7. การประเมินพัฒนาการต้องอาศัยการแสดงออกที่เป็นจริงไม่ยากเกินไป และเป็นกิจกรรมที่ปกติ เช่น กิจกรรมการอ่านและเขียนจริงๆ มากกว่าการทดสอบเฉพาะทักษะการ อ่านและการเขียนเท่านั้น

8. การประเมินพัฒนาการต้องใช้เครื่องมือและกระบวนการที่หลากหลาย มีการรวบรวมชิ้นงานที่จำเป็นทั้งหมด ใช้วิธีการหลากหลาย และต้องมีการสรุปความก้าวหน้าของ เด็กเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล

9. การประเมินพัฒนาการต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ รูปแบบการเรียนรู้ และระดับการเรียนรู้ของเด็ก

10. การประเมินพัฒนาการเป็นการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ไม่ใช่การทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัย หรือมีความนับถือในตนเอง

11. การประเมินพัฒนาการเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ปกครองกับเด็ก และต้องไม่ลดความมั่นใจในตัวเด็กของผู้ปกครอง หรือลดความสามารถของเด็ก ไม่เป็นการลดคุณค่าทางภาษาและวัฒนธรรมของครอบครัว

12. การประเมินพัฒนาการต้องแสดงจุดแข็ง และความก้าวหน้าทั้งหมด ของเด็ก มีการให้ข้อมูลถึงสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ ไม่ใช่บอกเพียงแค่ว่าสิ่งที่เด็กทำไม่ได้หรือ ไม่รู้เท่านั้น

13. การประเมินพัฒนาการเป็นส่วนประกอบที่จำเป็นของบทบาทหน้าที่ครู เพราะครูคือผู้ใช้ประโยชน์จากการประเมินพัฒนาการเด็กมากที่สุด และเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็ก ก่อนคนอื่น

14. การประเมินพัฒนาการเป็นกระบวนการความร่วมมือและมีส่วนร่วมระหว่างครูกับเด็ก ครูกับผู้ปกครอง และโรงเรียนกับชุมชน

15. การประเมินพัฒนาการเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง

16. การประเมินพัฒนาการมีจุดเน้นคือ สิ่งที่เด็กทำได้ด้วยตนเอง และสิ่งที่เด็กทำได้เมื่อมีการช่วยเหลือ ซึ่งจะบ่งบอกถึงทิศทางการเจริญเติบโตของเด็ก

17. ข้อมูลเกี่ยวกับการเจริญเติบโต พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน ควรมีการรวบรวม จัดเก็บอย่างเป็นระบบ และมีการบันทึกให้เป็นปกติและเป็นปัจจุบัน

18. มีกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับพัฒนาการ การเจริญเติบโต การปฏิบัติงานของเด็ก ระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยไม่ใช่เพียงวิธีการส่งจดหมายหรือแจ้งเกรดเท่านั้น แต่ต้องให้ข้อมูลที่มีความหมายมากกว่า เช่น การเขียนอธิบายข้อมูลให้ผู้ปกครองเข้าใจมากขึ้น

นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544) ได้เสนอหลักการประเมินพัฒนาการดังนี้

1. ต้องประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอตลอดปี
3. สภาพการประเมินต้องมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยจัดการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติตามตารางกิจกรรมประจำวัน
4. จัดทำการประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน การเลือกใช้เครื่องมือ และการจดบันทึก ไว้เป็นหลักฐาน
5. ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลายๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ

2.4 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็ก

McAfee และ Leong (2002) ได้เสนอขั้นตอนต่างๆ ในการประเมินพัฒนาการเด็ก ดังนี้

1. การวางแผนและตั้งวัตถุประสงค์ในการประเมินพัฒนาการว่าประเมินเพราะอะไร ประเมินอะไรบ้าง และประเมินเมื่อใด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การจดบันทึกข้อมูล
4. การสรุปข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การแปลความหมายพัฒนาการเด็กจากข้อมูลที่สรุป

6. การนำผลที่ได้จากการแปลความหมายพัฒนาการแล้วไปใช้
นอกจากนี้ กรมวิชาการ (2544) ได้เสนอขั้นตอนต่าง ๆ ในการประเมินพัฒนาการ
เด็กดังนี้

1. ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างละเอียด เพื่อที่จะประเมินพัฒนาการเด็กได้อย่างถูกต้อง และตรงตามความเป็นจริง
2. วางแผนในการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินพัฒนาการเด็ก
3. ดำเนินการประเมินและบันทึกพัฒนาการตามที่ได้วางแผนการประเมินพัฒนาการ
4. ประเมินและสรุปผล โดยก่อนการสรุปผลจะต้องดูผลจากการประเมินหลาย ๆ ครั้ง เพื่อป้องกันความผิดพลาด
5. รายงานผล เมื่อได้ผลการประเมินแล้วครูจะต้องมีการวางแผนว่าจะรายงานผลการประเมินพัฒนาการในรูปแบบใด และรายงานไปยังผู้ใด เพื่ออะไร
6. การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้สอนควรให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และยกย่องผู้ปกครองที่พยายามเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

2.5 วิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก

2.5.1 ลักษณะการประเมินพัฒนาการเด็ก

ลักษณะการประเมินพัฒนาการ หมายถึง แนวคิดการประเมินพัฒนาการในรูปแบบต่าง ๆ ที่ครูอนุบาลนำมาใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็ก การประเมินอย่างเป็นระบบจะเป็นแนวทางในการค้นหาและติดตามพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กซึ่งเป็นข้อมูลที่แบบทดสอบไม่สามารถให้ได้ การประเมินตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่องและเป็นรายบุคคลทำให้ครูเข้าใจเด็ก ทำให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการและกระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กให้สูงขึ้น ลักษณะการประเมินพัฒนาการต่าง ๆ ได้แก่

1. การประเมินเด็กเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

การประเมินพัฒนาการเด็กนั้นควรมีการประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอเนื่องตลอดปี (กรมวิชาการ, 2544) เพื่อดูความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคลตลอดปี นอกจากนี้ควรมีการประเมินเด็กเป็นกลุ่มย่อย เนื่องจากเด็กแต่ละกลุ่มอาจมีความสนใจเหมือนกัน หรือถูกกำหนดให้ทำงานร่วมกัน หรือเป็นกลุ่มเพื่อนที่ชอบเล่นด้วยกัน ดังนั้น ครูควรมีการประเมินหรือดูพัฒนาการเป็นกลุ่มย่อย (นภเนตร ธรรมบวร, 2544) และสิ่งที่ทำเป็นอีกประการหนึ่งคือ

การประเมินเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งชั้นเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละปีด้วย

2. การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย คือ การประเมินตามสภาพที่แท้จริง เพราะเป็นวิธีที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กเน้นการเรียนการสอนที่ให้เด็กเป็นศูนย์กลาง

ลักษณะสำคัญของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง

1) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของเด็ก

2) เป็นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมที่แสดงออกจริงเป็นสำคัญ

3) ให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของเด็ก

4) ตั้งอยู่บนพื้นฐานเหตุการณ์ในชีวิตจริง เอื้อต่อการเรียนรู้

การเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตจริง

5) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกบริบท ทั้งที่โรงเรียน บ้าน ชุมชนอย่างต่อเนื่อง

6) เน้นคุณภาพของผลงาน ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายด้านของเด็ก

7) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการเรียนรู้ของเด็ก

3. การประเมินจากการปฏิบัติ

การประเมินจากการปฏิบัติเป็นวิธีการประเมินที่ครอบคลุมหมายงานหรือกิจกรรมให้เด็กทำ เพื่อให้ได้ข้อมูลว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด งานหรือกิจกรรมสำหรับการประเมินจะกำหนดให้ผู้เรียนใช้ความรู้ และทักษะของตนหลาย ๆ ด้านแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถทำบางสิ่งบางอย่างได้สำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพหรือไม่ มากน้อยเพียงใด โดยอาศัยดุลยพินิจของครู ซึ่งครูใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการประเมินการปฏิบัติ ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบประเมินค่าหรือมาตรฐานค่า และการประเมินจากสภาพจริงหรือการประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์, 2544)

4. การประเมินเพื่อการวินิจฉัย

สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมประกอบกับการอบรมเลี้ยงดูเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาพัฒนาการหรือพฤติกรรมบางอย่างที่สะท้อนความล่าช้าหรือความผิดปกติในปัจจุบันนอกจากโรคภัยไข้เจ็บทางร่างกาย เช่น ปวดหัว ปวดฟัน เป็นหวัด ฯลฯ รวมถึงโรคทาง

จิตและทางประสาทแล้ว ยังมีโรคอีกกลุ่มหนึ่งที่เกิดจากความผิดปกติของการทำงานของสมองและส่งผลต่อพฤติกรรมการแสดงออก รวมทั้งการเรียนรู้ต่าง ๆ ของเด็ก ได้แก่ ออทิสซึม (Autism) สมาธิสั้น (ADHD) แอลดี (Learning Disability) ดิสเล็กเซีย (Dyslexia) แอสเพอร์เกอร์ ซินโดรม (Asperger Syndrome)

เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการศึกษาส่วนหนึ่งจะแฝงเด็กปัญญาเลิศไว้ด้วย ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนและพัฒนาเป็นอย่างดี จะสามารถเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติในชั้นเรียนได้ รวมทั้งสามารถนำศักยภาพที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและประเทศชาติได้ ดังนั้นในการทำงานเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ครูหรือผู้ปกครองควรสังเกตพฤติกรรมอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจสะท้อนถึงความผิดปกติหรือความล่าช้าของพัฒนาการบางด้านได้ การสังเกตและวินิจฉัยพบตั้งแต่เริ่มแรกจะช่วยให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างทันที่

2.5.2 วิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก

วิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก คือ แนวทางหรือวิธีที่ครูอนุบาลใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ซึ่งมีได้แตกต่างกันหลายวิธี สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ (2542) ได้แบ่งวิธีดังนี้

1) วิธีการวัดและการประเมินผลแบบเป็นทางการ ได้แก่ การทดสอบชนิดต่าง ๆ การสอบปลายภาค การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาต่าง ๆ หรือการทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน

2) วิธีการวัดและการประเมินผลแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ วิธีการประเมินแบบสื่อสารส่วนบุคคล เช่น การสังเกต การใช้การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานภายในแฟ้มผลงาน และการประเมินการเจริญเติบโตของเด็ก

นภเนตร ธรรมบวร (2544) ได้เสนอวิธีการประเมินพัฒนาการ เด็กปฐมวัยว่ามีหลากหลายสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่ การสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation) การสัมภาษณ์ (Interview) การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes) แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolios) การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Checklists) การเขียนบันทึก (Journal) การทำสังคมมิติ (Sociogram) และ การใช้แบบทดสอบ (Test) เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังมีนักการศึกษากล่าวถึงวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยไว้หลายวิธี โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation)

วิธีการสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นวิธีการที่ใช้มากที่สุดในการศึกษาเด็ก McAfee และ Leong (2002) กล่าวว่า วิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

คือ การเฝ้าดู (Watching) และการฟัง (Listening) โดยธรรมชาติแล้วครูทุกคนจะสังเกตเด็กที่ตนสอนอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูในชั้นอนุบาลซึ่งจำเป็นจะต้องเข้าใจธรรมชาติและลักษณะนิสัยของเด็กแต่ละคนเพื่อจะได้จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก การสังเกตอาจอยู่ในรูปแบบของการจดบันทึกหรือการให้ความสนใจไปยังสิ่งที่เด็กกำลังพูดหรือทำอยู่ การสังเกตอาจเกิดขึ้นเป็นกิจวัตรประจำวัน (Routine) และไม่เป็นทางการ (Informal) บางครั้งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากสัญชาตญาณ (Intuitive) อย่างไรก็ตามยังมีการสังเกตอีกชนิดหนึ่งซึ่งช่วยให้ครูมุ่งความสนใจไปยังเด็กแต่ละคนในชั้นว่ามีพฤติกรรมการเรียนรู้อะไรเกิดขึ้นบ้างในสถานการณ์หนึ่ง ๆ การสังเกตชนิดนี้คือ การสังเกตอย่างเป็นระบบ (Systematic Observation) ซึ่งหมายถึงการสังเกตพฤติกรรมที่มีการตั้งวัตถุประสงค์และวางแผนในการสังเกตพฤติกรรมแต่ละครั้ง

จุดประสงค์ของการสังเกตทั่ว ๆ ไปของครู คือ ความต้องการที่จะเข้าใจเด็กแต่ละคนที่สอน และได้ข้อมูลเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กแต่ละคน ในการสังเกตครูควรกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในการบันทึกการสังเกตพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการสังเกตเด็กแต่ละครั้งว่าต้องการศึกษาอะไร

การสังเกตพฤติกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบด้านใหญ่ ๆ 3

องค์ประกอบ คือ

- 1) การบรรยายเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
- 2) ความรู้สึกและความคิดเห็นส่วนตัว
- 3) การตีความ แปลความหมาย รวมถึงการสรุปพฤติกรรม

การเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้จากการสังเกต

หลักในการสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบนั้น Wright

(1967) ได้กล่าวไว้ดังนี้

- 1) ในการบันทึกการสังเกตจำเป็นต้องมีการบันทึก

สภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กรวมถึงพฤติกรรมของคนรอบข้างเด็กด้วย

- 2) ในการรายงานการบันทึกการสังเกตต้องมีการรายงาน

การบันทึกตามลำดับก่อน - หลัง

- 3) ในการบันทึกการสังเกตควรบรรยายสิ่งที่เด็กทำได้มากกว่า

สิ่งที่เด็กทำไม่ได้

4) ควรแยกการตีความและการแปลความหมายพฤติกรรมออกจากข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการสังเกต โดยการใช้วงเล็บ ขึ้นย่อหน้าใหม่ หรือใช้เส้นแบ่งแยกข้อมูลออกจากการตีความ

เนื่องจากการสังเกตเด็กอย่างเป็นระบบไม่จำเป็นต้องใช้ความสามารถในการอ่านและเขียนเป็นส่วนประกอบ ทำให้เด็กจะไม่รู้สึกว่าคุณกำลังถูกสังเกตหรือถูกบันทึกข้อมูลอยู่ กิจกรรมประจำวันหรือตารางเวลาในการเรียนหรือการทำกิจกรรมของเด็กจึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้ครูได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจนและโดยตรงเกี่ยวกับพฤติกรรมบางอย่างของเด็ก การบันทึกการสังเกตอย่างเป็นระบบจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักการศึกษาปฐมวัย

นอกจากนี้ McAfee และ Leong (2002) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการบันทึกการสังเกตอย่างเป็นระบบว่า ไม่สามารถวัดความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็กได้ อย่างไรก็ตาม การใช้การสังเกตหลาย ๆ ครั้งก็จะช่วยให้ครูเกิดความเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น นอกจากนี้พฤติกรรมที่เด็กแสดงออกภายนอกบางครั้งสามารถใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของเด็กได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้นครูจำเป็นต้องใช้เครื่องมือการประเมินผลชนิดอื่น ๆ ร่วมด้วย ข้อจำกัดอีกข้อหนึ่งของการบันทึกการสังเกตอย่างเป็นระบบ คือ การสังเกตพฤติกรรมเป็นไปด้วยความยากลำบาก ถ้าทำในขณะที่ผู้สังเกตมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก นอกจากนี้ครูยังเป็นมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่งที่ตั้งใจจะมีความเชี่ยวชาญในการสังเกตมากเพียงใดก็ยังไม่สามารถขจัดอคติ (bias) และประสบการณ์ (experience) เดิมของตนไปได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว การบันทึกการสังเกตพฤติกรรมอย่างเป็นระบบถือเป็นวิธีการพื้นฐานที่สำคัญวิธีการหนึ่งในการประเมินพัฒนาการเด็ก ในการสังเกตพฤติกรรมเด็ก ถ้าผู้สังเกตมีความถนัดถื่นในการสังเกตมากเท่าไร โอกาสที่ผู้สังเกตจะจัดการเรียนการสอนเพื่อสนองความต้องการของเด็กแต่ละคนก็มีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สังเกตเป็นครูที่มีประสิทธิภาพในการสอนที่เพิ่มสูงขึ้น

2. การสัมภาษณ์ (Interview)

การสัมภาษณ์เป็นวิธีการประเมินผลที่มีประโยชน์มากที่สุดวิธีการหนึ่งและถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน การสัมภาษณ์อาจเกิดขึ้นระหว่างครูกับเด็กหรือระหว่างครูกับพ่อแม่ผู้ปกครองเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การสัมภาษณ์มีความแตกต่างจากการสังเกตและวิธีการอื่น ๆ คือ การสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้มีการซักถามในสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์ต้องการทราบ มีโอกาสที่จะสังเกตท่าทาง การเคลื่อนไหวของตา น้ำเสียงหรือระดับเสียงประกอบการพูด ดวงเดือน ศาสตราจารย์ (2537) ได้กล่าวถึงการสัมภาษณ์โดยทั่วไปว่ามี 3 ประเภท คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interviews)

การสัมภาษณ์แบบนี้ ผู้สัมภาษณ์หรือครูจะเตรียมคำถามที่จะถามไว้ล่วงหน้าซึ่งสะดวกต่อผู้สัมภาษณ์หรือครู ในขณะที่เดียวกันผู้สัมภาษณ์จะไม่มีโอกาสถามอะไรที่นอกเหนือไปจากคำถามที่เตรียมมาซึ่งเป็นการจำกัดคำตอบและโอกาสของผู้ถูกสัมภาษณ์เช่นกัน

2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือไม่เป็นทางการ

(Unstructured หรือ Informal interviews) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นวิธีการที่นิยมใช้กันมากในการสัมภาษณ์เด็กเล็กเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมหลังจากที่มีการสังเกตเด็กอย่างเป็นระบบแล้ว อาจจะต้องมีการเตรียมหัวข้อที่ต้องการคุยหรือสนทนากับเด็กไว้อย่างคร่าว ๆ แต่มิได้จดคำถามให้เด็กตอบทีละข้อเหมือนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ครูอาจมีการซักถามหรือพูดคุยกับเด็กในเรื่องที่ครอบคลุมหัวข้อที่ครูเตรียมไว้ การสัมภาษณ์แบบนี้ต้องการผู้สัมภาษณ์ที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญในการถามคำถามและการตอบสนองต่อคำตอบของเด็ก ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเป็นผู้ฟังที่ดี และมีกำหนดจุดมุ่งหมายหรือวางแผนการสัมภาษณ์มาก่อน และสามารถกระตุ้นหรือถามคำถามเข้าสู่ประเด็นได้

3. การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Partially structured interviews)

การสัมภาษณ์แบบนี้ผู้สัมภาษณ์จะเตรียมคำถามล่วงหน้าไว้บางส่วนและคำถามบางส่วนเกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะดูเป็นธรรมชาติมากขึ้นเพราะผู้สัมภาษณ์มีโอกาสตอบสนองต่อคำตอบของผู้ถูกสัมภาษณ์ และมีโอกาสซักถามหรือตั้งคำถามใหม่ ๆ ในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ การสัมภาษณ์แบบนี้เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ในการประเมินผลพัฒนาการ และยังไม่มีความชำนาญในวิธีการนี้

การสัมภาษณ์ควรใช้ร่วมกับเครื่องมือประเมินแบบอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนขึ้น ดวงเดือน ศาสตราภรณ์ (2537) กล่าวถึงหลักทั่วไปในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายและการวางแผนการสัมภาษณ์

จำเป็นต้องกำหนดจุดมุ่งหมายว่าต้องการที่จะสัมภาษณ์เรื่องอะไร ต้องการทราบพัฒนาการด้านใดของเด็ก ครูจำเป็นต้องวางแผนว่าจะสัมภาษณ์ใครบ้างและสัมภาษณ์ในรูปแบบใด

2. การเตรียมตัวและเตรียมเครื่องมือ ผู้สัมภาษณ์จำเป็นต้อง

เตรียมคำถามที่จะสัมภาษณ์ให้พร้อมในกรณีที่ต้องการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และในกรณีที่เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือแบบกึ่งมีโครงสร้างจำเป็นต้องมีการเตรียมโครงคำถามให้พร้อม นอกจากนั้นควรเตรียมสถานที่ในการสัมภาษณ์ ระยะเวลา และสร้างความคุ้นเคยกับเด็กที่จะสัมภาษณ์

3. ขณะสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรเป็นผู้ฟังที่ดีให้ความสนใจกับเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์ตอบอย่างเต็มที่ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในขณะที่เดียวกันควรเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์มีโอกาสพูดหรือแสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด

4. การยุติการสัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์ควรไวต่อความรู้สึกของผู้ถูกสัมภาษณ์ เมื่อเห็นหรือมีความรู้สึกที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เหนื่อย อึดอัด ไม่ต้องการที่จะให้สัมภาษณ์ต่อไป ควรยุติการสัมภาษณ์ ถึงแม้ว่าการสัมภาษณ์ยังไม่เสร็จสิ้นสมบูรณ์หรือไม่ได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการก็ตาม ซึ่งอาจมีการนัดมาสัมภาษณ์ใหม่ในคราวต่อไป

Kahn และ Comell (1986) ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ ดังนี้

1. คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ บางครั้งยากเกินไปเด็กไม่เข้าใจ จึงไม่สามารถตอบคำถามได้ หรือคำถามที่ใช้ไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ ทำให้ไม่ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ

2. เวลาที่ใช้ในการตอบคำถาม ควรตระหนักถึงเรื่องของเวลาที่ใช้ในการตอบคำถามแต่ละคำถาม ควรให้เวลาแก่ผู้ถูกสัมภาษณ์เพียงพอในการตอบคำถาม

3. ความไว้วางใจและความคุ้นเคยระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ ควรมีการสร้างความคุ้นเคยกับเด็กก่อน เพื่อให้เด็กเกิดความไว้วางใจครุ มีความมั่นใจ ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับเด็ก ควรเปลี่ยนวิธีการถามใหม่เมื่อเด็กไม่เข้าใจคำถาม

4. การตีความและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จำเป็นต้องใช้ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการประเมินแบบอื่น ๆ เสมอในการรายงานผลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไม่สามารถวัดเป็นคะแนนหรือเกรดได้ แต่จะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพยายามทำความเข้าใจเด็กแต่ละคน

3. การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes)

การเขียนเรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กได้ดีขึ้น ครูอาจเขียนเรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับเด็กจากเหตุการณ์ที่มีความหมายทั้งต่อตัวครูและตัวเด็ก โดยการเลือกเหตุการณ์ที่น่าสนใจมาเขียนจะบ่งบอกถึงการให้ความสำคัญของครูต่อพฤติกรรมเด็ก และช่วยให้ครูตอบคำถามที่ตนเองอยากรู้ได้ดีขึ้น

ในการเขียนเรื่องราวที่น่าสนใจของเด็ก ครูอาจสังเกตเหตุการณ์จนกระทั่งเหตุการณ์ผ่านพ้นไปจึงทำการบันทึกหรือครูอาจจดบันทึกอย่างย่อ ๆ ในขณะที่สังเกตอยู่ หลังจากนั้นจึงค่อยนำมาเขียนใหม่ที่หลัง

การเขียนบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กในชั้นเรียน ถึงแม้จะใช้เวลามากแต่จะช่วยให้ครูเห็นภาพและเข้าใจเด็กแต่ละคนในชั้นเรียนของตนได้ดี ครูจะตระหนักว่าตนสามารถกระตุ้นพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กในส่วไหน ในขณะที่เดียวกันครูจะทราบถึงกระบวนการเรียนการสอนและการใช้คำถามไปพร้อมกันด้วย นอกจากนี้การบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กในชั้นเรียนยังช่วยพัฒนาทักษะการเขียนของครูให้เพิ่มขึ้น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้ดีขึ้น

4. แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolio)

แฟ้มผลงานเด็กถือเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่มีจุดประสงค์และกระทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แฟ้มผลงานเด็กช่วยให้ตัวเด็กตระหนักถึงประสบการณ์ ความพยายาม ความก้าวหน้า และความสำเร็จของตนเอง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของการประเมินผลพัฒนาการเด็กและการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนต่อไป

พัชรี ผลโยธิน และวรรณาท รักสกุลไทย (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของแฟ้มผลงานเด็กว่าเป็นการสะท้อนความก้าวหน้าของการเจริญเติบโตของเด็ก มุ่งเน้นเฉพาะจุดเด่นของเด็ก เปิดให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินพัฒนาการ เป็นการแลกเปลี่ยนและแสดงคุณภาพงานและการคิดของเด็กที่เกิดขึ้นในบริบทธรรมชาติตลอดหลักสูตร รวมทั้งยังช่วยครูในการวางแผนการสอน

McAfee และ Leong (2002) กล่าวถึงลักษณะโดยทั่วไปของแฟ้มผลงานเด็กว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

1. แฟ้มผลงานเด็กสามารถยืดหยุ่น (flexible) และปรับเปลี่ยนได้ (adaptable) เนื้อหาสาระ และกระบวนการของการคัดเลือกผลงานหรือสิ่งที่รวบรวมในแฟ้มผลงานเด็กสามารถยืดหยุ่นได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยและระดับพัฒนาการของเด็ก วัตถุประสงค์ของโรงเรียนหรือหน่วยงาน และข้อพิจารณาอื่น ๆ
2. แฟ้มผลงานเด็กสามารถรวบรวมพัฒนาการและการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ของเด็ก
3. แฟ้มผลงานเด็กมุ่งเน้นที่ความสามารถหรือจุดเด่นของเด็ก จะเน้นสิ่งที่เด็กทำได้มากกว่าทำไม่ได้
4. แฟ้มผลงานเอื้อต่อการประเมินผลพัฒนาการแบบต่าง ๆ
5. เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานต่าง ๆ เข้ามาเก็บในแฟ้มของตน ในขณะที่เดียวกันเด็กมีโอกาสนทบทวน การสะท้อนความคิด (reflection) ผลงานแต่ละชิ้นที่ตนเลือก

6. เพิ่มผลงานเด็กคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เนื่องจากในเพิ่มผลงานเด็ก ครูสามารถรวบรวมผลงานซึ่งเด็กทุกคนทำ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถรวบรวมผลงานซึ่งเป็นผลงานเฉพาะของเด็กแต่ละคนด้วย

7. เพิ่มผลงานเด็กมีขึ้นเพื่อการประเมินผลที่ต่อเนื่องมากกว่าที่จะจัดทำเพื่อประเมินผลที่คงที่

8. เพิ่มผลงานเด็กมีขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับการเรียนของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอขั้นตอนที่สำคัญในการจัดทำเพิ่มผลงานเด็กไว้ดังนี้

ระยะที่ 1 การรวบรวมผลงาน เมื่อครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนกระทั่งเด็กสามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีผลงานในลักษณะต่าง ๆ แล้วให้รวบรวมผลงานด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน ซึ่งการเก็บรวบรวมผลงานในขั้นนี้ เด็กควรมีบทบาทมากที่สุด ครูหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้สนับสนุนให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมและจำเป็น

ระยะที่ 2 การคัดเลือกผลงาน เมื่อรวบรวมผลงานได้จำนวนหนึ่ง เด็กคัดเลือกผลงานที่ตนเองประทับใจหรือคิดว่าดีที่สุด ผลงานที่แสดงถึงศักยภาพสูงสุดของตนในขณะนั้น เมื่อเลือกไปแล้วมีผลงานชิ้นใหม่ที่คิดว่าก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ การคัดเลือกผลงานที่ดีต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นด้วย

ระยะที่ 3 การสะท้อนความคิด หลังจากที่ได้ผลงานที่ตนเองพอใจแล้ว ให้เด็กนำผลงานที่คัดเลือกไว้มาพิจารณาทบทวน วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงบวกเกี่ยวกับคุณภาพของงานหรือกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น อาจบันทึกไว้ในผลงาน ในกรณีที่เด็กยังไม่มีความพร้อมในการเขียน ครูอาจใช้การสัมภาษณ์หรือใช้สัญลักษณ์แสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกรู้สึกต่อผลงาน กรณีที่เด็กยังไม่มีความพร้อมในการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการพัฒนางาน ครูควรมีคำถามนำให้เด็กพูด

ระยะที่ 4 การประเมิน เมื่อเด็กสะท้อนความคิดของตนแล้ว เด็กก็จะได้แนวทางที่จะพัฒนางานของตนให้ดีขึ้น การจัดการเรียนรู้ต้องมีการประเมินเป็นระยะ ๆ เมื่อมีผลงานจำนวนหนึ่งซึ่งต้องประเมินทั้งการปฏิบัติ กระบวนการคิดและผลผลิตหรือความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อรายงานให้ผู้เกี่ยวข้อง

การประเมินที่ดีควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์แบบประเมินด้วยตนเอง รวมทั้งบอกเหตุผลว่าทำไมต้องมีความคิดในการประเมินเช่นนั้น นอกจากนี้ควร

เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน เพื่อน และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมเพื่อให้กระบวนการประเมินพัฒนาการมีความสมบูรณ์มากขึ้น สิ่งที่จะลืมไม่ได้ คือ ต้องนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

McAfee และ Leong (2002) กล่าวถึงประเด็นสำคัญและคำถามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการใช้แฟ้มผลงานเด็ก ดังต่อไปนี้

1. ช่วงพัฒนาการและอายุของเด็ก (Age and development span) แฟ้มผลงานเด็กจำเป็นต้องมีการปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการและความสามารถของเด็กแต่ละคนแต่ละกลุ่ม เช่น เด็กที่อ่านเขียนได้แล้วจะมีผลงานแตกต่างจากเด็กที่เพิ่งเริ่มเรียนอ่านและเขียน เป็นต้น

2. การเลือกผลงานเพื่อเก็บรวบรวมในแฟ้มผลงาน (Item selection) ในชั้นเด็กเล็ก ๆ เด็กไม่สามารถเลือกผลงานของตนได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นในบางครั้งครูจำเป็นต้องคำนึงถึงระดับอายุ พัฒนาการและความเหมาะสมของเด็กด้วย และครูก็ต้องคำนึงถึงจำนวนของชิ้นผลงานที่เก็บรวบรวมใส่ในแฟ้มผลงานด้วย ถ้าเก็บรวบรวมทุกชิ้นก็จะทำให้ผลงานมากเกินไป ในทางตรงกันข้าม ถ้าผลงานน้อยเกินไปก็จะไม่มีข้อมูลเพียงพอที่จะเห็นภาพรวมของเด็ก

3. การทบทวนสะท้อนความคิดและวิเคราะห์ตนเอง (Self-reflection) และการประเมินผลตนเอง (Self-assessment) ในเด็กเล็กความสามารถในการสะท้อนความคิด วิเคราะห์และประเมินผลงานที่ตนทำหรือกระทำมีข้อจำกัดแตกต่างจากเด็กโตหรือผู้ใหญ่หรือเด็กที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน อย่างไรก็ตาม ไม่มีความจำเป็นที่ครูจะต้องให้เด็กสะท้อนความคิดและประเมินผลงานทุกชิ้นของตน เพราะเด็กจะเบื่อและไม่เห็นคุณค่าของสิ่งที่ตนทำ

ตัวอย่างคำถามที่ครูใช้เพื่อกระตุ้นการประเมินผลและการสะท้อนความคิด วิเคราะห์ตนเองในเด็ก ได้แก่ “หนูเล่าให้ครูฟังได้ไหมคะว่าหนูทำผลงานชิ้นนี้อย่างไร” “ทำไมหนูเลือกที่จะทำงานชิ้นนี้” “หนูรู้สึกอย่างไรกับงานชิ้นนี้ของหนู” “ทำไมหนูเลือกงานชิ้นนี้ใส่แฟ้มผลงาน” “หนูเรียนรู้อะไรบ้างจากการทำงานชิ้นนี้” “ในขณะที่ทำงานชิ้นนี้มีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง” และ“หนูจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร” เป็นต้น

Arter และ Spandel (1992) กล่าวถึงข้อพึงตระหนักในการใช้แฟ้มผลงานเด็ก ดังต่อไปนี้

1. ผลงานที่เก็บรวบรวมในแฟ้มผลงานเป็นตัวแทนของสิ่งที่เด็กสามารถทำได้จริงหรือไม่

2. ผลงานเด็กที่เก็บรวบรวมในแฟ้มผลงานมีการระบุรายละเอียดในการทำงานหรือไม่ เช่น เป็นงานที่เด็กได้รับการช่วยเหลือจากครู งานอิสระที่เด็ก ทำเอง งานที่เด็กทำเป็นกลุ่ม

3. ผลงานที่เก็บรวบรวมสอดคล้องกับวิธีสอนและพัฒนาการของเด็กหรือไม่

4. ผลงานเด็กได้รับการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอหรือไม่ และมาตรฐานการประเมินมีความเที่ยงตรงหรือไม่

การใช้แฟ้มผลงานเด็กมีข้อพึงตระหนักสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อถึงเวลาที่เด็กเลื่อนชั้น ครูประจำชั้นจะต้องตัดสินใจว่าผลงานชิ้นไหนที่ครูประจำชั้นคนใหม่ควรมีโอกาสได้เห็น ได้ทราบ ในขณะเดียวกันควรเขียนสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็ก แนบไปด้วย

5. การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Checklist)

ในการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการนั้น ครูประจำชั้นจะต้องตั้งวัตถุประสงค์ว่าต้องการศึกษาอะไร หลังจากนั้นนำมาสร้างแบบประเมินผลพัฒนาการ โดยอาศัยทฤษฎีพัฒนาการเป็นหลัก แบบประเมินผลพัฒนาการถือเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับกาประเมินรูปแบบพฤติกรรมเด็ก การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการจะให้ผลดีที่สุดเมื่อใช้ควบคู่กับการสังเกตพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการช่วยประหยัดเวลาครูประจำชั้นได้มากในกรณีที่ครูประจำชั้นไม่มีเวลามากนัก แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าครูประจำชั้นใช้แบบประเมินผลพัฒนาการเพียงอย่างเดียวก็ไม่อาจทราบถึงรายละเอียดของพฤติกรรม พัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ข้อควรระวังอีกอย่างหนึ่งในการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการคือ ครูมีแนวโน้มที่จะประเมินหรือตรวจสอบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กให้อยู่ในช่วงกลาง ๆ มากกว่าที่จะเป็นช่วงต่ำสุดหรือสูงสุด

McAfee และ Leong (2002) ได้กล่าวถึงข้อดีของการใช้ แบบประเมินผลพัฒนาการดังนี้

1. ประหยัดเวลา และบันทึกข้อมูลเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว
2. การประเมินผลพัฒนาการมีการยืดหยุ่นได้ สะดวกต่อการทบทวน วิเคราะห์ และตีความข้อมูล
3. การประเมินผลพัฒนาการไม่จำเป็นต้องทำให้เสร็จสิ้นในหนึ่งวันหรือหนึ่งสัปดาห์ แต่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง
4. การประเมินผลพัฒนาการไม่มีความซับซ้อนมากนัก จึงง่ายต่อการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้ช่วยในการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการได้

5. แบบประเมินผลพัฒนาการสามารถติดตามความก้าวหน้า และพัฒนาการของเด็กได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงข้อจำกัดของการใช้แบบประเมินผลพัฒนาการว่าแบบประเมินผลพัฒนาการสามารถประเมินผลได้ในวงพฤติกรรมที่จำกัดเท่านั้น ดังนั้น การทบทวนสะท้อนความคิดวิเคราะห์ และตีความข้อมูลควรเป็นไปอย่างระมัดระวัง และแบบประเมินผลพัฒนาการไม่สามารถประเมินพฤติกรรมและการเรียนรู้ที่ซับซ้อนได้

6. การเขียนบันทึก (Journal)

การเขียนบันทึกเป็นการบันทึกประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ในบางครั้งการเขียนบันทึกอาจเน้นเฉพาะเด็กที่ต้องการศึกษาหรือในศูนย์การเรียนรู้หนึ่ง ๆ ประกอบด้วย เรื่องราวสั้น ๆ เกี่ยวกับเด็กในชั้นเรียนหรือการเรียนการสอน ครูอาจบันทึกความรู้สึกหรือความคิดเห็นของตนเองลงไปบันทึกได้ การเขียนบันทึกไม่จำเป็นต้องเขียนหรือบันทึกทุกวัน และไม่ใช่วิธีการทำการสังเกตเด็กอย่างเป็นระบบ

ข้อดีของการเขียนบันทึกคือ ช่วยให้ครูมีโอกาสสะท้อนความคิด และวิเคราะห์การสอนของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้ครูตระหนักในหลักสูตรและการสอนของตนและทราบถึงรายละเอียดและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของตนมากขึ้น นอกจากนี้ การเขียนบันทึกช่วยให้ครูทราบและรับรู้เรื่องราวของเด็กเป็นรายบุคคล ทำให้ครูเข้าใจเด็กที่ตนสอนมากขึ้น ส่วนข้อจำกัดของการเขียนบันทึกคือ จะต้องใช้เวลาพอสมควรในการเขียนและจดบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนของตน ซึ่งบางครั้งครูไม่มีเวลาในการจดบันทึก

7. การทำสังคัมมิติ (Sociogram)

สังคัมมิติเป็นเครื่องมือประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม (relationships) และความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัย เป็นแผนภาพที่สร้างขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์ในกลุ่มของตน วิธีการนี้ช่วยให้ครูทราบว่าเด็กในชั้นของตนมีความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นอย่างไร แผนภาพสังคัมมิติจะสะท้อนถึงโครงสร้างของสังคมในห้องเรียน 4 แบบ คือ เด็กที่ได้รับการยอมรับมากที่สุด เด็กที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนน้อยที่สุด กลุ่มเด็กที่แยกออกมาจาก คนอื่น และเด็ก 2 คนที่ต่างคนต่างเลือกซึ่งกันและกัน

ดวงเดือน ศาสตร์ภัก (2537) ได้กล่าวถึงเครื่องมือการทำสังคัมมิติว่ามีวิธีการที่นิยมใช้ 2 วิธี คือ

1. การทายลักษณะ (Guess who) วิธีนี้ครูจะสร้างคำถาม

“ใครเอ่ย” ขึ้นมาให้เด็กตอบ โดยครูจะจัดบรรยากาศให้เหมือนกับการเล่นเกม ครูจะจดคำตอบของเด็กทุกคนเพื่อนำมาสรุปในกรณีที่คำตอบของเด็กในห้องเรียนไม่ตรงกัน ตัวอย่างคำถามที่ใช้ เช่น

“ใครเอ่ยไม่เก็บของเล่นเข้าที่” “ใครเอ่ยช่วยเพื่อนเก็บของเล่นเสมอ” “ใครเอ่ยที่หวางของเล่นไม่ยอมให้เพื่อนเล่นด้วย” เป็นต้น วิธีการนี้ช่วยให้ครูทราบลักษณะนิสัยเด่น ๆ ของเด็กแต่ละคนตาม การรับรู้ของเด็กคนอื่นในชั้น

2. การสร้างภาพทางสังคม ในการศึกษาวิธีนี้ครูจะให้เด็กแต่ละคนเอกบุคคลที่เขาชอบมากที่สุด อยากรู้มากที่สุด โดยครูจะตั้งคำถามง่าย ๆ แก่เด็ก คำถามที่ครูตั้งขึ้นจะเป็นประเภทให้เด็กเลือกเพื่อนที่เขาชอบในการทำกิจกรรมบางอย่างโดยเด็กมีสิทธิเลือกเพื่อน 2-3 คน ในการทำกิจกรรมแต่ละอย่าง ตัวอย่างของคำถามที่ใช้ เช่น “ถ้าหนูจัดงานวันเกิด หนูจะชวนใครบ้าง” “ถ้าหนูไปเที่ยวทะเล หนูจะชวนใครไปบ้าง” “ถ้าหนูเลือกเพื่อนที่จะมานั่งข้าง ๆ หนูจะเลือกใครบ้าง” “ถ้าหนูได้เล่นสนามหนูจะชวนใครบ้าง” เป็นต้น จากคำถามดังกล่าว ครูสามารถนำมาจัดทำเป็นแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชั้นของตน

การเก็บข้อมูล โดยการทำสังคมมิติควรทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลอาจเปลี่ยนแปลงไปโดยขึ้นอยู่กับกิจกรรมและกาลเวลา ถ้าครูเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ครูสามารถประเมินพัฒนาการทางสังคมของเด็กได้

8. การใช้แบบทดสอบ (Test)

การใช้แบบทดสอบเพื่อนประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นวิธีการที่ต้องระมัดระวังเนื่องจากแบบทดสอบมีอำนาจที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการรับรู้ของครูและเด็กที่มีต่อตัวเองและต่อกระบวนการศึกษา ความกดดันที่ครูได้รับจากแบบทดสอบในบางครั้งมีผลทำให้ครูเปลี่ยนวิธีการสอนของตนเป็นการสอนเพียงเพื่อให้เด็กทำข้อสอบผ่านเท่านั้น ในขณะเดียวกันก็ส่งผลต่อความเข้าใจของครูถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กด้วย สมาคมการอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา (NAEYC, 1988) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการสอบว่า มีขึ้นเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนสำหรับเด็ก และเพื่อตรวจสอบว่าเด็กได้รับผลดีจากการจัดประสบการณ์ทางการศึกษา

ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2537) กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกแบบทดสอบไว้ดังนี้

1. ความจำเป็นของการใช้แบบทดสอบ ครูจะต้องพิจารณาว่าตนเองต้องการข้อมูลอะไรเกี่ยวกับตัวเด็ก และจุดประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการทดสอบเด็กคืออะไร ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ก็ควรใช้การประเมินรูปแบบอื่นแทน

2. ลักษณะข้อมูลที่ต้องการครูจำเป็นต้องคำนึงว่าต้องการข้อมูลชนิดใด เพื่อจะได้เลือกแบบทดสอบที่เหมาะสม หลังจากเลือกแบบทดสอบที่เหมาะสมได้แล้ว ควรจะมีการวิเคราะห์แบบทดสอบเพื่อหาจุดดีจุดด้อยของแบบทดสอบ จะช่วยให้ครูสื่อความหมายและตีความผลการสอบให้ผู้ปกครองและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบอย่างถูกต้องและระมัดระวัง

3. ความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบ ครูควรพิจารณาว่าแบบทดสอบนั้นมีความน่าเชื่อถือได้ คือ ให้ผลคงที่ในการวัด ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป และมีความเที่ยงตรง คือ สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด

4. ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กในการเลือกแบบทดสอบมาใช้ ครูควรพิจารณาถึงความเหมาะสมของรูปภาพและคำถามที่ใช้ว่ามีความสอดคล้องกับประสบการณ์ของเด็กหรือไม่ แบบทดสอบที่ดีควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กด้วย

5. ความเหมาะสมและความสะดวกในการนำไปใช้ แบบทดสอบที่ดีควรนำไปใช้ได้สะดวก มีการชี้แจงปริมาณเวลาที่ต้องการใช้ในการดำเนินการทดสอบ วิธีการให้คะแนนและการตีความ และวิธีการสร้างแบบทดสอบ รวมทั้งค่าความน่าเชื่อถือได้ และความเที่ยงตรงของแบบทดสอบด้วย

ข้อพึงตระหนักในการใช้แบบทดสอบกับเด็กปฐมวัย

1. ถ้าจำเป็นต้องใช้แบบทดสอบกับเด็กปฐมวัย ครูต้องทราบจุดประสงค์ของการใช้แบบทดสอบนั้น ๆ ครูควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแบบทดสอบที่ตนเลือกมาใช้เป็นอย่างดี

2. ครูควรพิจารณาว่าแบบทดสอบที่ตนเลือกใช้มีความน่าเชื่อถือได้และความเที่ยงตรงเพียงใด แบบทดสอบสำหรับเด็กควรได้รับการออกแบบโดยผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ ความต้องการ และความสนใจเด็กอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการใช้แบบทดสอบเป็นวิธีการที่การขัดต่อธรรมชาติของเด็ก

3. ครูจะต้องไม่ใช้การทดสอบเพียงอย่างเดียวเป็นเครื่องมือประเมินผลพัฒนาการเด็ก แต่จะต้องใช้เครื่องมืออื่น ๆ ประกอบด้วย

4. ครูต้องตระหนักว่าแบบทดสอบแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ในชั้นเรียนของตนได้ ดังนั้นการสอนของครูไม่ควรเป็นไปเพื่อให้เด็กสอบผ่านแต่เพียงอย่างเดียว

5. แบบทดสอบที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลปัจจุบันนี้มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรง กระบวนการประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียวยังไม่แน่นอนเพราะเด็กปฐมวัยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความซับซ้อนทางการคิดไม่เพียงพอ เด็กไม่สามารถสื่อสารทางการคิดและการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนเต็มที่เนื่องจากยังไม่สามารถพัฒนาด้านการเขียนอ่านได้เต็มตามศักยภาพ และยังไม่มีความคุ้นเคยในการสอบ

6. ความรับผิดชอบประการหนึ่งของครูและผู้บริหารโรงเรียน

คือ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการสอบและการตีความผลการสอบ

3. กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน (Linda and Donald, 2004)

ตั้งแต่ปี 1997 การจัดการศึกษาเป็นรายบุคคลสำหรับผู้ที่มีความบกพร่อง (IDEA) ของอเมริกาได้เรียกร้องให้มีการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ตามธรรมชาติสำหรับเด็กอายุแรกเกิดถึงสามปีและผู้ที่มีความบกพร่องหรือพัฒนาการล่าช้า เนื่องจากการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นสำหรับเด็กปฐมวัย เน้นไปที่การสอนเด็กโดยแยกระหว่างพฤติกรรมและทักษะออกจากกัน ผลจากการประเมินพัฒนาการเด็ก จึงเกิดจากการประเมินตามสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติในบริบทการเรียนรู้ของเด็กมากกว่าการประเมินตามการเรียนรู้อย่างเป็นทางการของครูและผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานที่เพื่อพัฒนาเด็กมากกว่าการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการพัฒนาเด็ก (where not how) นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาปฐมวัยขาดเครื่องมือการประเมินพัฒนาการเด็กที่ได้ข้อมูลตามสภาพจริง เครื่องมือการประเมินพัฒนาการเด็กจึงกลายเป็นจุดบอด (blind) ในการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นและการส่งเสริมเด็กในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินพัฒนาการเด็กในบริบทสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติจึงได้รับการส่งเสริมขึ้น

กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน (The Asset – Based Context Matrix) ได้รับการพัฒนาขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการประเมินที่เป็นไปตาม สภาพจริงและเป็นธรรมชาติของเด็ก กระบวนการนี้ให้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาปฐมวัยดังนี้

1. การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นกระบวนการประเมินพัฒนาการที่เกิดจากการทำงานแบบมีส่วนร่วมของเด็กกับบุคคลรอบตัวในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การพิจารณาเด็กจากโอกาสการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กอย่างแท้จริงและเป็นธรรมชาติ ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กที่แท้จริง
2. ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน มีการแนะนำระบบและวิธีการที่มีประสิทธิภาพสำหรับครูและผู้ปกครองในการทำงานร่วมกันด้วยการให้ข้อมูลที่เห็นคุณค่าซึ่งกันและกัน มีการกำหนดบทบาทในการทำงานที่สอดคล้องกับความสนใจและค่านิยมของครอบครัว การจัดการกับข้อมูลพัฒนาการเด็กอยู่บนหลักของพัฒนาการของเด็ก ทำให้เกิดความเข้าใจในตัวเด็กอย่างแท้จริงมากขึ้น
3. การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานมีประโยชน์สำหรับการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาเด็กและการมีส่วนร่วม ในช่วงเวลาและบริบทต่าง ๆ

สามารถปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันได้ตามการจัดกิจกรรม ความสนใจ การเห็นคุณค่า พฤติกรรม โอกาสที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันของเด็กในบริบทต่าง ๆ

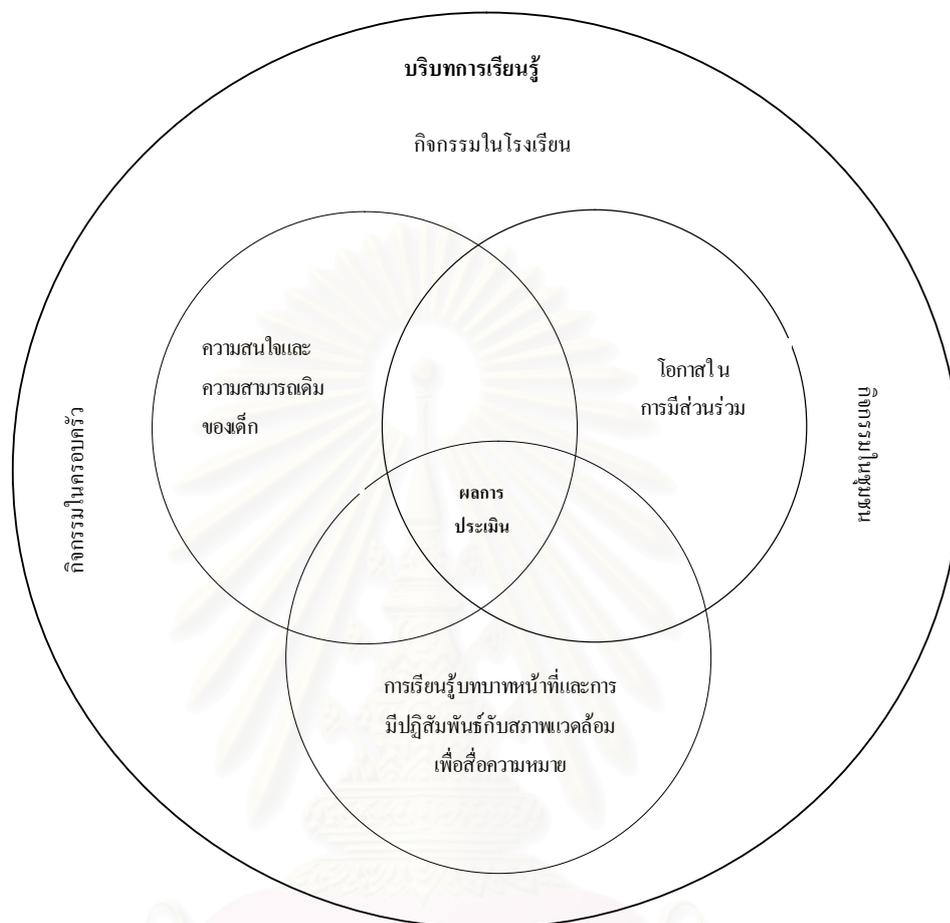
4. การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานให้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเด็กในชีวิตประจำวัน ทำให้มีประโยชน์ในการออกแบบการจัดโปรแกรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความสามารถตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

3.1 รูปแบบของกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

การประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นการประเมินพัฒนาการเด็กที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและความสามารถของเด็กขณะทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ การประเมินพัฒนาการนี้ให้ข้อมูลที่เป็นระบบและมีความหมายในส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และให้ความสำคัญกับกิจกรรมในบริบทการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ

การประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่า “สิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติไม่ได้หมายถึงเฉพาะสถานที่ แต่เป็นประสบการณ์ กิจกรรม และกิจวัตรประจำวันของเด็กทำเป็นประจำทุกวันในบริบททางสังคมไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน” การประเมินพัฒนาการเด็กรูปแบบนี้มุ่งเน้นการประเมินพัฒนาการโดยศึกษาจากความสนใจและความสามารถเดิมของเด็ก ซึ่งเกิดจากการที่เด็กสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและวัตถุต่าง ๆ รวมถึงการมีส่วนร่วมของเด็กในกิจกรรมทุกวัน ไม่ว่าจะเป็กิจกรรมในครอบครัว โรงเรียน หรือชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 รูปแบบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากแผนภาพที่ 1 รูปแบบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน ผลของการประเมินพัฒนาการที่มีประสิทธิภาพเกิดจากความสนใจและความสามารถเดิมของเด็ก การมีส่วนร่วมของเด็กโดยการเรียนรู้บทบาทหน้าที่และมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อสื่อความหมายในการทำกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ และโอกาสในการมีส่วนร่วมของเด็ก โดยปัจจัยแต่ละด้านเกิดจากการจัดกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน ซึ่งอยู่บนแนวคิดดังนี้

1. เด็กได้รับการดึงดูความสนใจในกิจกรรมที่เด็กชอบทำ และเมื่อทำแล้วรู้สึกว่าคุณค่า
2. การเรียนรู้จะเพิ่มคุณค่าเมื่อเด็กได้รับการกระตุ้นให้ร่วมกิจกรรมที่มีความหมายและในสภาพแวดล้อมธรรมชาติ

3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเด็กจะเพิ่มขึ้นเมื่อมีโอกาสมที่เหมาะสม และเพียงพอผ่านการกระตุ้น โดยการมีปฏิสัมพันธ์จากสภาพแวดล้อมที่เน้นความสามารถของเด็ก

4. เด็กได้รับการพัฒนาความสามารถผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและวัตถุ การมีปฏิสัมพันธ์อย่างเหมาะสมจะสนับสนุนและกระตุ้นให้เด็กแสดงความสามารถของเด็ก ออกมาตามธรรมชาติ

3.2 องค์ประกอบของการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

การประเมินพัฒนาการเด็ก โดยใช้บริบทเป็นฐานให้ความสำคัญกับความสามารถตามธรรมชาติของเด็กที่เกิดขึ้นผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมประจำวันของเด็ก โดยมีองค์ประกอบในการประเมินพัฒนาการดังนี้

1) บริบท (Context) การประเมินพัฒนาการเด็กจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมใน 3 บริบท คือ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนอย่างเหมาะสม

1.1) บริบทครอบครัว คือ เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กทำร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองอาจจะเป็นงานบ้าน กิจกรรมพิเศษหรือกิจกรรมวันหยุด ทั้งในบ้านและนอกบ้าน วัฒนธรรมในครอบครัวและพิธีกรรมทางศาสนา

1.2) บริบทโรงเรียน คือ เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กทำที่โรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นการจัดโปรแกรมการศึกษาในโรงเรียน การจัดกิจกรรมในศูนย์เด็ก กิจกรรมวันแม่ และสมาคมต่างๆ

1.3) บริบทชุมชน คือ เหตุการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กและครอบครัวทำในชุมชน เช่น กิจกรรมในสวนสาธารณะ ศูนย์กิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2) การจัดกิจกรรม (Activity Settings) เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมประจำวันต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่หลากหลาย เช่น การเข้านอน การรับประทานอาหาร การเดิน การออกไปเล่นสนาม เป็นต้น โดยแต่ละกิจกรรมจะเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ แสดงความสนใจ และเห็นคุณค่าของตนเอง ในการจัดกิจกรรมควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมและแสดงความสามารถโดยจัดให้มีอุปกรณ์ที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับกิจกรรม

3) ความสนใจและความสามารถเดิม (Interests and Assets)เป็นส่วนที่สำคัญเนื่องจากความสนใจและความสามารถของเด็ก เป็นส่วนที่บ่งถึงศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล

3.1) ความสนใจ คือ สิ่งที่เด็กชอบและอยากทำ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันไป ทำให้เด็กรักษาความสามารถ

เดิมและพัฒนาความสามารถใหม่ การเล่นตามความสนใจของเด็กเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการและแสดงความสามารถได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้เด็กได้เรียนรู้ในโอกาสต่าง ๆ ตามความสนใจในบริบทที่เอื้ออำนวย ทำให้เกิดการแสดงออกที่มีประสิทธิภาพตามศักยภาพของเด็ก

3.2) ความสามารถเดิม คือ ความสามารถเฉพาะตัวของเด็ก เด็กจะรู้สึกว่ามีคุณค่าเมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เป็นประจำทุกวัน การรู้สึกตนว่ามีคุณค่าของเด็กอาจจะแสดงออกด้วยการยิ้ม การร้องเพลง การเคลื่อนไหว การกระโดด เด็กได้ใช้ความสามารถของเขาผ่านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เขาสามารถทำได้ และนำไปสู่ความมั่นใจในการเรียนรู้ทักษะใหม่

4) การเรียนรู้บทบาทหน้าที่และการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อสื่อความหมาย (Functional and Meaningful Interactions) เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถของเด็ก การเรียนรู้บทบาทหน้าที่เป็นการแสดงให้เห็นถึงการที่เด็กเข้าใจถึงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ และเกิดทักษะทางสังคม เช่น การใช้ช้อนส้อมรับประทานอาหาร การขออนุญาตออกไปเข้าห้องน้ำ เป็นต้น การมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม เพื่อสื่อความหมายเป็นการช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกับกิจกรรมต่างๆ มากขึ้นเช่น การใช้คำพูดที่แสดงความต้องการออกไปเล่นข้างนอก การมองแก้วน้ำเมื่อต้องการเติมน้ำขณะรับประทานอาหาร การต่อรถครุเพื่อขอทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ เป็นต้น

5) โอกาสในการมีส่วนร่วม (Opportunity and Participation) เป็นสิ่งที่เด็กควรได้รับเพื่อแสดงความสามารถและศักยภาพของตนเอง

5.1) โอกาส คือ จำนวนของโอกาส (ปริมาณ) และคุณภาพของการจัดกิจกรรม (คุณภาพ) จำนวนของโอกาสคือ ความถี่และความหลากหลายของประสบการณ์ประจำวันที่ช่วยส่งเสริมความสามารถของเด็กในบริบทต่างๆ คุณภาพของกิจกรรมคือ บุคลิกลักษณะต่างๆ และความสามารถของเด็กที่แสดงออกกับบุคคลหรือวัตถุในกิจกรรมต่างๆ ที่เด็กมีส่วนร่วม

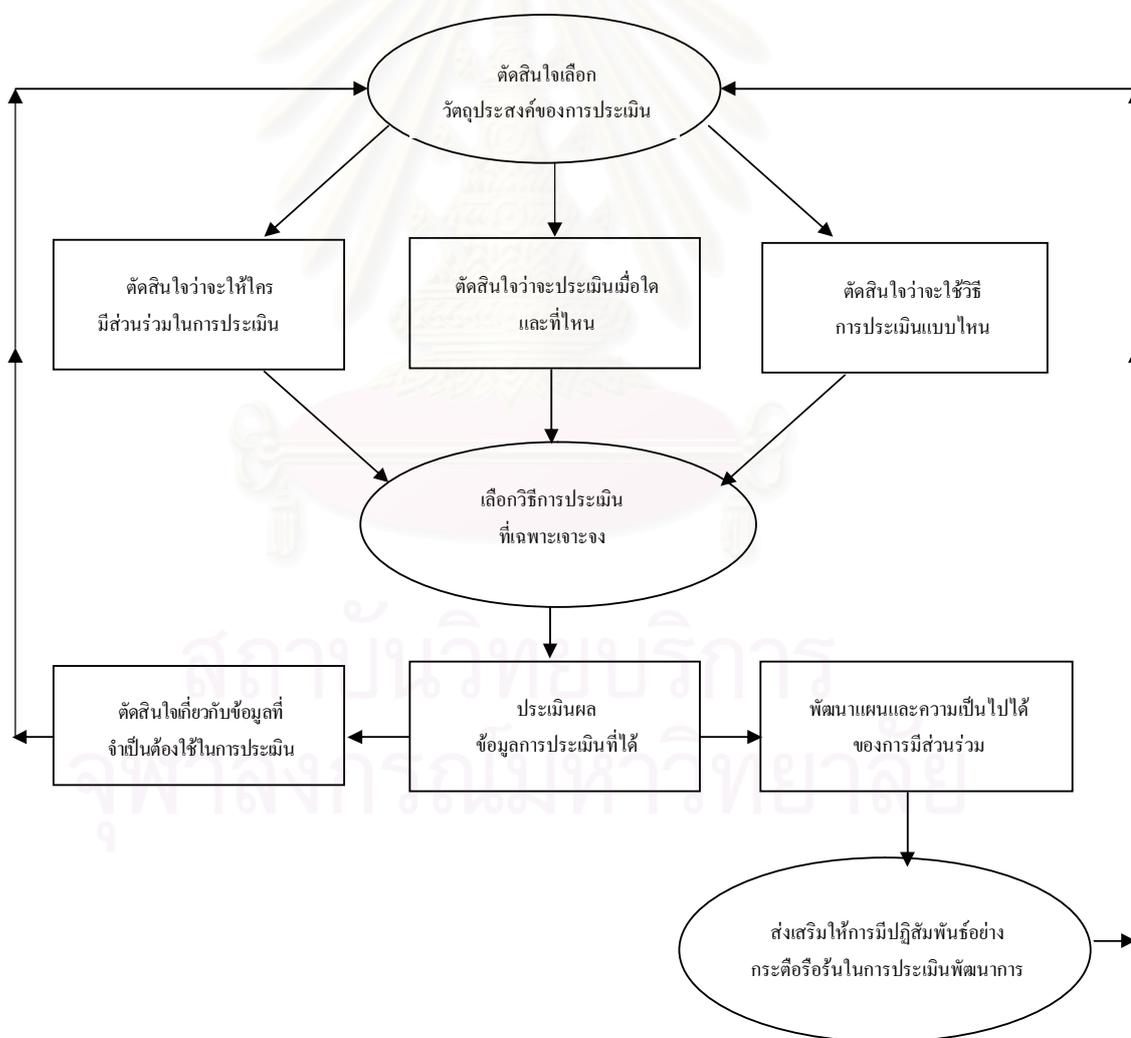
5.2) การมีส่วนร่วม คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันต่างๆ เพื่อให้เด็กรักษาความสามารถที่มีอยู่และเรียนรู้ทักษะใหม่ เช่น การให้เด็กที่ไม่มี ความมั่นใจในตนเองออกมาเล่านิทานที่ได้ฟังจากครุ โดยมีเพื่อนหรือครุคอยช่วยเหลือ เมื่อเด็กแสดงความสามารถแล้วการที่ครุแสดงความชื่นชมจะช่วยให้เด็กรู้สึกอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะได้มากขึ้น และเกิดการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ได้ง่ายขึ้น

6) ความเป็นไปได้ในการเพิ่มโอกาสการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของเด็ก (Possibilities) คือ การที่เด็กได้รับโอกาสในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ เท่าที่จะเป็นไปได้ บางครั้งกิจกรรมที่เด็กเกิดการเรียนรู้ว่าจะเกิดขึ้นทันทีโดยที่ไม่ได้มีการวางแผนมาก่อน เช่น การที่ครุเห็นเด็กมีพฤติกรรมชอบเก็บตัวกำลังสนใจกิจกรรมที่เพื่อนกำลังทำอยู่ จึง

ส่งเสริมโดยการให้เพื่อนเข้าไปชวนเด็กมาเล่นด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคม เป็นต้น

3.3 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

การประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานให้ความสำคัญกับการที่ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมและช่วยตัดสินใจในการประเมินพัฒนาการทุกขั้นตอน การประเมินพัฒนาการเด็กสามารถเกิดขึ้นได้ทุกวันในบริบทการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมในครอบครัว กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมในชุมชน ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ โดยขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการมีดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

จากแผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนในการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน อธิบายได้ว่าเมื่อครู ผู้ปกครอง และบุคคลใกล้ชิดตัวเด็กตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ในการประเมินเด็กได้แล้ว จะต้องคำนึงถึงปัจจัย 3 ส่วน คือ ผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน สถานที่และเวลาในการประเมิน และวิธีการที่ใช้ในการประเมิน เมื่อตัดสินใจเลือกปัจจัยทั้ง 3 ส่วนได้แล้วจึงร่วมกันเลือกวิธีการประเมินที่เฉพาะเจาะจง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการประเมิน หลังจากนั้นจึงวางแผนการประเมินร่วมกัน โดยพิจารณาถึงข้อมูลที่จะต้องใช้ในการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลจากการประเมินมาแล้วต้องจัดให้มีการประเมินข้อมูลนั้นอีกครั้งและพัฒนาแผนและความเป็นไปได้ในการมีส่วนร่วมของเด็กเพื่อส่งเสริมเด็กต่อไป โดยในการพัฒนาแผนเพื่อส่งเสริมเด็กและในทุก ๆ ขั้นตอนการประเมินนั้นผู้ประเมินและผู้เข้าร่วมทุกคนจะต้องคำนึงถึงการส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์อย่างกระตือรือร้นร่วมกันในทุก ๆ บริบท

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการใช้การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อพัฒนาการประเมินพัฒนาการเด็ก จะต้องพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ข้อมูลที่ได้จะต้องมาจากสิ่งที่เด็ก สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ดูแลเด็กสามารถทำได้ เป็นไปในเชิงบวกสะท้อนระบบการทำงานแบบมีส่วนร่วมในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน และชุมชน อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ มีความหมายต่อเด็กและครอบครัว รวมทั้งสามารถวัดได้และมีความเที่ยงตรง

2. การประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานจะมีความสมบูรณ์ได้เมื่อผู้ประเมินตระหนักอยู่เสมอว่า ในการประเมินพัฒนาการมีภาพของเด็กที่มีส่วนร่วมในบริบทต่าง ๆ หรือไม่ ผู้ประเมินทราบหรือไม่ว่าเด็กกำลังทำอะไรอยู่ในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของเด็กในขั้นต่อไปคืออะไร ผู้ประเมินจะอย่างไรต่อไปเพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนความสามารถที่เด็กมีอยู่และพัฒนาความสามารถใหม่ ๆ และผู้ประเมินจะใช้ข้อมูลที่ได้มาในการเขียนผลการประเมินโดยมีบริบทเป็นฐานอย่างไร

3. การนำผลการประเมินที่ได้ไปส่งเสริมพัฒนาการเด็กจะต้องพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจและความสามารถเดิมของเด็กในการคิดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ โดยคำนึงถึงการสร้างโอกาสที่เหมาะสมกับเด็กให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กได้แสดงออกในสิ่งที่เด็กสนใจและมีความสามารถเดิม เพื่อให้เด็กเกิดความสามารถใหม่ ๆ ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการทำกิจกรรม

4. การมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

4.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

Rockwell, Andre และ Hawley (1996) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่า เป็นการสนับสนุนให้ผู้ปกครองและครอบครัวมีส่วนร่วมในกระบวนการศึกษาทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ และผู้ใหญ่กับผู้ใหญ่ และมีการกำหนดบทบาทของผู้ปกครองและครู

Fuller และ Oisen (1998) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน คือ การที่ผู้ปกครองร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เพิ่มพูนความรู้ รวมไปถึงการเป็นอาสาสมัครช่วยครูในกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียน

Morrison (1995) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าเป็น กระบวนการที่มุ่งช่วยให้พ่อแม่ได้ค้นพบและพัฒนาจุดเด่น สมรรถภาพสูงสุด และความสามารถพิเศษของตนเอง แล้วนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองและบุตร

โศจิตักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล (2539) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 นัยยะคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบระหว่างผู้ปกครองและครูในการจัดการศึกษา นับตั้งแต่การระบุปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน และการประเมินผล ส่วนอีกนัยยะหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง งานหรือกิจกรรมทางการศึกษาที่ผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม

อรุณี หรดาล (2537) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก ด้วยการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว ผู้ปกครองอาจจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง หรืออาจให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

จากการให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้น เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้เกิดรูปแบบการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับทั้งสองฝ่ายทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ

4.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เน้นการเจริญเติบโตและพัฒนาการรวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การประสานความร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง

ผู้ปกครองและครูจำเป็นต้องสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และพร้อมที่จะร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องและเหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

Fuller และ Oisen (1998) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญมาก เนื่องจากอยู่บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาเด็ก บ้านและโรงเรียนจึงต้องทำงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาเด็ก

Berger (1987) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนไว้ว่า โรงเรียนไม่สามารถแยกเด็กออกจากครอบครัวได้ เพราะเด็กได้ถูกหล่อหลอมจากสังคมและวัฒนธรรมของครอบครัว ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมาจากที่บ้านย่อมนำมาใช้ที่โรงเรียน ดังนั้น ถ้าบ้านและโรงเรียนมีการติดต่อเชื่อมโยงกัน โดยมีเด็กเป็นสื่อกลาง การร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนย่อมมีความชัดเจนขึ้น การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องก้าวไปข้างหน้าพร้อมกัน ซึ่งจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการพัฒนาเด็กในขั้นสูงต่อไป

Leeper (1979) ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในประเด็นที่ว่า ผู้ปกครองเป็นครูคนหนึ่งของเด็กและมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของเด็กว่าใครควรเป็นผู้สอนเด็กและสอนเรื่องใด นอกจากนั้นยังกล่าวว่า การให้การศึกษาผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่ต้องเกิดควบคู่กัน กล่าวคือ บ้านและโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกันภายใต้ความเข้าใจ การสนับสนุน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือความเข้าใจในความเป็นปัจเจกบุคคลของเด็กและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

Rasinski (2000) กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้

3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาก่อให้เกิดผลทางบวกในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะคิด และพฤติกรรมของเด็กอย่างชัดเจน
2. เด็กที่เข้ามาในโรงเรียนมาจากครอบครัวที่มีความหลากหลาย ดังนั้นการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้เหมาะสมกับความสามารถของเด็กแต่ละคนมากขึ้น
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยให้บ้านและโรงเรียนมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น ช่วยลดปัญหาความห่างเหินและช่องว่างระหว่างบ้านกับโรงเรียนลง

Morrison (1995) กล่าวว่า หากพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจที่ดีขึ้น การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกย่อมมีความหมายยิ่งขึ้น อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กสูงขึ้นตามไปด้วย และชีวิตประจำวันในครอบครัวก็จะมีสุขสมบูรณ์มากขึ้น

นิตยา ประพุดติกิจ (2536) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมว่า การร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง เด็ก และโรงเรียน นำผลประโยชน์มาให้ซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นอาสาสมัครต่าง ๆ เป็นต้น ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้ยังทำให้ครูมีความเข้าใจครอบครัวและเด็กได้ดีขึ้น ในทางกลับกันผู้ปกครองก็มีความเข้าใจในกิจกรรมและการจัดการเรียนการสอนของครูได้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นเป็นการสร้างคุณค่าทางการศึกษาให้กับเด็ก และเป็นการสร้างคุณค่าให้แก่สังคม เพราะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพที่เด็กมี

นอกจากนี้การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาช่วยให้การจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กมีประสิทธิภาพมากขึ้น Gestwicki (1999) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครูที่มีต่อเด็ก ผู้ปกครอง และครู ดังนี้

1. ประโยชน์สำหรับเด็ก เด็กจะมีความมั่นคงในสิ่งแวดล้อมใหม่ การพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจในช่วงวัยนี้จะส่งผลต่ออารมณ์ในระยะยาวกับเด็ก เมื่อเด็กได้เห็นว่าคุณครูและผู้ปกครองมีการพูดคุยและมีความไว้วางใจในกันและกัน เด็กก็จะรู้สึกไว้วางใจและอบอุ่นใจในชั้นเรียนของตน ดังนั้นเมื่อครูให้การต้อนรับผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกดี เด็กก็จะรู้สึกดีไปด้วย ในทางกลับกันถ้าผู้ปกครองถูกครูปฏิเสธ เด็กก็จะรู้สึกแย่ไปด้วยเช่นกัน การที่ครูแสดงให้เด็กเห็นว่าตนเองนั้นได้ให้การต้อนรับผู้ปกครองและเด็กแล้วนั้น เด็กก็รู้สึกอบอุ่นใจและยอมรับครู นอกจากนี้การมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองจะทำให้เกิดการตอบสนองเด็กในทิศทางเดียวกัน ทำให้เด็กไม่รู้สึกสับสนและมีหลักยึดในการปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันการให้ความรู้เด็กก็เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะครูและผู้ปกครองมีการพูดคุยกันตลอดเวลา

2. ประโยชน์สำหรับผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะให้การสนับสนุนการจัดโปรแกรมการศึกษาของครูมากขึ้น เพราะบางครั้งผู้ปกครองอาจจะไม่มีความเข้าใจในการจัดการศึกษาอาจจะทำให้ผู้ปกครองมีความกังวลใจ การที่ครูและผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกันนั้นก็ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก และสามารถให้ความช่วยเหลือครูในการจัดการศึกษาได้มากขึ้น ครูจึงควรวหาโอกาสในการที่จะพูดคุยและให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกออกมา เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้ไม่รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวหรือกังวลใจอยู่ฝ่ายเดียว นอกจากนี้การที่ครูแนะนำข้อมูลพื้นฐานและทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ที่ได้ทำงานมากับเด็กที่มีความหลากหลายหรือบางครั้งอาจจะเป็นรูปแบบของเทคนิคทางด้านบวกต่าง ๆ บ่อยครั้งที่ประสบการณ์จะช่วยทำให้

ผู้ปกครองนั้นสามารถพัฒนาเด็กได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ผู้ปกครองที่ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็ก และเข้าใจผิดเกี่ยวกับธรรมชาติของพัฒนาการเด็กและไม่ได้ตระหนักถึงธรรมชาติที่เหมาะสมของเด็กในแต่ละช่วงวัย เมื่อผู้ปกครองได้เข้ามาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กกับครูจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ในการที่จะตอบสนองเด็กได้อย่างเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของเด็ก ทำให้ผู้ปกครองมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ผู้ปกครองจะมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าจะสามารถพัฒนาเด็กได้ มีความสามารถในการแนะนำเด็กให้มีความมั่นใจในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ และมีความรู้สึกในแง่บวก การได้แลกเปลี่ยนกับครูจะช่วยให้ผู้ปกครองได้แนวทางในการส่งเสริมเด็ก และมีความมั่นใจมากขึ้น

3. ประโยชน์สำหรับครู การมีส่วนร่วมระหว่างครูกับผู้ปกครองจะมีการส่งผลย้อนกลับเชิงบวกและช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองของครูทำให้ครูปฏิบัติงานได้ดีขึ้น การที่ผู้ปกครองมีการตอบสนองในแง่บวก และให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับครูมากขึ้นจะช่วยทำให้การทำงานของครูนั้นมุ่งไปสู่ความเป็นมืออาชีพมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองยังเป็นแหล่งข้อมูลที่เต็มไปด้วยประสบการณ์ที่หน้าเรารู้ ผู้ปกครองสามารถให้ข้อมูลกับครูได้อย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความคิดสร้างสรรค์ ประสบการณ์ ความรู้ เวลา พลังงาน ประสบการณ์ความรู้ที่ได้จากผู้ปกครองนั้นครูสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายในชั้นเรียน โดยมีผู้ปกครองคอยเป็นผู้แนะนำในกระบวนการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเกิดประโยชน์อย่างมากมายต่อทุก ๆ ฝ่าย เด็กจะได้รับการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ ผู้ปกครองได้รับความรู้และทักษะใหม่ ๆ ในการส่งเสริมเด็กจากครู ครูได้แลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ปกครองทำให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพมุ่งสู่ความเป็นมืออาชีพมากขึ้น ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน จะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เด็กได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม และโรงเรียนเกิดการพัฒนาได้อย่างสูงสุด

4.3 แนวคิดและหลักการของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

4.3.1 แนวคิดของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

พ่อแม่และครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในชีวิตของเด็ก พ่อแม่เป็นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิด พ่อแม่จึงเป็นบุคคลที่รู้จักและมีความเข้าใจเด็กเป็นอย่างดี ในขณะที่เดียวกันครูเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สองของเด็กเป็นผู้ที่คอยอบรมบ่มนิสัยและให้การศึกษาแก่เด็ก ทั้งพ่อแม่และครูต่างทำงานกับเด็กและมีเป้าหมายเดียวกัน คือพัฒนาเด็กให้มีความสุขและมีพัฒนาการที่ดี สมวัยในทุกด้าน พ่อแม่เป็นผู้ชี้แนะและให้ข้อมูลพื้นฐานแก่ครูในเรื่องเกี่ยวกับตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็น

ความต้องการ ลักษณะนิสัย จุดเด่น จุดด้อยในตัวเด็ก ในขณะที่เดียวกันครูก็เป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับ พัฒนาการเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก ตลอดจนวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก

Berger (1987) กล่าวว่า ผู้ปกครองแต่ละคนมีทัศนคติในการร่วมมือกับ โรงเรียนที่ต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมที่ผู้ปกครองแต่ละคน ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ในอดีตที่ดีกับโรงเรียนย่อมมีแนวโน้มที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับโรงเรียน Berger ได้แบ่งผู้ปกครองออกเป็น 5 ประเภท คือ 1) ผู้ปกครองที่ไม่ให้ความร่วมมือใด ๆ กับทางโรงเรียน 2) ผู้ปกครองที่ต้องการการกระชั้นจากโรงเรียน 3) ผู้ปกครองที่พร้อมให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนหากได้รับการเชิญ 4) ผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน 5) ผู้ปกครองที่ให้การสนับสนุนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้นครูจึงต้องตระหนักและมีความเข้าใจว่าผู้ปกครองแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และควรที่จะ ค้นหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

Rasinski (2000) ได้จัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนที่ เชื่อมโยงกับระดับความร่วมมือของผู้ปกครองไว้ 4 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ผู้ปกครองเป็นผู้สังเกตการณ์ ซึ่งเป็นระดับที่ต่ำที่สุดของการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่รับข้อมูลข่าวสารและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนผ่าน การพูดคุยกับเด็ก การอ่านจดหมายข่าว หรือเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นการสื่อสารทางเดียวที่ส่งไปที่บ้าน

ระดับที่ 2 ผู้ปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูล ผู้ปกครองสื่อสารข้อมูลกับครูใน ลักษณะของการสื่อสารสองทางผ่านโทรศัพท์ สมุดสื่อสาร จดหมาย และการประชุมผู้ปกครอง

ระดับที่ 3 ผู้ปกครองเป็นผู้มีส่วนร่วม โดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่ทาง โรงเรียนจัดขึ้นหรือเข้ามาเป็นอาสาสมัครในโรงเรียน

ระดับที่ 4 ผู้ปกครองเป็นผู้สนับสนุน เป็นระดับที่สูงที่สุดของการมีส่วนร่วม ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น ผู้ปกครองมี ส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร การให้คำแนะนำแก่ครู เป็นแกนนำในการสร้างกลุ่มผู้ปกครองในโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยความไว้วางใจและการประสานสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างสูง

Borick and Tombar (อ้างถึงในกุลยา ดันดิผลาชีวะ, 2544) ได้แบ่งประเภท ของโครงสร้างในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนออกเป็น 4 ประเภท คือ

- 1) ผู้ปกครองเป็นผู้รับข่าวสาร
- 2) ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน
- 3) ผู้ปกครองเป็นครู
- 4) ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจฉัยสั่งการ

จากลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวสามารถแบ่งประเภทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองได้อีกเป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับ และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ปฏิบัติ ซึ่งการมีส่วนร่วมแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน

ผู้ปกครอง เป็นผู้รับข่าวสาร	ผู้ปกครอง เป็นผู้เรียน	ผู้ปกครอง เป็นครู	ผู้ปกครอง เป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ
← ในสถานะผู้รับ ←		→ ในสถานะผู้ปฏิบัติ →	
การประชุมปรึกษาครูและ ผู้ปกครอง	การฝึกทักษะเป็น ผู้ปกครอง	อาสาสมัครงานบ้าน งานธุรการ	สมาคมครูผู้ปกครอง ที่ศึกษาศานักเรียน
การประชุมปรึกษากลุ่ม รับจดหมาย	เรียนทักษะการสอน เรียนภาษา	การพัฒนาสื่ออุปกรณ์ เป็นครูผู้ช่วย	ที่ปรึกษาสภา ผู้ปกครอง
จดหมายข่าว	เรียนหลักสูตรพิเศษ สำหรับผู้ปกครอง	ร่วมประเมินผล เป็นวิทยากร	เป็นสมาชิกทีมการ จัดการ
สื่อเสียงตามสาย			
ต้อนรับครูมาเยี่ยมบ้าน			
ไปเยี่ยมโรงเรียน			
กิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน			

ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีและทัศนคติที่ดีระหว่างกัน ครูจะต้องทำความเข้าใจและศึกษาความต้องการของผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการและการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนในบทบาทที่สูงขึ้นต่อไป โดยที่การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน และความรู้สึของผู้ปกครอง การสร้างความคุ้นเคยระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับครูมีหลายระดับตั้งแต่การที่ผู้ปกครองไม่มีส่วนร่วมใด ๆ เลยจนกระทั่งถึงระดับที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองขึ้นอยู่กับทัศนคติและความเข้าใจของผู้ปกครองแต่ละคน ดังนั้นครูจะต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างของผู้ปกครองและใช้วิธีที่มี ความเหมาะสมกับผู้ปกครองแต่ละคน จะช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนได้มากขึ้น

4.3.2 หลักการของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

1. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

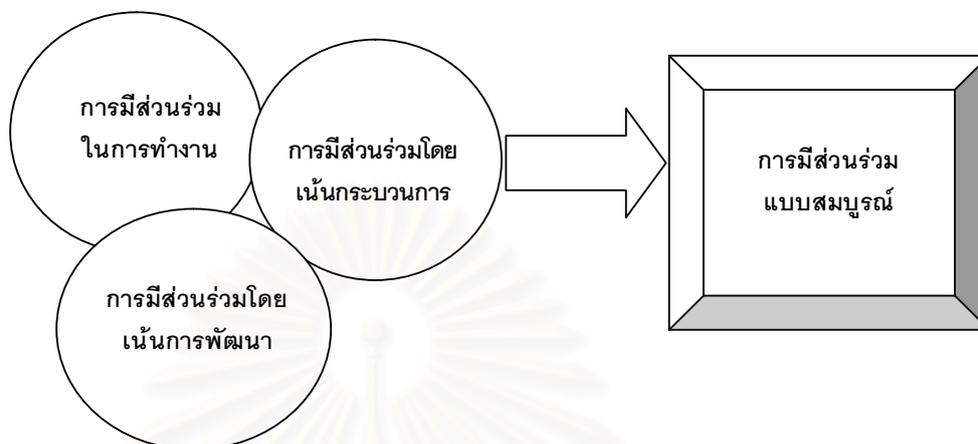
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้ประโยชน์มากมายทั้งต่อผู้ปกครอง ครู และเด็ก แต่อาจมีผู้ปกครองบางคนที่มีทัศนคติที่ไม่ดีกับทางโรงเรียน ดังนั้นบรรยากาศในการจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมจึงต้องเป็นไปอย่างสบาย ครูสามารถจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างน้อย 4 วิธี (Morrison, 1995) คือ

1.1 วิธีการมีส่วนร่วมแบบการทำงาน (Task Approach) เป็นวิธีการที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง ได้แก่ การเป็นผู้ช่วยครู การเป็นที่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การเป็นผู้ช่วยธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะค่อนข้างเป็นเอกเทศ

1.2 วิธีการมีส่วนร่วมแบบกระบวนการ (Process Approach) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้แนวคิดและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ได้แก่ การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เพราะทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนและตัดสินใจร่วมกัน ผู้ปกครองและบุคลากรจะต้องเตรียมตัวและหาข้อมูลเพื่อมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้กระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

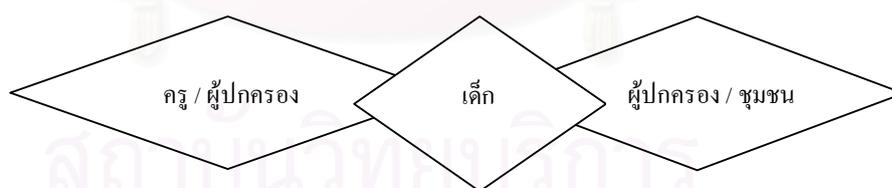
1.3 วิธีการมีส่วนร่วมแบบการพัฒนา (Developmental Approach) เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก วิธีการนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เนื่องจากผู้ปกครองจะได้เรียนรู้หลักการและวิธีการปฏิบัติที่เป็น การสร้างเสริมครอบครัว ลักษณะการมีส่วนร่วมแบบนี้จะพบในโครงการความร่วมมือของโรงเรียน และชุมชน โรงเรียนสหกรณ์ต่างๆ เป็นต้น

1.4 วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Comprehensive Approach) เป็นการประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางในการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกระบวนการและการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน โดยเฉพาะวิธีการมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา การมีส่วนร่วมรูปแบบนี้เน้นไปที่การพัฒนาครอบครัวและเด็กอย่างต่อเนื่อง วิธีการนี้ไม่เพียง เสริมสร้างการมีส่วนร่วมแต่เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมให้มีความเข้มแข็ง มีพลัง และมีความ มั่นคงยิ่งขึ้น

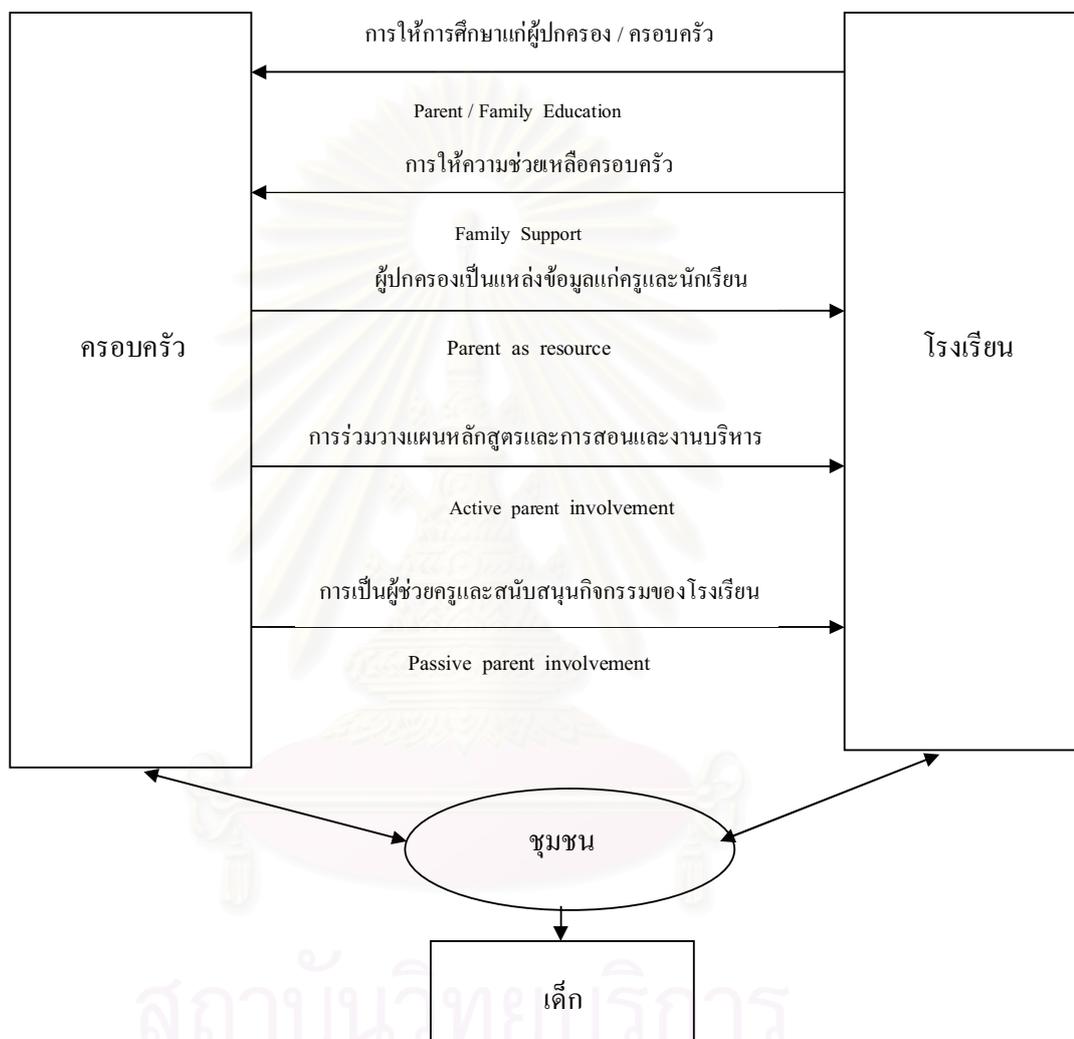
แผนภาพที่ 2 ภาพแสดงวิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Comprehensive Approach) (Morrison,1995)

Wood (อ้างถึงใน ชีรภัทร์ เจริญดี, 2542) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองว่าควรมีส่วนร่วมทั้ง 3 ฝ่าย คือ ครู/ผู้ปกครอง เด็ก และชุมชน/ผู้ปกครอง รูปแบบของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูนั้นควรมีการทำงานที่ประสานสัมพันธ์ไปพร้อม ๆ กันใน 3 ส่วน คือ ผู้ปกครอง ครู และชุมชน ด้วยการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนระหว่างครูกับผู้ปกครองและผู้ปกครองกับชุมชน ในขณะเดียวกันเพื่อให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพมากขึ้น เด็กควรได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและความต้องการให้ผู้ปกครองและครูได้รับรู้ด้วย

แผนภาพที่ 3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองตามแนวคิดของ Wood

Berger (1987) ได้กล่าวถึงรูปแบบของความร่วมมือระหว่างบ้าน
โรงเรียน และชุมชนดังนี้

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Berger

จากแผนภูมิที่ 2 ผู้ปกครองและโรงเรียนต้องมีความร่วมมือกัน โดยผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้ในหลายลักษณะ ได้แก่ การเป็นแหล่งข้อมูลให้แก่ครูและนักเรียน การร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน และการบริหารงานในด้านต่างๆ ของโรงเรียน การเป็นผู้ช่วยครู และการสนับสนุนกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนก็ช่วยผู้ปกครองในด้านการให้

ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้ปกครองรวมถึงการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวซึ่งอาจทำในลักษณะการให้ทุนการศึกษา โดยอาจมีการประสานความร่วมมือจากชุมชนร่วมด้วย

2. แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองและครู

Lyons, Robbins and Smith (1983) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานในโครงการการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของรัฐ 4 โปรแกรม (Study of Parental Involvement in Four Federal Education Programs) ประสบความสำเร็จ พบว่า มีปัจจัยสำคัญเบื้องต้นอยู่ 2 ประการดังนี้

2.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Creating Positive – School Relationships) ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเกิดจากปฏิสัมพันธ์ (Interactions) ระหว่างบ้านกับโรงเรียนใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Exchange) และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations)

1) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Information Exchange)

เป็นวิธีการที่ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก เทคนิคการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใช้มี 6 วิธีดังนี้

1.1) สื่อสิ่งพิมพ์ (Written Communications) เป็นสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองรับทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน รวมไปถึงการส่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กให้ผู้ปกครองได้รับทราบ สื่อสิ่งพิมพ์ที่ใช้ส่วนใหญ่แต่ละชนิดมี ความแตกต่างกันดังนี้

1.1.1) แผ่นพับ ใช้เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่า โรงเรียนกำลังจะมีการประชุมหรือกิจกรรมพิเศษบางอย่าง อาจจะส่งไปให้ผู้ปกครองรับทราบผ่านหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการติดไว้ที่บอร์ดประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ

1.1.2) จดหมายข่าว เป็นวิธีการที่นิยมทำกันโดยส่วนมาก ข้อมูลในจดหมายข่าวบางครั้งเป็นเกร็ดความรู้สำหรับผู้ปกครอง จดหมายข่าวมีหลายรูปแบบ อาจจะเขียนด้วยลายมือตนเองหรือพิมพ์ก็ได้

1.1.3) คู่มือผู้ปกครอง ใช้ในการให้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งที่เป็นนโยบายและแนวทางปฏิบัติของโรงเรียนกับผู้ปกครอง โดยปกติโรงเรียนจะจัดพิมพ์คู่มือผู้ปกครอง และมอบให้ผู้ปกครองเมื่อเริ่มต้นปีการศึกษาของทุกปี

1.2) การเยี่ยมชมโรงเรียนของผู้ปกครอง (Parent Visit the School) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ทำความคุ้นเคยกับโรงเรียนและบุคลากร รวมทั้งรับทราบการจัดการเรียนการสอนและการบริหารต่าง ๆ ของโรงเรียน รูปแบบการเยี่ยมชมโรงเรียนของผู้ปกครองแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1.2.1) การเยี่ยมแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าไปสังเกตการจัดการเรียนการสอนโดยไม่มีปฏิสัมพันธ์ใดๆ ในกิจกรรม การเรียน การสอน การเยี่ยมโรงเรียนรูปแบบนี้ครูอาจจะต้องมีการจัดพื้นที่เพื่อให้ผู้ปกครองได้นั่ง รวมทั้งมีอุปกรณ์ต่างๆ เช่น กระดาษ ปากกา ฯลฯ เตรียมไว้สำหรับผู้ปกครองได้ทำการจดบันทึก

1.2.2) การเยี่ยมแบบมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้าสังเกตการจัดการเรียนการสอนและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก หรือการร่วมทำงานกับเด็กในฐานะอาสาสมัคร การเยี่ยมโรงเรียนบางครั้งอาจจัดขึ้นในเทศกาลพิเศษต่างๆ เช่น วันปีใหม่ งานกีฬา เป็นต้น

1.3) การเยี่ยมบ้าน (Home Visit) เป็นวิธีการที่ช่วยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากครูมีโอกาสทำความรู้จักเด็กในขณะที่เด็กอยู่ที่บ้าน และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กกับผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองสามารถส่งเสริมเด็กได้ สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับโรงเรียนมากขึ้น

1.4) การใช้โทรศัพท์ (Parent Hot Line) เป็นวิธีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้ปกครองเป็นรายบุคคล การใช้โทรศัพท์ในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์มาก แต่ครูมักจะใช้โทรศัพท์ในการสื่อสารกับผู้ปกครองเมื่อมีเหตุการณ์เชิงลบเกิดขึ้น ดังนั้นการเลือกใช้วิธีการนี้จึงควรเริ่มต้นบทสนทนาด้วยคำพูดเชิงบวก เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองลดความกังวลใจลงได้

1.5) การประชุมระหว่างผู้ปกครองและครู (Parent Teacher Conferences) เป็นการเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองทำงานร่วมกัน ข้อมูลในการสนทนาเป็นไปในรูปแบบของข้อมูลเชิงลึก ครูและผู้ปกครองจะมาพบกันเพื่อให้ข้อมูลซึ่งกันและกัน อาจจัดประชุมในลักษณะส่วนตัว กลุ่มเล็ก หรือกลุ่มใหญ่ก็ได้

1.6) มุมผู้ปกครอง (Parent Library or Parent Room) เป็นมุมพักผ่อนและพบปะระหว่างกัน อาจจัดไว้ในบริเวณหนึ่งบริเวณใดของโรงเรียนควรคำนึงถึงความสะอาดสบาย สบายงาม เพื่อดึงดูดให้ผู้ปกครองเข้ามานั่งพักและรับทราบข่าวสารต่างๆ ควรจัดให้มีเอกสารที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน หลักการจัดการเรียนการสอน และความรู้ทั่วไปต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ควรมีรูปภาพกิจกรรมเนื่องในโอกาสต่างๆ ของโรงเรียน ผลงานศิลปะต่างๆ ของเด็กจัดแสดงไว้ด้วย

1.7) แบบสำรวจความคิดเห็นผู้ปกครอง (Parent Survey) เป็นเครื่องมือที่รวบรวมความคิดเห็นและความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัด

ประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับเด็ก รวมทั้งเพื่อหาวิธีการสื่อสารกับผู้ปกครองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relations)

ส่วนมากมักเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ปกครองและครูได้รู้จักกันผ่านการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล ทำให้รับรู้ข้อมูลส่วนตัวซึ่งกันและกันพอสมควร สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้โดยไม่ต้องกังวลว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะเข้าใจผิด เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีดังนี้

2.1) การทำกิจกรรมและการรับประทานอาหารร่วมกัน

(Luncheons and Dinner) โรงเรียนอาจเชิญครอบครัว บุคลากรในโรงเรียน รวมทั้งผู้นำชุมชน ทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น การเล่นเกม เป็นต้น และจัดให้มีการรับประทานอาหารร่วมกันอย่างน้อยปีละครั้ง อาจจะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยการนำอาหารมาครอบครัวละหนึ่งอย่าง และนำมารับประทานอาหารร่วมกัน นอกจากนี้ควรมีการจัดประกาศเกียรติคุณเพื่อชื่นชมผู้ปกครองที่ให้การช่วยเหลือและร่วมมือกับทางโรงเรียนด้วยดีเสมอมา เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้มีความรู้สึกภาคภูมิใจ

2.2) การไปทัศนศึกษา (Field Trips) โรงเรียนอาจเชิญ

ผู้ปกครองและผู้นำชุมชนไปทัศนศึกษาในสถานที่ใกล้ ๆ อย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2.3) งานชุมชนรื่นเรียง (Assemblies) งานชุมชนรื่นเรียง

สามารถดึงความสนใจของผู้ปกครองได้ดี เนื่องจากบรรยากาศมีความเป็นกันเองทำให้มีโอกาสในการพบปะกันระหว่างผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน

3. ขั้นตอนการวางแผนเพื่อให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปฐมวัย (Step in Planning for Successful Parent Involvement) Lyons, Robbins and Smith (1983) ได้เสนอขั้นตอนไว้ดังนี้

3.1 การจัดหาผู้ประสานงานกิจกรรม (Provide Coordination for

Activities) ในการเตรียมการเพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจำเป็นจะต้องมีการติดต่อประสานงาน และขอความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย ดังนั้นจึงต้องมีผู้ทำหน้าที่ประสานงาน (Coordinator) เพื่อรับผิดชอบโดยตรง บุคคลนั้นจำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับของทั้งผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน จะต้องเป็นผู้ที่มีทัศนคติดีต่อผู้อื่น หน้าที่ของผู้ประสานงานมีดังนี้

1) ผู้อำนวยการความสะดวก (Facilitator) ผู้ประสานงานจะต้องให้

ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน

2) ผู้ให้ข่าวสารข้อมูล (Provider of Information) ผู้ประสานงาน

จะต้องเป็นศูนย์กลางของการติดต่อสื่อสารระหว่างบ้านและโรงเรียน และระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง

3) ผู้บริหาร (Administrator) ผู้ประสานงานมีหน้าที่ในการผลักดันและจัดระบบงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม

4) ผู้ฝึกอบรม (Trainer) ผู้ประสานงานมีหน้าที่ในการให้ความรู้และฝึกอบรมผู้ปกครองทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล เพื่อให้มีความรู้และทักษะสำคัญในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก

3.2 การเข้าถึงปัญหาและแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม

(Assess Needs and Resources) โรงเรียนจะต้องประเมินความต้องการและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งของผู้ปกครอง ครู และผู้บริหาร รวมทั้งทรัพยากรที่ต้องใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดกิจกรรมนั้น ๆ สามารถตอบสนองความต้องการและความสนใจของคนส่วนใหญ่ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมได้ การประเมินความต้องการและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้ปกครองและบุคลากรของโรงเรียนสามารถทำได้ 2 วิธีดังนี้

1) การประเมินแบบไม่เป็นทางการ (Informal Assessment) อาจใช้การสังเกตและการสนทนาซักถาม ผู้ประเมินต้องใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความรู้เกี่ยวกับระบบการบริหารของโรงเรียน

2) การประเมินแบบเป็นทางการ (Formal Assessment) อาจใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรม ทักษะหรือหัวข้อความรู้ที่สนใจ

3.3 การระบุและชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครอง

(Specify Communicate Parent Roles) การประเมินความต้องการและความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม จะช่วยให้มองเห็นภาพรวมของประเภทและลักษณะของกิจกรรมที่ควรทำก่อน – หลัง ขั้นตอนต่อไปต้องมีการกำหนดบทบาทและขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ปกครองที่จะให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาข้อขัดแย้งและความยุ่งยากสับสนที่อาจเกิดขึ้น วิธีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองที่ดีที่สุด คือ การให้ตัวแทนผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก และผู้บริหาร ได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทของผู้ปกครอง เพื่อเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและมีความชัดเจนที่จะเข้าใจตรงกัน

3.4 การรับสมัคร การคัดเลือก และการมอบหมายงาน (Recruit, Select, and Assign Parent Participants) ขั้นตอนนี้จะต้องติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรง ต้องมีการมุ่งใจหรือกระตุ้นให้ผู้ปกครองอยากเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) การประกาศรับสมัครผู้ปกครอง จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทุกคนทราบถึงโครงการที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยระบุรายละเอียดของแต่ละ

ละกิจกรรมให้มากที่สุด เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ปกครองประกอบการพิจารณาตัดสินใจ เทคนิคและวิธีการประชาสัมพันธ์ที่ดีที่สุดคือ การติดต่อกับผู้ปกครองโดยตรง

2) การคัดเลือกผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองสมัครหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าร่วมกิจกรรมแล้ว โรงเรียนควรแต่งตั้งกรรมการหรือกำหนดตัวบุคคลที่จะทำหน้าที่พิจารณาคัดเลือกผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม คณะกรรมการคัดเลือกควรประกอบด้วยผู้บริหาร ครู และตัวแทนจากผู้ปกครอง

3) การมอบหมายงานให้ผู้ปกครอง เมื่อคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกผู้ปกครองที่เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ผู้ประสานงานมีหน้าที่โดยตรงในการชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเกี่ยวกับงานที่จะต้องทำในกิจกรรมนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนได้ซักถามปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ก่อนเริ่มปฏิบัติงานร่วมกัน

3.5 การฝึกอบรมผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน (Train Parents and Staff) การฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนควรจัดขึ้นทั้งในระยะก่อนดำเนินงาน (Preservice) และในขณะดำเนินงาน (Inservice) โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ เพื่ออธิบายถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน และเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการทำงานและทักษะที่สำคัญต่อการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย การวางแผนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมมีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง 3 ประการดังนี้

- 1) การฝึกอบรมควรจัดในลักษณะของการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียน ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติและแก้ปัญหาร่วมกัน
- 2) การให้ผู้เข้าฝึกอบรมได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประโยชน์หรือคุณค่าของกิจกรรมการฝึกอบรมแต่ละครั้ง
- 3) การใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าฝึกอบรมนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการกิจกรรมการฝึกอบรมในครั้งต่อไป

3.6 การจัดช่องทางการสื่อสาร (Establish Communication Channels) การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนติดต่อสื่อสารกันใน 3 ลักษณะดังนี้

- 1) การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม โรงเรียนควรแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวหรือนโยบายของชุมชนให้ผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมได้รับทราบเช่นเดียวกับที่แจ้งให้บุคลากรในโรงเรียนทราบ เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการโรงเรียนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของผู้ปกครองเช่นเดียวกัน

2) การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรในโรงเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งโดยส่วนมากข้อมูลข่าวสารที่ติดต่อกันส่วนมากจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน

3) การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ปกครองที่ร่วมกิจกรรม กทมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จะช่วยให้ผู้ปกครองสามารถให้คำแนะนำและช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

3.7 การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (Support Ongoing Activities) การจัดการในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้

1) การจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ปกครองที่เข้าร่วมกิจกรรม เพราะผู้ปกครองมีภาระงานประจำที่ต้องรับผิดชอบ มีเวลาจำกัดที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังนั้น การให้ความสะดวกหรือจัดการบางอย่างให้ผู้ปกครองขณะเข้าร่วมกิจกรรมจึงมีความจำเป็น เช่น การจัดห้องทำงานให้อย่างเป็นสัดส่วน การจัดงานเลี้ยงแสดงความขอบคุณ เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกที่โรงเรียนให้ความสนใจ เห็นคุณค่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2) การดำเนินการวัดและประเมินผลการจัดกิจกรรม รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพราะผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบกิจกรรมต่างต้องการรู้ผลการดำเนินงานและต้องการให้มีการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมให้ดียิ่งขึ้น

4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา (Parent Involvement Activities) Lyons, Robbins and Smith (1983) ได้นำเสนอกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาดังนี้

4.1 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง (Involving Parent in Parent Education) การให้ความรู้ผู้ปกครอง (Parent Education) หมายถึง การจัดการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็ก วิธีการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการดำเนินชีวิต การให้ความรู้ผู้ปกครองสามารถกระทำได้หลากหลายสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 วิธีการใหญ่ คือ การให้ความรู้แบบเป็นทางการ (Formal) เช่น การบรรยาย การอภิปราย การโต้วาที และการให้ความรู้แบบไม่เป็นทางการ (Informal) เช่น การระดมสมอง การประชุมโต๊ะกลม การประชุมกลุ่มย่อย การให้ความรู้จากจัดขึ้นที่บ้านหรือโรงเรียนก็ได้

4.2 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน (Involving Parent in Home – Based Instruction) การจัดประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน หมายถึง ผู้ปกครองช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้เด็กคิด และสนทนาซักถามเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กทำที่โรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการที่จะส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ให้กับเด็กที่บ้าน กิจกรรมรูปแบบนี้ผู้ปกครองมีบทบาท 3 ประการ คือ

1) ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กให้ความสำคัญและรู้คุณค่าของการอ่าน

2) ส่งเสริมความรู้ที่สอดคล้องกับสิ่งที่เด็กได้เรียนที่โรงเรียน เด็กจะเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ถ้าได้รับการส่งเสริมในทิศทางที่สอดคล้องกัน โดยผู้ปกครองอาจช่วยยกตัวอย่างเพิ่มเติม ช่วยกระตุ้นให้เด็กทำงานที่ครูมอบหมาย หรือจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ

3) ส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก

4.3 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียน (Involving Parent in Instruction at School) ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กที่โรงเรียนได้ 2 วิธี ดังนี้

1) การเป็นผู้ช่วยครู ผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำงานนอกบ้านอาจจะอาสาสมัครเป็นผู้ช่วยครูตามวันและเวลาที่ตนเองสะดวก ผู้ช่วยครูทำหน้าที่คอยดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม ช่วยครูวางแผนการสอน ช่วยครูจัดเตรียมอุปกรณ์และหาสื่อการสอน ช่วยสอนเด็กบางกิจกรรม และช่วยตรวจงานเด็ก

2) การเป็นวิทยากรพิเศษ ผู้ปกครองที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะด้านหรือประกอบอาชีพที่เด็กส่วนมากสนใจ โรงเรียนอาจเชิญมาเป็นวิทยากรพิเศษเพื่อสนทนาพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับรายละเอียดของอาชีพหรืองานอดิเรก รวมทั้งให้เด็กสอบถามเกี่ยวกับสิ่งที่เด็ก ๆ สงสัยและอยากรู้เพิ่มเติม

4.4 การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน (Involving Parent in School Support) ผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ในการดำเนินงานของโรงเรียนได้ 3 ลักษณะดังนี้

1) การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปของวัสดุ สิ่งของ และกำลังทรัพย์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก เช่น การให้วัสดุเหลือใช้แก่ครูเพื่อนำไปทำอุปกรณ์การสอน การให้ของเล่นหรือเครื่องเล่นสนาม เสื้อผ้า โตะ เก้าอี้ เป็นต้น รวมไปถึงการให้ทุนการศึกษาต่าง ๆ

2) การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในรูปแบบของแรงงาน เป็น การช่วยเหลือโรงเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ เช่น การช่วย ทำอาหารกลางวันให้เด็ก การตกแต่งสถานที่สำหรับทำกิจกรรมเนื่องในเทศกาลพิเศษต่าง ๆ การช่วย ควบคุมดูแลเด็กขณะออกไปทัศนศึกษา หรือการช่วยเหลือครูในการผลิตสื่อการสอน

3) ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน โดยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและแนะนำโรงเรียนใน 4 ลักษณะดังนี้

3.1) การจัดประสบการณ์ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมี หน้าที่พิจารณาทบทวนเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรม ประสบการณ์ และการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมไปถึงการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้ปี เพื่อสรุปข้อดี ข้อเสีย รวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะในการ พัฒนาและปรับปรุงให้ยิ่งขึ้น

3.2) การจัดสรรงบประมาณ คณะที่ปรึกษาของโรงเรียน มีบทบาทหน้าที่ในการช่วยผู้บริหารจัดสรรงบประมาณหมวดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการ ปฏิบัติงานประจำปี

3.3) การจัดหาบุคลากร คณะที่ปรึกษาของโรงเรียนมี ส่วนร่วมในการสัมภาษณ์ เพื่อคัดเลือกบุคคลที่มาสัมครเป็นผู้ช่วยครู รวมทั้งสนับสนุนและให้ คำแนะนำแก่ผู้บริหารในการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ

3.4) การจัดกิจกรรมให้กับผู้ปกครอง คณะที่ปรึกษาของ โรงเรียนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนและให้คำแนะนำแก่ผู้บริหาร หรือเป็นผู้ประสานงานในการจัด กิจกรรมสำหรับผู้ปกครองและดำเนินการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น Fuller and Olsen (1998) สามารถสรุปกิจกรรมการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองได้ 5 กิจกรรม ได้แก่

1. การเป็นผู้ปกครอง การให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการสร้าง สภาพแวดล้อมที่บ้าน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของบุตรหลาน
2. การกำหนดวิธีการสื่อสารกับผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสใน การกำหนดวิธีการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประชุมผู้ปกครอง การแจ้ง ผลการเรียนเด็ก
3. การจัดโครงการสนับสนุนช่วยเหลือจากผู้ปกครอง เช่น การตั้งสโมสร ผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล การตั้งกลุ่มผู้ปกครองหาทุน เป็นต้น

4. การเรียนรู้พฤติกรรมของเด็กที่บ้าน เป็นการให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทของตนในการช่วยเหลือบุตรหลาน ดูแลการทำกรบ้าน และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

5. การเลือกตัวแทนผู้ปกครองเป็นกรรมการต่าง ๆ มีการฝึกการเป็นผู้นำในองค์กรหรือกลุ่มที่ตั้งขึ้น เช่น ในสมาคมผู้ปกครอง หรือคณะกรรมการที่ปรึกษาหลักสูตร เป็นต้น จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีกับโรงเรียนและเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น การติดต่อสื่อสารเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อช่องทางต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นอกจากนี้ครูและบุคลากรต่าง ๆ จะต้องมีการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมและการวางแผนในการทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด

4.4 บทบาทครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

Poole (อ้างถึงใน นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ, 2544) ได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ครูสังเกตกิริยาท่าทางต่าง ๆ ของผู้ปกครองเพื่อให้ทราบว่าผู้ปกครองมีความรู้สึกอย่างไรเมื่ออยู่ในชั้นเรียน ถามความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2. สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร แต่ไม่ใช่การควบคุม ความคิดเห็นของผู้ปกครอง
3. แสดงให้ผู้ปกครองเห็นว่าผู้ดูแลเด็กเต็มใจต้อนรับ และเห็นคุณค่าของผู้ปกครองที่ต้องทำงานหนักในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
4. มีการจัดพื้นที่ในชั้นเรียนที่สร้างความสะดวกสบายให้ผู้ปกครอง มีโต๊ะเก้าอี้ สมุดจด ฯลฯ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครอง และให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณครูเต็มใจต้อนรับ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้รับทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน

นอกจากนี้ สุมาลี คุ่มชัยสกุล (2534) ได้ศึกษาบทบาทครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของเด็กปฐมวัยในเขตเมืองเชียงใหม่ และเสนอแนะบทบาทครูในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองดังนี้

1. ครูจะต้องเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบกิจกรรม การวางแผน การประสานงาน และกำกับให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและคอยอำนวยความสะดวกให้ผู้ปกครอง
2. ครูต้องแสวงหาความรู้และค้นหาผู้ที่มีแนวคิดร่วมกัน เพื่อเป็นแรงสนับสนุนในการทำงานและสร้างโอกาสให้เกิดกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมได้
3. ครูต้องมีทักษะในการสื่อสารและการจัดการที่ดี การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพจะช่วยให้ครูและผู้ปกครองได้ปรับความคิดและความเข้าใจให้ตรงกัน ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ
4. ครูต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการปฏิบัติงานในแต่ละบทบาท เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการมีส่วนร่วมในครั้งต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินพัฒนาการเด็ก

ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ (2543) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขต 5 พบว่าครูใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมเด็ก และมีการวัดและประเมินผลช่วงทำกิจกรรมเสร็จเป็นระยะแล้วแต่ความเหมาะสม ปัญหาในการวัดและประเมินผลพัฒนาการเด็ก คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการวัดและประเมินผล และครูไม่สามารถประเมินได้ครบทุกด้าน

เกรียงศักดิ์ เรืองศรี (2544) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาประเมินพัฒนาการของเด็กทุกครั้งที่ทำกิจกรรมด้วยวิธีการสังเกตพัฒนาการแล้วรายงานผลการประเมินให้ผู้บริหาร โรงเรียนและผู้ปกครองเด็กทราบ ปัญหาที่พบคือ 1) เด็กมีจำนวนมากทำให้การประเมินพัฒนาการทำได้ไม่ทั่วถึง 2) ผู้ปกครองไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการวัดและประเมินพัฒนาการ และ 3) ครูระดับก่อนประถมศึกษาไม่ค่อยมีเวลาในการวัดและประเมินพัฒนาการเด็ก

สมปอง สีนวน (2546) ได้ศึกษาการประเมินพัฒนาการเด็กอนุบาลในโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูมีการวางแผน มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน แต่พบว่าครูมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กอยู่บ้าง

จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลยังประสบปัญหาการประเมินพัฒนาการที่ไม่ครอบคลุมและครูเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็กเป็นหลัก ซึ่งทำให้การประเมินพัฒนาการเด็กยังให้ข้อมูลที่ไม่สะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของเด็ก

5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครู

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ (2539) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล ทำการศึกษาโดยทำการทดลองกับผู้ปกครองของเด็กวัย 3-6 ปี จำนวน 31 คน พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการรู้หนังสือขั้นต้นสูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมฯ และผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมาก

Macon (1999) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและความสามารถทางด้านวิชาการของเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง โดยการสัมภาษณ์ครูจำนวน 6 คนและสังเกตเด็กและทดสอบเด็ก และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 57 คนพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและระดับความร่วมมือของผู้ปกครองที่มากขึ้นจะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการและทักษะความพร้อมทางการเรียนเพิ่มขึ้นทุกด้าน

ศศิลักษณ์ ขยันกิจ (2544) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ทำการศึกษาโดยการให้ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลวัย 3-5 ปีของบ้านเด็กจุฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 13 คน ครูประจำชั้น 1 คน และครูพี่เลี้ยง 1 คน เข้าร่วมโปรแกรมการใช้สารนิทัศน์เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาพบว่า หลังการใช้โปรแกรมการใช้สารนิทัศน์ฯ ผู้ปกครองที่เข้าร่วมโปรแกรมฯ มีคะแนนความร่วมมือสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมฯ และผู้ปกครองมีความพึงพอใจในโปรแกรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

Linda and Donald (2004) ได้ศึกษาการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กพิเศษในการให้ความช่วยเหลือในระยะเริ่มแรก โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง 9 ครอบครัว ใช้เวลา 6 เดือนในการให้ครอบครัวและเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกให้กับเด็กโดยการวางแผนร่วมกับครู นักวิชาการและนักบำบัดด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น และให้ความสำคัญในการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเด็กมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กมากขึ้นด้วย

จากงานวิจัยข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน ทำให้ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจในพัฒนาการเด็กและการจัดการเรียนการสอน และยังส่งผลให้มีการพัฒนาเด็กได้มากขึ้นด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานมีวิธีการดำเนินการตามลำดับดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

1.2 การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

1.3 การสร้างแผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และสื่อประกอบกระบวนการฯ

1.4 กำหนดลักษณะของเครื่องมือและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นแนวคิดในการกำหนดกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ดังนี้

1.1.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการเด็กจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและครูมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน และวิธีการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็กจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.2 การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

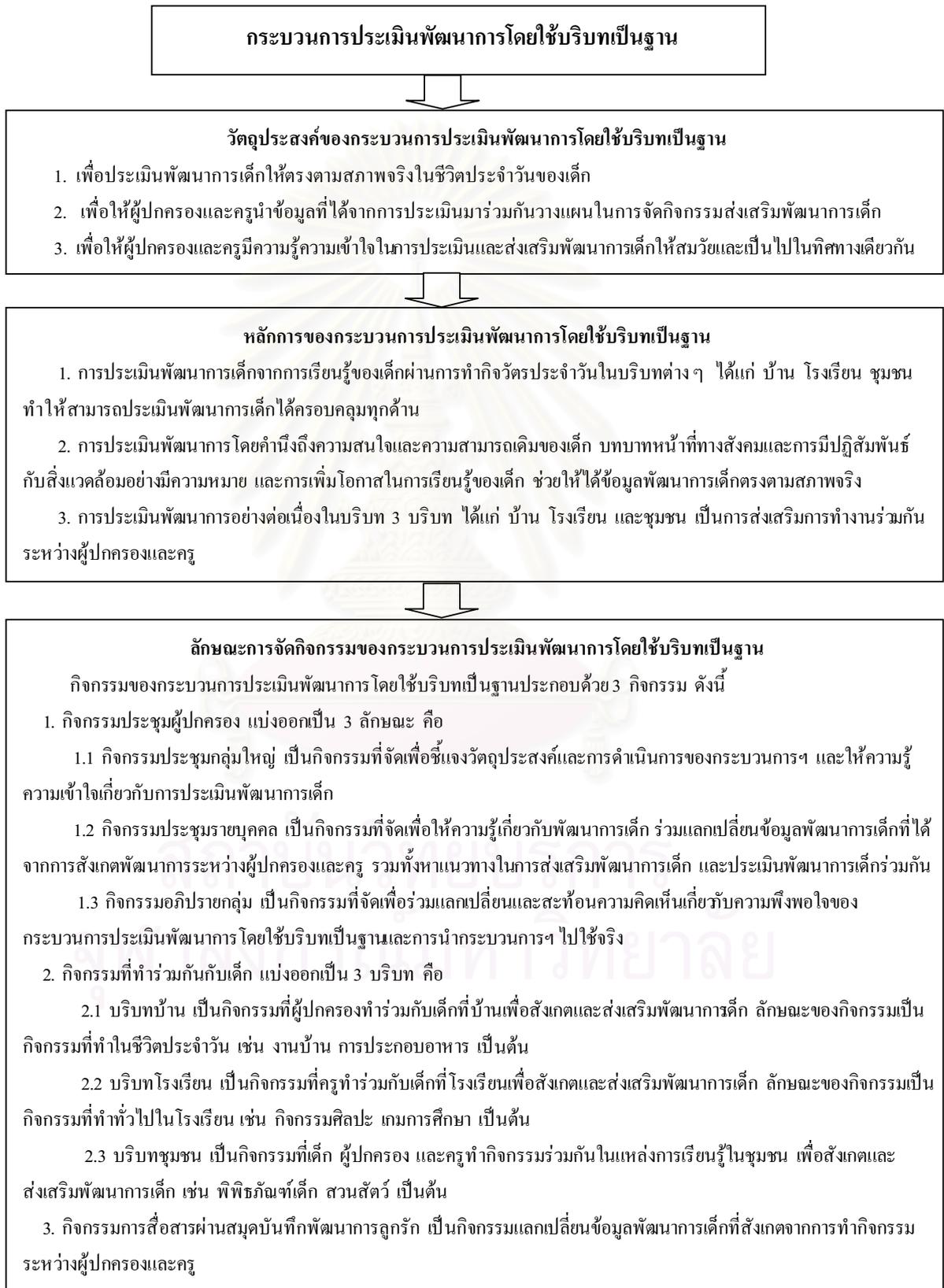
การสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.2.1 สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วนำมากำหนดขั้นตอนในการสร้างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน โดยขั้นตอนในการสร้าง ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ของกระบวนการฯ สังเคราะห์หลักการของกระบวนการฯ กำหนดลักษณะการจัดกิจกรรมของกระบวนการฯ กำหนดขั้นตอนของกระบวนการฯ และกำหนดการประเมินผลกระบวนการฯ

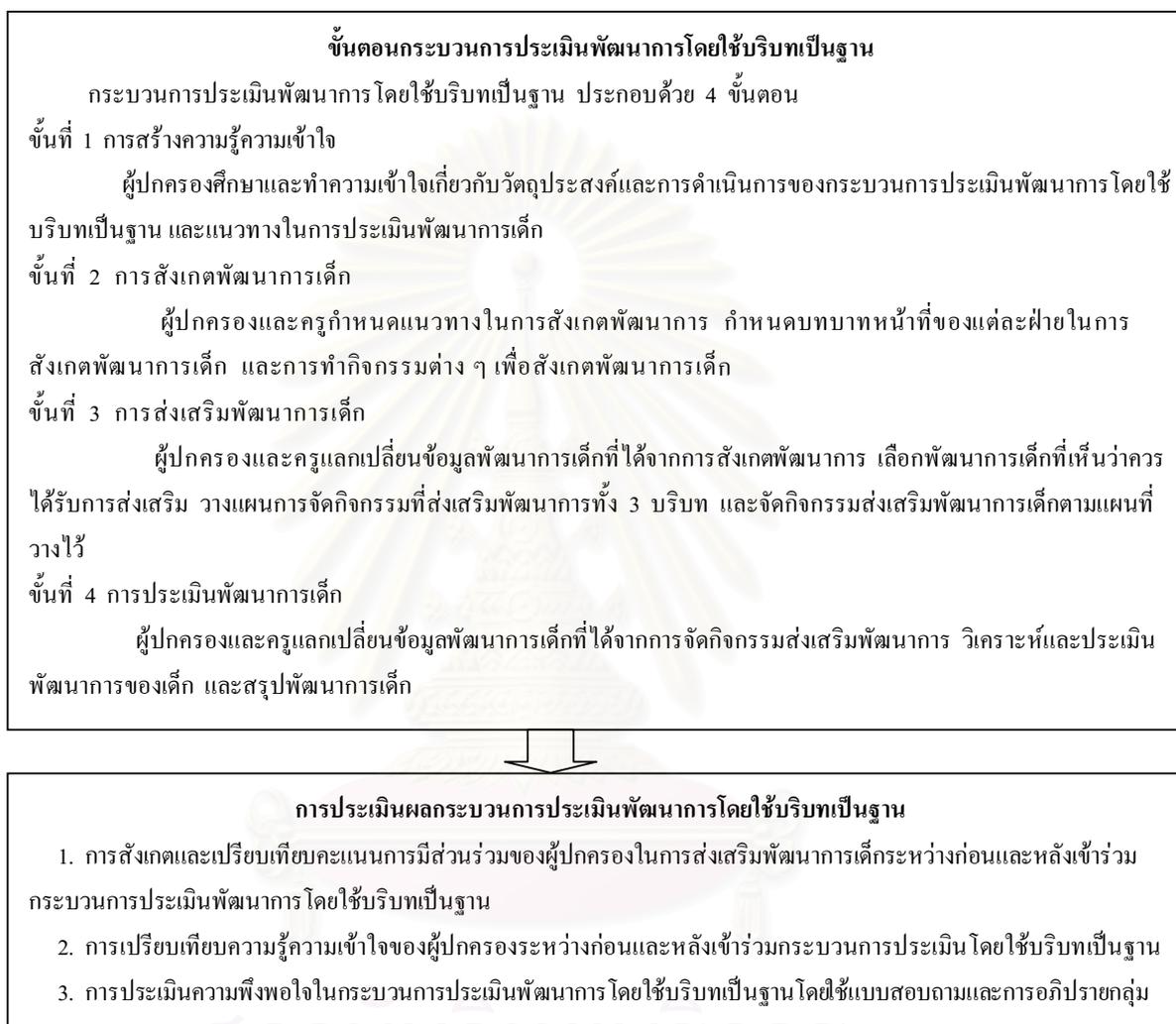
1.2.2 นำขั้นตอนที่สร้างขึ้นมากำหนดรายละเอียดของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่งนำเสนอไว้ในแผนภูมิที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3 รายละเอียดของกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

แผนภูมิที่ 3 (ต่อ) รายละเอียดของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

1.3 การสร้างแผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และสื่อประกอบกระบวนการฯ

การสร้างแผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานและสื่อประกอบกระบวนการฯ มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1.3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานและการสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง

1.3.2 นำแนวคิด ทฤษฎีที่ศึกษามาสังเคราะห์และสร้างแผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นขั้นที่จัดกิจกรรมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน และการให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

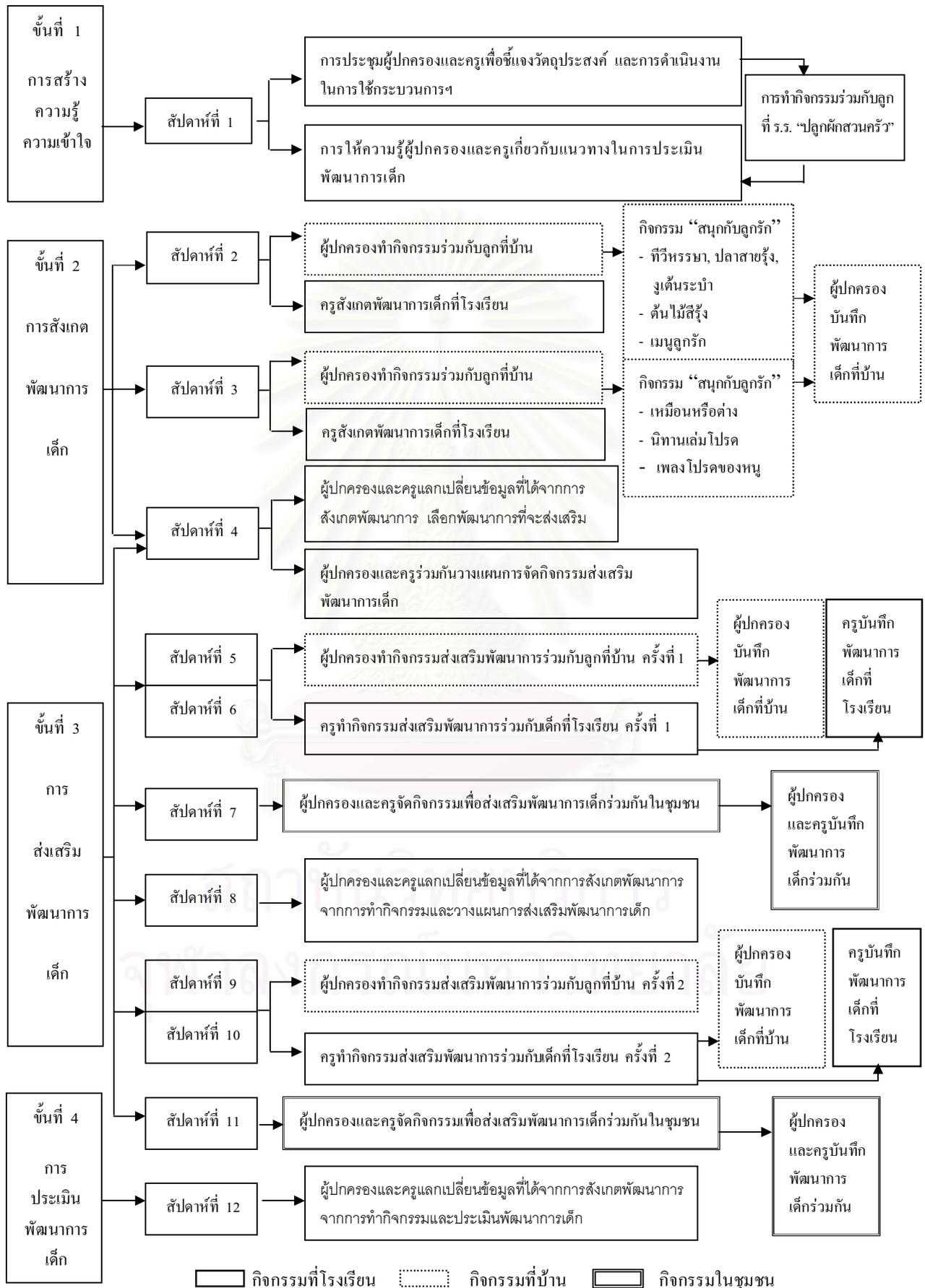
ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก เป็นขั้นที่ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านพร้อมทั้งสังเกตและบันทึกพัฒนาการของลูก และครูสังเกตพัฒนาการเด็กที่โรงเรียน ใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์

ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นขั้นที่ผู้ปกครองและครูแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตจากการทำกิจกรรม การให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การเลือกพัฒนาการของเด็กที่เห็นว่าควรส่งเสริม การวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ใช้ระยะเวลา 7 สัปดาห์

ขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการเด็ก เป็นขั้นที่ผู้ปกครองและครูแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตจากการทำกิจกรรม และประเมินพัฒนาการเด็กร่วมกัน ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนของกระบวนการฯ ที่สร้างขึ้นมากำหนดรายละเอียดแผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน นำเสนอไว้ในแผนภูมิที่ 4 และกำหนดสื่อที่ใช้ในกระบวนการฯ นำเสนอในตารางที่ 6

แผนภูมิที่ 4 แผนการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตารางที่ 6 สื่อที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

กิจกรรม	สื่อ / อุปกรณ์	ช่วงเวลา
ขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ		
สัปดาห์ที่ 1		
1. กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง		
1.1 ชี้แจงวัตถุประสงค์การดำเนินงานของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน	1) คู่มือผู้ปกครอง: กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน	
1.2 ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการเด็ก	2) Power Point การบรรยายเกี่ยวกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานและหลักในการประเมินพัฒนาการเด็ก	
2. ผู้ปกครองทำกิจกรรม “ปลูกผักสวนครัว” ร่วมกับลูกและฝึกการสังเกตพัฒนาการลูก	3) คู่มือผู้ปกครอง: การประเมินพัฒนาการเด็ก	
ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก		
สัปดาห์ที่ 2 – 4		
1. ผู้ปกครองทำกิจกรรม “สนุกกับลูกรัก”	1) คู่มือผู้ปกครอง: กิจกรรมสนุกกับลูกรัก	
2. กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง	ระดับชั้นอนุบาล 1 2 และ 3	
2.1 แลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตจากการทำกิจกรรม	2) สมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก	
2.2 ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก	3) แบบประเมินพัฒนาการเด็ก	
2.3 เลือกพัฒนาการที่เห็นว่าควรส่งเสริมและวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4) คู่มือผู้ปกครอง: พัฒนาการเด็ก	
	5) คู่มือกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	
ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		
สัปดาห์ที่ 5 – 11		
1. ผู้ปกครองทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับลูกที่บ้าน พร้อมทั้งสังเกตพัฒนาการของลูก	1) กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการสำหรับผู้ปกครอง	
2. ครูทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กที่โรงเรียน พร้อมทั้งสังเกตพัฒนาการของเด็ก	2) คู่มือกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็ก	

ตารางที่ 6 (ต่อ) สื่อที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐาน

กิจกรรม	สื่อ / อุปกรณ์	ช่วงเวลา
ขั้นที่ 3 (ต่อ) การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		
3. ครูและผู้ปกครองทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พร้อมทั้งสังเกตพัฒนาการของเด็ก	4) กิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 5) สมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก	
4. กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง		
4.1 แลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตจากการทำกิจกรรม		
4.2 วางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้มีความต่อเนื่อง	6) คู่มือกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	
ขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการ		สัปดาห์ที่ 12
1. กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง		
1.1 แลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตจากการทำกิจกรรมในบริบทต่างๆ	1) สมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก	
1.2 ประเมินพัฒนาการเด็ก	2) แบบประเมินพัฒนาการเด็ก	

1.3.3 นำแผนการดำเนินการของกระบวนการฯ ทั้งหมดไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม สื่อ และการประเมินผล แล้วนำคำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขเป็นแผนดำเนินการของกระบวนการฯ ก่อนนำไปทดลองใช้

1.4 กำหนดลักษณะของเครื่องมือและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย แบบประเมินพฤติกรรม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ซึ่งมีลักษณะและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.4.1 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนและหลังผู้ปกครองเข้าร่วมกระบวนการฯ มีลักษณะเป็นแบบ

ประเมินที่สะท้อนให้เห็นระดับความร่วมมือของผู้ปกครองใน 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน และการมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ โดยรายละเอียดของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 3 ด้าน นำเสนอในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	คำจำกัดความ	ตัวบ่งชี้
1. การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา	การที่ผู้ปกครองการเข้ามามีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก	<ol style="list-style-type: none"> 1. การอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. การศึกษาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การศึกษาความรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิทรรศการ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น 2.2 การสนทนาแลกเปลี่ยนขอคำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากครูในโรงเรียน
2. การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน	การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานในชั้นเรียนตามความสามารถของผู้ปกครองเองเป็นครั้ง ๆ ไป	<ol style="list-style-type: none"> 1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กในเรื่องที่มีความถนัด 2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก <ol style="list-style-type: none"> 2.1 การช่วยจัดเตรียมบรรยากาศและสถานที่ 2.2 การช่วยจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ 3. การร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็ก

ตารางที่ 7 (ต่อ) กรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง	คำจำกัดความ	ตัวบ่งชี้
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ	การที่ผู้ปกครองเข้ามา มีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ	1. การร่วมวางแผนและตัดสินใจใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 1.1 การร่วมประชุมปรึกษา แสดง ความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 1.2 การร่วมเป็นคณะกรรมการใน การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เด็กของโรงเรียน เช่น การไป ทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น 1.3 การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนด นโยบายและกิจกรรมต่างๆ ที่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 2. การมีส่วนร่วมในการดำเนิน การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ 2.1 การนำเสนอและตัดสินใจเลือก สถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ 2.2 การช่วยจัดหาวิทยากรในการให้ ความรู้ 2.3 การจัดหาทุนหรืออุปกรณ์ต่างๆ

2) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แบ่งออกเป็น 3 ส่วนตามสถานการณ์ในการเก็บข้อมูลระหว่างเข้าร่วมกระบวนการฯ คือ 1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง 2) การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก และ 3) การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน

3) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.1 แบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่าเกี่ยวกับความพึงพอใจในวัตถุประสงค์ กระบวนการ และระยะเวลาของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

3.2 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความรู้สึีก่อน ระหว่าง และหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ

1.4.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) สร้างแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลก่อนและหลังผู้ปกครองเข้าร่วมกระบวนการฯ มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1.1) กำหนดกรอบพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก แล้วกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

1.2) สร้างแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยพิจารณาตามกรอบพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

1.3) สร้างเกณฑ์ในการให้คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยลักษณะการมีส่วนร่วมแบ่งเป็น 3 ช่วง และมีเกณฑ์ในการพิจารณาพฤติกรรม 5 เกณฑ์ ดังนี้

- ระดับคะแนน (1) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 1
 ระดับคะแนนที่ (2) หมายถึง มีลักษณะอยู่ระหว่างตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 1 และ 3
 ระดับคะแนนที่ (3) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 3
 ระดับคะแนนที่ (4) หมายถึง มีลักษณะอยู่ระหว่างตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 3 และ 5
 ระดับคะแนนที่ (5) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 5

1.4) นำแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สร้างเสร็จแล้ว ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม

พร้อมทั้งหาค่าความตรงของเครื่องมือ (IOC) โดยค่าความตรงที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งจากผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิได้ผลการพิจารณานำเสนอในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ค่าความตรงของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ค่าความตรง
1. การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา	1. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	2. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้	0.67
	3. การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ นิทรรศการ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	0.67
	4. การ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	5. การ แลกเปลี่ยนเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
2. การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน	1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กในเรื่องที่มีความถนัด	1
	2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	3. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	1
3. การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ	1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก	0.67

ตารางที่ 8 (ต่อ) ค่าความตรงของแบบวัดพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ค่าความตรง
3. การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ (ต่อ)	3. การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น	1
	4. การร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของโรงเรียน เช่น การไปทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น	1
	5. การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	6. การนำเสนอและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
	7. การช่วยครูจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้แก่เด็ก	0.67
	8. การช่วยจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	0.67

1.5) นำแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ปรับปรุงตามค่าความตรง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนอนุบาลศรีราษฎร์ และทำการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาช (Cronbach' s Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.9361 ซึ่งจัดได้ว่ามีค่าเที่ยงอยู่ในเกณฑ์สูง

1.6) ลักษณะของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กฉบับสมบูรณ์

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสะท้อนระดับการมีส่วนร่วมใน 3 ตัวบ่งชี้ และมีเกณฑ์ในการพิจารณา 5 ระดับคะแนน ในการวิจัยจะใช้แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเก็บข้อมูลก่อนและหลังที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน รายละเอียดของเกณฑ์ในการพิจารณาการให้คะแนนพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนำเสนอในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. การมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา	1. การเข้าร่วมการอบรม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก	รับทราบและเข้าร่วม การอบรมเกี่ยวกับ พัฒนาการและ การส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	เข้าร่วมการอบรม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก และมีการสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลกับ ผู้อื่นเป็นบางครั้ง	เข้าร่วมการอบรม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก และมีการสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลกับ ผู้อื่นทุกครั้ง	เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับ พัฒนาการและการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็กกับผู้อื่น และมีการนำความรู้ที่ได้มา เผยแพร่ให้แก่ผู้อื่นเป็น บางครั้ง	เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับ พัฒนาการและการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก มีการ แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็กกับผู้อื่น และมีการนำความรู้ที่ได้มา เผยแพร่ให้แก่ผู้อื่นทุก ครั้ง
	2. การศึกษาหาความรู้จาก เอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและการ ประเมินพัฒนาการเด็ก ที่ทางโรงเรียนจัดให้	รับเอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและ การประเมิน พัฒนาการเด็กที่ทาง โรงเรียนได้จัดทำขึ้น	รับเอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและการ ประเมินพัฒนาการเด็กที่ ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่ ได้รับไปเป็นบางครั้ง	รับเอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและการ ประเมินพัฒนาการเด็กที่ ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่ ได้รับไปทุกครั้ง	รับเอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและการ ประเมินพัฒนาการเด็กที่ ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษาเอกสารที่ได้รับไป และมีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ เด็กเพิ่มเติมจากเอกสาร เป็นบางครั้ง	รับเอกสารเกี่ยวกับ พัฒนาการและการประเมิน พัฒนาการเด็กที่ทาง โรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษา เอกสารที่ได้รับไปและมี การแลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เพิ่มเติมจากเอกสารทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมความร่วมมือ	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. การมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา (ต่อ)	3. การหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็กจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิทรรศการ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	ศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมเกี่ยวกับ พัฒนาการและการ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กจากแหล่งต่างๆ	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็กจากแหล่งต่างๆ และ นำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่ แก่ผู้อื่นเป็นบางครั้ง	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการ เด็กจากแหล่งต่างๆ และ นำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่ แก่ผู้อื่นทุกครั้ง	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับพัฒนาการและการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กจาก แหล่งต่างๆ นำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่และแนะนำ แหล่งความรู้ต่างๆ แก่ ผู้อื่นเป็นบางครั้ง	ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เกี่ยวกับพัฒนาการและการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กจาก แหล่งต่างๆ นำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่และแนะนำ แหล่งความรู้ต่างๆ แก่ผู้อื่น ทุกครั้ง
	4. การ สนทนาแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับ ครูประจำชั้นเกี่ยวกับ กิจกรรมการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางและ กิจกรรมต่างๆ ในการ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก	รับทราบและสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางและ กิจกรรมต่างๆ ในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นบางครั้ง	รับทราบและสนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางและ กิจกรรมต่างๆ ในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทุกครั้ง	รับทราบ สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางและกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก นำข้อมูลที่ได้ไป ปฏิบัติจริงและให้ข้อมูล เพิ่มเติมถึงผลของการทำ กิจกรรมเป็นบางครั้ง	รับทราบ สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ แนวทางและกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก นำข้อมูลที่ได้ไป ปฏิบัติจริงและให้ข้อมูล เพิ่มเติมถึงผลของการทำ กิจกรรมทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. การมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา (ต่อ)	5. การแลกเปลี่ยนเทคนิค ต่าง ๆ ที่ใช้ในการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รับทราบเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบเทคนิคต่าง ๆ ที่ ใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และนำ เทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ไป ปฏิบัติจริงเป็นบางครั้ง	รับทราบเทคนิคต่าง ๆ ที่ ใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และนำ เทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ไป ปฏิบัติจริงทุกครั้ง	รับทราบเทคนิคต่าง ๆ ที่ ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก นำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ ไปปฏิบัติจริง วิเคราะห์ ข้อดีและข้อเสียของเทคนิค ต่าง ๆ และเสนอแนะเทคนิค ต่าง ๆ เพิ่มเติมเป็นบางครั้ง	รับทราบเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ ในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก นำเทคนิคต่าง ๆ ที่ได้ ไปปฏิบัติจริง วิเคราะห์ ข้อดีและข้อเสียของเทคนิค ต่าง ๆ และเสนอแนะเทคนิค ต่าง ๆ เพิ่มเติมทุกครั้ง
2. การมีส่วนร่วม ด้านการทำงาน	1. การเป็นวิทยากรหรือ แหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กใน เรื่องที่มีความถนัด	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมในเรื่องที่ตน มีความถนัดแต่ไม่ได้ เข้าร่วม	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมในเรื่องที่ตนมี ความถนัดและร่วมเป็น วิทยากรเมื่อได้รับการ เชิญเป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมในเรื่องที่ตนมี ความถนัดและร่วมเป็น วิทยากรเมื่อได้รับการ เชิญทุกครั้ง	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมในเรื่องที่ตนเองมี ความถนัดและเสนอตน เป็นวิทยากรให้ความรู้เป็น บางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมในเรื่องที่ตนเองมี ความถนัดและเสนอตนเป็น วิทยากรให้ความรู้ทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. การมีส่วนร่วม ด้านการทำงาน (ต่อ)	2. การเป็นผู้ช่วยครูใน การจัดเตรียมสถานที่ และบรรยากาศในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสถานที่และ บรรยากาศใน กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กแต่ไม่ได้เข้าร่วม	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสถานที่และ บรรยากาศในกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กและเข้า ร่วมเป็นบางครั้งเมื่อ ได้รับการเชิญหรือร้องขอ	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสถานที่และ บรรยากาศในกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กและ เข้าร่วมทุกครั้งเมื่อได้รับ การเชิญหรือร้องขอ	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียม สถานที่และบรรยากาศใน กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เสนอตน เป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียม สถานที่ และช่วยออกความ คิดเห็นในการจัดเตรียมเป็น บางครั้ง	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียม สถานที่และบรรยากาศใน กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เสนอตน เป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียม สถานที่ และช่วยออกความ คิดเห็นในการจัดเตรียม ทุกครั้ง
	3. การเป็นผู้ช่วยครูใน การจัดเตรียมสื่อและ อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสื่อและ อุปกรณ์ในการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กแต่ ไม่ได้เข้าร่วม	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเข้าร่วมเป็นบางครั้ง เมื่อได้รับการเชิญหรือ ร้องขอ	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเข้าร่วมทุกครั้งเมื่อ ได้รับการเชิญหรือ ร้องขอ	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียม สื่อและอุปกรณ์ในการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เสนอตน เป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียม และช่วยออกความคิดเห็น ในการจัดเตรียมเป็น บางครั้ง	รับทราบว่ามีกา รจัดเตรียม สื่อและอุปกรณ์ในการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เสนอตน เป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียม และช่วยออกความคิดเห็น ในการจัดเตรียมทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. การมีส่วนร่วม ด้านการทำงาน (ต่อ)	4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ร่วมกับเด็กทั้งใน ห้องเรียนและนอก ห้องเรียน	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กแต่ไม่ได้เข้าร่วม	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเข้าร่วมเป็นบางครั้ง เมื่อได้รับการเชิญหรือ ร้องขอ	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเข้าร่วมทุกครั้งเมื่อ ได้รับการเชิญหรือร้องขอ	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เสนอคนเข้าร่วมกิจกรรม เป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัด กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เสนอคนเข้า ร่วมกิจกรรมทุกครั้ง
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ	1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและ ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รับทราบว่ามีการประชุม ปรึกษา เกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก	รับทราบว่ามีการประชุม ปรึกษา เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กและเข้า ร่วมเป็นบางครั้งเมื่อ ได้รับการเชิญหรือร้องขอ	รับทราบว่ามีการประชุม ปรึกษา เกี่ยวกับการจัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กและเข้า ร่วมทุกครั้งเมื่อได้รับ การเชิญหรือร้องขอ	รับทราบว่ามีการประชุม เข้า ร่วมการประชุม และ แสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กเป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการประชุม เข้า ร่วมการประชุม และแสดง ความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็กทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ (ต่อ)	2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูล พื้นฐานในการจัด กิจกรรมให้เหมาะสม กับเด็ก	รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการและ พฤติกรรมของลูกจาก เอกสารต่าง ๆ	รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการและพฤติกรรม ของลูกจากเอกสารต่างๆ สอบถามสาเหตุของ พัฒนาการและพฤติกรรม ต่าง ๆ และขอคำแนะนำ เป็นบางครั้ง	รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการและพฤติกรรม ของลูกจากเอกสารต่างๆ สอบถามสาเหตุของ พัฒนาการและพฤติกรรม ต่าง ๆ และขอคำแนะนำ ทุกครั้ง	รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการของลูกจาก เอกสารต่าง ๆ สอบถาม สาเหตุของพัฒนาการ และพฤติกรรมต่าง ๆ ขอคำแนะนำ และมีกร แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการและพฤติกรรม ของลูกเมื่ออยู่บ้านเป็น บางครั้ง	รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการของลูกจาก เอกสารต่าง ๆ สอบถาม สาเหตุของพัฒนาการ และพฤติกรรมต่าง ๆ ขอคำแนะนำ และมีกร แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการและพฤติกรรม ของลูกเมื่ออยู่บ้านทุกครั้ง
	3. การร่วมวางแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน กิจกรรม ทัศนศึกษา กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น	เข้าร่วมการประชุม เพื่อวางแผนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	เข้าร่วมการประชุมเพื่อ วางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแสดงความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมเป็น บางครั้งเมื่อถูกซักถาม	เข้าร่วมการประชุมเพื่อ วางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแสดงความคิดเห็นใน การจัดกิจกรรมทุกครั้ง เมื่อถูกซักถาม	เข้าร่วมการประชุมเพื่อ วางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และแสดง ความคิดเห็นในการจัด กิจกรรมโดยไม่ต้อง ซักถามเป็นบางครั้ง	เข้าร่วมการประชุมเพื่อ วางแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และแสดง ความคิดเห็นในการจัด กิจกรรมโดยไม่ต้องซักถาม ทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมความร่วมมือของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมความร่วมมือ	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ (ต่อ)	4. การร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ของโรงเรียน เช่น การไปทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น	รับทราบข้อมูลการจัด กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบข้อมูลการจัด กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก ให้ความ ช่วยเหลือในดำเนินงาน เป็นบางครั้งเมื่อได้รับ การร้องขอ	รับทราบข้อมูล การจัด กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก ให้ความ ช่วยเหลือในดำเนินงาน ทุกครั้งเมื่อได้รับการ ร้องขอ	รับทราบข้อมูล การจัด กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก ให้ความช่วยเหลือโดย ไม่ต้องร้องขอ และเสนอ ตนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการจัดกิจกรรมเป็น บางครั้ง	รับทราบข้อมูล การจัด กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก ให้ความช่วยเหลือโดย ไม่ต้องร้องขอ และเสนอ ตนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ในการจัดกิจกรรมทุกครั้ง
	5. การให้ข้อเสนอแนะใน การกำหนดนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	รับทราบนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก	รับทราบและติดตาม ข้อมูลในเชิงนโยบาย และการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เช่น คอย สอบถามครูประจำชั้น เกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่ทาง โรงเรียนจัดขึ้นเป็น บางครั้ง	รับทราบและติดตาม ข้อมูลในเชิงนโยบาย และการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาการเด็ก เช่น คอยสอบถามครูประจำ ชั้นเกี่ยวกับกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ ทางโรงเรียนจัดขึ้น ทุกครั้ง	ติดตามข้อมูลในเชิง นโยบายและการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และคอยให้ข้อเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบาย และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็น บางครั้ง	ติดตามข้อมูลในเชิง นโยบายและการจัด กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และคอยให้ข้อเสนอแนะ ในการกำหนดนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วย ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ (ต่อ)	6. การนำเสนอและ ตัดสินใจเลือกสถานที่ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบสถานที่ที่ใช้ ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการ เด็ก	รับทราบสถานที่ที่ใช้ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเหมาะสม ของสถานที่เป็นบางครั้ง เมื่อมีการสอบถาม	รับทราบสถานที่ที่ใช้ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเหมาะสม ของสถานที่ทุกครั้งเมื่อมี การสอบถาม	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของ สถานที่ นำเสนอสถานที่ อื่นที่เห็นว่าเหมาะสมกว่า หรือช่วยตัดสินใจเลือก สถานที่ในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็น บางครั้ง	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความเหมาะสมของสถานที่ นำเสนอสถานที่อื่นที่เห็น ว่าเหมาะสมกว่าหรือช่วย ตัดสินใจเลือกสถานที่ใน การจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กทุกครั้ง
	7. การช่วยครูจัดหาวิทยากร ในการให้ความรู้แก่เด็ก	รับทราบว่ามีการ จัดหาวิทยากรในการ ให้ความรู้แก่เด็ก	รับทราบว่ามีการจัดหา วิทยากรในการให้ความรู้ แก่เด็ก และช่วยเลือก วิทยากรตามที่มีผู้จัดหา มาเป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา วิทยากรในการให้ ความรู้แก่เด็ก และช่วย เลือกวิทยากรตามที่มีผู้ จัดหามาทุกครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา วิทยากรในการให้ความรู้ แก่เด็ก ช่วยเสนอผู้ที่จะมา เป็นวิทยากร หรือช่วย ติดต่อจัดหาผู้ที่จะมาเป็น วิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก เป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา วิทยากรในการให้ความรู้ แก่เด็ก ช่วยเสนอผู้ที่จะมา เป็นวิทยากร หรือช่วย ติดต่อจัดหาผู้ที่จะมาเป็น วิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก ทุกครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ) เกณฑ์ในการพิจารณาระดับคะแนนของแบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับคะแนน				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ (ต่อ)	8. การช่วยจัดหาทุนใน การทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบว่ามี การจัดหาทุนในการ ทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	รับทราบว่ามีการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และช่วยแนะนำแนวทาง ในการจัดหาทุนในการ ทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กเป็น บางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และช่วยแนะนำแนวทาง ในการจัดหาทุนในการ ทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กทุกครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และช่วย ดำเนินการในการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กเป็นบางครั้ง	รับทราบว่ามีการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก และช่วย ดำเนินการในการจัดหา ทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กทุกครั้ง

2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลระหว่างการเข้าร่วมกระบวนการฯ มีลำดับขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1) กำหนดสถานการณ์ที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง 3 สถานการณ์ คือ 1) การประชุมผู้ปกครอง 2) การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรัก 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โดยนำเสนอรายละเอียดในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สถานการณ์ในการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	สถานการณ์ที่สังเกต			
	การประชุมผู้ปกครอง	การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรัก	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน	
1. การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา				
1.1 การเข้ารับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	✓			
1.2 การตรวจสอบความเข้าใจของตนเองโดยการสอบถามและแสดงความคิดเห็น	✓			
1.3 การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก		✓		
1.4 การร่วมกิจกรรมที่ได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น นิทรรศการ เป็นต้น				✓
2. การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน				
2.1 การเสนอแนะเพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	✓			
2.2 การให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก		✓		
2.3 การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น				✓
2.4 การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ (การจัดเตรียมสถานที่และสื่อต่าง ๆ)				✓
2.5 การเยี่ยมชั้นเรียนและทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก				✓

ตารางที่ 10 (ต่อ) สถานการณ์ในการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	สถานการณ์ที่สังเกต			
	การประชุมผู้ปกครอง	การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการเด็ก	การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน	กิจกรรมของโรงเรียน
3. การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ				
3.1 การวางแผนในการประเมินพัฒนาการเด็ก	✓			✓
3.2 การวางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ	✓			✓
3.3 การเสนอแนะและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ	✓			
3.4 การเสนอแนะกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้แก่ครู		✓		

2.2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเพื่อให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม เพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ มีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1) ศึกษาเกณฑ์การสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบที่ใช้ในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการฯ นำเสนอรายละเอียดในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 กรอบในการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการ
ประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

องค์ประกอบ	ประเด็นคำถาม
1. วัตถุประสงค์ของการประเมิน พัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ความเข้าใจที่ได้รับหลังจากการเข้าร่วม กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบท เป็นฐาน 2. การมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
2. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความพึงพอใจในกิจกรรมของกระบวนการประเมิน พัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน 2. ความเป็นไปได้ในการใช้กระบวนการประเมิน พัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานในการปฏิบัติจริง 3. ความสวยงามและความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ใน กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
3. ระยะเวลา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ ในกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบท เป็นฐาน

3.2) กำหนดลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถาม
เกี่ยวกับความพึงพอใจในการดำเนินการของกระบวนการฯ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความพึงพอใจในการดำเนินการของกระบวนการฯ
มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ

ส่วนที่ 2 ความรู้สึกร่วมจากการเข้าร่วมกระบวนการฯ เป็น
แบบสอบถามปลายเปิด

3.3) กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความหมายของมาตราประมาณค่าระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการฯ ดังนี้

- ระดับที่ 5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
- ระดับที่ 4 หมายถึง พึงพอใจมาก
- ระดับที่ 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
- ระดับที่ 2 หมายถึง พึงพอใจน้อย
- ระดับที่ 1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

3.4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องและความเหมาะสมพร้อมทั้งหาค่าความตรงของเครื่องมือ (IOC) โดยค่าความตรงที่อยู่ในเกณฑ์ที่ใช้ได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป ซึ่งจากผลการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิได้ผลการพิจารณานำเสนอในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ค่าความตรงของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นคำถาม	ค่าความตรง
1. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็ก	1
2. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก	1
3. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
4. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	1
5. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียน	1
6. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	0.67
7. วิธีการประเมินที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านเข้าใจระดับพัฒนาการของลูก	0.67

ตารางที่ 12 (ต่อ) ค่าความตรงของแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการ
ประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ประเด็นคำถาม	ค่าความตรง
8. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ท่านส่งเสริมพัฒนาการลูก	0.67
9. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	0.67
10. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความสวยงาม	1
11. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย	1
12. เอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ ใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก	1
13. ระยะเวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้มีความเหมาะสม	
13.1 กิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง	1
13.2 กิจกรรมการวางแผนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1
13.3 กิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้าน	1
13.4 กิจกรรมที่ครูและผู้ปกครองทำร่วมกันในชุมชน	1

3.5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่ปรับปรุงตามค่าความตรง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนอนุบาลธีรานุรักษ์ และทำการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาช (Cronbach's Alpha) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบวัดเท่ากับ 0.8757 ซึ่งจัดได้ว่ามีค่าความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์สูง โดยในการวิจัยจะใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเก็บข้อมูลหลังจากที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกระบวนการฯ แล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

ผู้วิจัยได้นำแผนการดำเนินการใช้กระบวนการฯที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้จริง เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการทดลองใช้กระบวนการฯ ดังนี้

- 2.1 ประชากรและตัวอย่างประชากร
- 2.2 ดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีดำเนินการแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ประชากรและตัวอย่างประชากร

2.1.1 ประชากร เป็นผู้ปกครองนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

- 1) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในแบบเตรียมความพร้อม ซึ่งไม่มีการเร่งเรียนเขียนอ่าน
- 2) เป็นโรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน
- 3) เป็นโรงเรียนที่มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น
- 4) เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีความรู้ในระดับเพียงพอที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
- 5) เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองและผู้บริหารเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2.1.2 ตัวอย่างประชากร เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ระดับชั้นละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เป็นผู้ปกครองที่สนใจและสมัครเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยแบ่งผู้ปกครองที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการฯ เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้ตัวอย่างประชากรดังนี้

1) กลุ่มทดลอง ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ชั้นละ 5 คน เป็นจำนวน 15 คน เป็นผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

2) กลุ่มควบคุม ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ชั้นละ 5 คน เป็นจำนวน 15 คน เป็นผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการปกติในโรงเรียน

2.2 ดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะเตรียมการก่อนทดลองใช้กระบวนการฯ ระยะดำเนินการทดลองใช้กระบวนการฯ และระยะหลังทดลองใช้กระบวนการฯ ซึ่งมีรายละเอียดในระยะเวลาต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ระยะเตรียมการก่อนทดลองใช้กระบวนการฯ ใช้ระยะเวลา 2 สัปดาห์ มีวิธีการดังนี้

- 1) ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงผู้อำนวยการแผนกอนุบาล โรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 2) ผู้วิจัยอธิบายชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล และครูประจำชั้นปีที่ 1 – 3 ของโรงเรียนเกษมพิทยา เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัย และการดำเนินการใช้กระบวนการฯ
- 3) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบเกี่ยวกับรายละเอียดของกระบวนการฯ โดยใช้จดหมายชี้แจง และรับสมัครผู้ปกครองที่มีความสนใจ
- 4) สุ่มเลือกตัวอย่างประชากรจากกลุ่มผู้ปกครองที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการฯ
- 5) ผู้วิจัยให้คำแนะนำการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการสังเกตพฤติกรรมและสอบถามครูประจำชั้น
- 6) นำคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งสองกลุ่มมาหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบค่าความแตกต่างเฉลี่ยของทั้งสองกลุ่มด้วยการทดสอบค่า t (t-test) พบว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการฯ พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน

2.2.2 ระยะดำเนินการทดลองใช้กระบวนการฯ ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ มีวิธีการ ดังนี้

- 1) กลุ่มทดลอง ดำเนินการตามขั้นตอนการดำเนินการใช้กระบวนการฯ ที่สร้างขึ้น 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ ขั้นตอนที่ 2

การสังเกตพัฒนาการเด็ก ใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ ชั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ใช้ระยะเวลา 7 สัปดาห์ และชั้นที่ 4 การสรุปพัฒนาการเด็ก ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ รวมเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งสิ้น 12 สัปดาห์ ประกอบด้วยแผนการดำเนินการใช้กระบวนการฯ จำนวน 4 ขั้นตอนดังรายละเอียดในแผนภูมิที่ 5 หน้า 94

2) กลุ่มควบคุม ผู้ปกครองสื่อสารข้อมูลพัฒนาการของลูกกับครูตามปกติตามวิธีการและกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น

โดยรายละเอียดความแตกต่างระหว่างกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานและกระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ นำเสนอในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 เปรียบเทียบกระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

องค์ประกอบ	กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ	กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
1. วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> เข้าใจพัฒนาการและความต้องการของเด็ก ให้ทราบถึงสิ่งที่เด็กต้องการเป็นพิเศษ ช่วยครูวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็ก ช่วยติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองถึงความสนใจพัฒนาการ และศักยภาพของเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> เข้าใจพัฒนาการและความต้องการของเด็ก ทราบความต้องการเป็นพิเศษของเด็ก ช่วยผู้ปกครองและครูวางแผนการจัดการเรียนการสอน และการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการประเมินตรงตามสภาพจริงในชีวิตประจำวันเด็ก
2. หลักการ	<ol style="list-style-type: none"> การประเมินพัฒนาการเด็กต้องครอบคลุมพัฒนาการเด็กในทุก ๆ ด้าน และการเรียนรู้ของเด็กในกิจวัตรประจำวัน การประเมินพัฒนาการต้องสังเกตในช่วงเวลาปกติหรือสังเกตเป็นบางช่วงเวลาในสถานการณ์ที่หลากหลาย 	<ol style="list-style-type: none"> การประเมินพัฒนาการเด็กต้องครอบคลุมพัฒนาการเด็กในทุก ๆ ด้าน และการเรียนรู้ของเด็กในกิจวัตรประจำวันในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน ชุมชน การประเมินพัฒนาการสังเกตได้ตลอดเวลาในบริบทที่หลากหลาย โดยผู้ปกครองและครูเลือกกิจกรรมที่เด็กสนใจ มีโอกาสพัฒนาความสามารถที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ตารางที่ 13 (ต่อ) เปรียบเทียบกระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

องค์ประกอบ	กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ	กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
2. หลักการ (ต่อ)	3. การประเมินพัฒนาการต้องใช้เครื่องมือและกระบวนการที่หลากหลาย 4. การประเมินพัฒนาการต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 5. การประเมินพัฒนาการต้องแสดงจุดแข็งและความก้าวหน้าทั้งหมดของเด็ก 6. การประเมินพัฒนาการเป็นบทบาทหน้าที่จำเป็นของครู เพราะครูเป็นผู้ประเมินพัฒนาการเด็กก่อนผู้อื่น	3. การประเมินพัฒนาการต้องใช้เครื่องมือและกระบวนการที่หลากหลาย 4. การประเมินพัฒนาการต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 5. การประเมินพัฒนาการต้องสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถเดิมของเด็กและการพัฒนาความสามารถใหม่ 6. การประเมินพัฒนาการเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู
3. ขั้นตอนการประเมิน	1. ครูศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย 2. ครูวางแผนเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสมในการประเมินพัฒนาการ 3. ครูดำเนินการประเมินพัฒนาการและบันทึกพัฒนาการ 4. ครูประเมินและสรุปผลพัฒนาการเด็ก 5. ครูรายงานผลการประเมินพัฒนาการให้ผู้ปกครองทราบ 6. ผู้ปกครองรับทราบและให้ข้อมูลย้อนกลับ 7. ครูนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กต่อไป	1. ผู้ปกครองและครูศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัยและแนวทางในการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน 2. ผู้ปกครองและครูวางแผน กำหนดแนวทางในการประเมินพัฒนาการเด็ก และกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย 3. ผู้ปกครองและครูสังเกตพัฒนาการเด็กตามแผนที่วางไว้ 4. ผู้ปกครองและครูแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้เพื่อสรุปพัฒนาการเด็ก 5. ผู้ปกครองและครู วิเคราะห์พัฒนาการของเด็กที่ควรได้รับการส่งเสริม 6. ผู้ปกครองและครูวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่อไป

ตารางที่ 13 (ต่อ) เปรียบเทียบกระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติกับกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

องค์ประกอบ	กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ	กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน
4. ลักษณะการประเมิน	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ประเมินเด็กตามสภาพความเป็นจริงจากการทำงานกิจกรรมในโรงเรียน ประเมินจากการให้เด็กปฏิบัติ 	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินเด็กเป็นรายบุคคล ประเมินเด็กตามสภาพความเป็นจริงในกิจกรรมประจำวันในบริบท 3 บริบท ได้แก่ บ้าน โรงเรียน ชุมชน ประเมินเด็กโดยการให้เด็กแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติโดยการให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานกิจกรรมต่าง
5. วิธีการประเมิน	<ol style="list-style-type: none"> การสังเกตเด็กในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครอง การรวบรวมเพิ่มผลงาน การใช้แบบทดสอบ 	<ol style="list-style-type: none"> การสังเกตเด็กในการทำกิจกรรมในบริบทต่าง ๆ ได้แก่ บ้าน โรงเรียน และชุมชน การสนทนากับเด็ก การสัมภาษณ์เด็กและผู้ปกครอง การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการเด็กผ่านวิธีการประเมินพัฒนาการรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองและครู
6. ช่วงเวลาในการประเมิน	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลเป็นระยะ เช่น ตอนเปิดภาคเรียน และตอนปลายภาคเรียน เป็นต้น ประเมินในขั้นต้นและขั้นสรุปของกิจกรรม ประเมินเมื่อต้องการรวบรวมข้อมูลเป็นพิเศษ เช่น พบว่าเด็กมีพัฒนาการบางอย่างที่ล่าช้า เป็นต้น 	<ol style="list-style-type: none"> ประเมินอย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน ประเมินได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เด็กทำว่าสะท้อนพัฒนาการเด็กออกมาหรือไม่
7. ผู้ประเมินพัฒนาการเด็ก	ครู	ผู้ปกครองและครู

2.2.3 ระยะหลังการทดลองใช้กระบวนการฯ ใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ มีวิธีการ ดังนี้

- 1) หลังจากเสร็จสิ้นการดำเนินการทดลองใช้กระบวนการฯ ตามขั้นตอนที่กำหนดแล้ว ผู้วิจัยได้ให้คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กชุดเดียวกับที่ใช้ก่อนที่ผู้ปกครองเข้าร่วมกระบวนการฯ อีกครั้ง
- 2) ผู้ปกครองทำแบบสอบถามความพึงพอใจในกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
- 3) ดำเนินการจัดการอภิปรายกลุ่ม โดยการประชุมผู้ปกครองเป็นกลุ่มย่อย และให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจในกระบวนการฯ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกระบวนการฯ เพื่อนำไปใช้จริงต่อไป

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียด ดังนี้

2.3.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล และความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการใช้กระบวนการฯ มีวิธีการดังนี้

- 1) นำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมาดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

1.1) กำหนดหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยการใช้การทดสอบค่าที (t – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

1.3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ โดยการใช้การทดสอบค่าที (t – test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

1.4) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้าน

กระบวนการเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ โดยการใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.5) วิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กในด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการของผู้ปกครองกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วม กระบวนการฯ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานมาวิเคราะห์ ดังนี้

2.1) คำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ของระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้ บริบทเป็นฐาน จากนั้นนำค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) ที่ได้มาแปลความหมายโดยกำหนดเกณฑ์ใน การพิจารณาความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.3.2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการใช้กระบวนการ ประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน และความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการ ประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน มีวิธีการดังนี้

1) สรุปผลเชิงบรรยายข้อมูลระหว่างการดำเนินการใช้ กระบวนการฯ จากข้อมูลจากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริม

พัฒนาการเด็กในสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ การประชุมผู้ปกครอง การสื่อสารผ่านสมุดบันทึก
พัฒนาการลูกรัก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2) สรุปข้อมูลเชิงบรรยายข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครองใน
กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานหลังการดำเนินการใช้กระบวนการฯ จาก
คำถามปลายเปิดในแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการ
โดยใช้บริบทเป็นฐานและการอภิปรายกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการใช้กระบวนการฯ โดยการให้คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างดำเนินการใช้กระบวนการฯ โดยการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน 3 สถานการณ์ ได้แก่ กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน แล้วบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการใช้กระบวนการฯ โดยการให้คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกับที่ใช้ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ การสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการฯ โดยการใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์ผลและนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากแบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1.2.1 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.2.2 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.2.3 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ และหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1.2.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ และหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1.2.5 ผลการวิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของกลุ่มทดลอง

ตอนที่ 1.3 ผลการวิเคราะห์ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการฯ จากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล และความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 การสรุปผลเชิงบรรยายจากข้อมูลระหว่างการดำเนินการใช้กระบวนการฯ จากข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 2.1.1 ข้อมูลพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ตอนที่ 2.1.2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองจากแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ตอนที่ 2.2 การสรุปผลเชิงบรรยายจากข้อมูลหลังการดำเนินการใช้กระบวนการฯ ดังนี้

ตอนที่ 2.2.1 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครองจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 2.2.2 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครองในการดำเนินการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม

ตอนที่ 1 ผลการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล และความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

รายละเอียดข้อมูลส่วนตัว	ความถี่ (N = 15)
1. เพศ	
1.1 ชาย	2
1.2 หญิง	13
รวม	15
2. อายุ	
2.1 26 – 30 ปี	1
2.2 31 – 35 ปี	5
2.3 35 – 40 ปี	7
2.4 41 – 45 ปี	2
รวม	15
3. อาชีพ	
3.1 กิจการส่วนตัว	9
3.2 รับจ้าง	1
3.3 พ่อบ้าน / แม่บ้าน	5
รวม	15

ตารางที่ 14 (ต่อ) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

รายละเอียดข้อมูลส่วนตัว	จำนวน (N=15)
4. วุฒิการศึกษา	
4.1 มัธยมศึกษาปีที่ 3	1
4.2 มัธยมศึกษาปีที่ 6	1
4.3 อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	6
4.4 ปริญญาตรี	7
รวม	15
5. จำนวนบุตร	
5.1 1 คน	5
5.2 2 คน	8
5.3 3 คน	2
รวม	15
6. การได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	
6.1 เคย	4
6.2 ไม่เคย	11
รวม	15

ตารางที่ 14 แสดงว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงโดยมีจำนวน 13 คน มีอายุอยู่ระหว่าง 35–40 ปี จำนวน 7 คน จากผู้ปกครองทั้งหมด 15 คน ผู้ปกครองมีกิจการส่วนตัวมากที่สุด จำนวน 9 คน เป็นพ่อบ้าน/แม่บ้านเป็นลำดับรองลงมา คือ จำนวน 5 คน และประกอบอาชีพรับจ้าง 1 คน ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ มีความรู้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถึงระดับปริญญาตรี โดยมีความรู้ระดับปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 7 คน มีความรู้ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าเป็นลำดับรองลงมา คือ จำนวน 6 คน และมีความรู้ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ระดับละ 1 คน ผู้ปกครองส่วนมากมีบุตร 2 คน จำนวน 8 คน มีบุตร 1 คนเป็นลำดับรองลงมา คือ จำนวน 5 คน และมีบุตร 3 คน จำนวน 2 คน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีจำนวน 11 คน

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าทางสถิติของคะแนนแบบวัดพฤติกรรมกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
 เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังนี้
 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การเปรียบเทียบคะแนนความร่วมมือของผู้ปกครองก่อนและหลังการทดลอง

\bar{X}	แทน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	คะแนนวิกฤติ

ตอนที่ 1.2.1 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t – test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้ปกครอง	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	46.53	6.60	
กลุ่มควบคุม	43.13	3.86	0.609

จากตารางที่ 15 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองเท่ากับ 46.53 คะแนน ส่วนค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มควบคุมเท่ากับ 43.13 คะแนน จากคะแนนเต็มทั้งหมด 85 คะแนน เมื่อใช้สถิติทดสอบค่า t แล้ว พบว่า

ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01

ตอนที่ 1.2.2 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผู้ปกครอง	\bar{X}	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	71.13	9.09	
กลุ่มควบคุม	38.27	5.52	11.086**

** $p < .01$ ($t_{44} = 1.761$)

จากตารางที่ 16 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการทดลองของผู้ปกครองกลุ่มทดลองเท่ากับ 71.13 ส่วนค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการทดลองของผู้ปกครองกลุ่มควบคุมเท่ากับ 38.27 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 85 คะแนน เมื่อใช้สถิติทดสอบค่า t แล้วพบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองสูงกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มควบคุมที่ระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า หลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ตอนที่ 1.2.3 ผลการเปรียบเทียบมัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ และหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) รายละเอียดผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองระหว่างกลุ่มทดลองก่อนและหลังการเข้าร่วมกระบวนการฯ

ระยะเวลา	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนทดลอง	46.53	6.60	
หลังทดลอง	71.13	9.09	6.894 ^{**}

** $p < .01$ ($t_{44} = 1.761$)

จากตารางที่ 17 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง เท่ากับ 46.53 ส่วนหลังการทดลองเท่ากับ 71.13 จากคะแนนเต็มทั้งหมด 85 คะแนน เมื่อใช้สถิติทดสอบค่า t พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการมีส่วนร่วมก่อนการทดลองที่ระดับนัยสำคัญ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ

ตอนที่ 1.2.4 ผลการเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนาตน ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ และหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง รายละเอียดผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม	ก่อนเข้าร่วม กระบวนการฯ		หลังเข้าร่วม กระบวนการฯ	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. การมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา	1. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	2.93	1.163	4.33	0.816
	2. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการ และการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้	2.93	1.163	4.60	0.632
	3. การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ นิทรรศการ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	2.67	1.113	3.93	0.884
	4. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้น เกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.00	1.164	4.73	0.594
	5. การแลกเปลี่ยนเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	2.73	1.033	4.27	0.884
	รวม	2.85	1.127	4.37	0.762
2. การมีส่วนร่วม ด้านการทำงาน	1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กใน เรื่องที่มีความถนัด	2.53	1.060	3.87	0.834
	2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสถานที่และ บรรยากาศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	2.93	1.100	3.87	0.834
	3. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	2.67	0.976	3.93	0.884
	4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการ ร่วมกับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	2.67	1.113	4.53	0.743
	รวม	2.70	1.062	4.05	0.823

ตารางที่ 18 (ต่อ) การเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการก่อนการเข้าร่วมกระบวนการฯ และ หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง

การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม	ก่อนเข้าร่วม กระบวนการฯ		หลังเข้าร่วม กระบวนการฯ	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ	1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและให้ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	2.73	1.163	4.47	0.640
	2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก	2.87	1.187	4.93	0.258
	3. การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนการ สอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ เป็นต้น	2.67	1.113	4.13	0.743
	4. การร่วมเป็นคณะทำงานในการจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กของโรงเรียน เช่น การไปทัศน ศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น	2.93	1.163	3.87	0.834
	5. การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	2.53	1.246	3.60	0.737
	6. การนำเสนอและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัด กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	2.60	1.056	4.60	0.632
	7. การช่วยครูจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้แก่เด็ก	2.80	1.320	4.07	0.884
	8. การช่วยจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็ก	2.33	1.047	3.40	1.121
รวม		2.68	1.162	4.13	0.731

จากตารางที่ 18 พบว่า คะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของ
ผู้ปกครองกลุ่มทดลองในด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และกระบวนการมีคะแนนเฉลี่ยหลังการ
ทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แสดงว่า หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการ

ส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านการพัฒนาตน ด้านการทำงาน และกระบวนการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ

ตอนที่ 1.2.5 ผลการวิเคราะห์ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ของกลุ่มทดลองรายละเอียดผลการวิเคราะห์นำเสนอในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
1. การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา	1. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.33	0.816	มาก
	2. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้	4.60	0.632	มากที่สุด
	3. การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น	3.93	0.884	มาก
	4. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.73	0.594	มากที่สุด
	5. การแลกเปลี่ยนเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.27	0.884	มาก
	รวม	4.37	0.762	มาก
2. การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน	1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กในเรื่องที่มีความถนัด	3.87	0.834	มาก
	2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.87	0.834	มาก

ตารางที่ 19 (ต่อ) ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านการพัฒนาการทำงาน และด้านกระบวนการ หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
2. การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน (ต่อ)	3. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.93	0.884	มาก
	4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	4.53	0.743	มากที่สุด
	รวม	4.05	0.823	มาก
3. การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ	1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.47	0.640	มาก
	2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก	4.93	0.258	มากที่สุด
	3. การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น	4.13	0.743	มาก
	4. การร่วมเป็นคณะทำงานในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของโรงเรียน เช่น การไปทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น	3.87	0.834	มาก
	5. การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.60	0.737	มาก
	6. การนำเสนอและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.60	0.632	มากที่สุด
	7. การช่วยครูจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้แก่เด็ก	4.07	0.884	มาก
	8. การช่วยจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	3.40	1.121	ปานกลาง
	รวม	4.13	0.731	มาก

จากตารางที่ 19 พบว่า คะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในด้านพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการหลังการทดลองของผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีคะแนนการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยคะแนนการมีส่วนร่วมด้านพัฒนาามีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.762) โดยผู้ปกครองมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากที่สุด รองลงมาคือการมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.731) โดยผู้ปกครองมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็กมากที่สุด และอันดับสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมด้านการทำงาน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.823) โดยผู้ปกครองมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมากที่สุด

ตอนที่ 1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

หลังเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

การดำเนินการใช้กระบวนการฯ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็ก	4.21	0.414	มาก
2. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก	4.27	0.594	มาก
3. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.40	0.507	มาก
4. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.60	0.516	มากที่สุด

ตารางที่ 20 (ต่อ) คำสัมภาษณ์เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับ
ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

การดำเนินการใช้กระบวนการฯ	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
5. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียน	4.47	0.458	มาก
6. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	4.27	0.632	มาก
7. วิธีการประเมินที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบท เป็นฐานทำให้ท่านเข้าใจระดับพัฒนาการของลูก	4.40	0.632	มาก
8. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน ช่วยให้ท่านส่งเสริมพัฒนาการลูก	4.40	0.516	มาก
9. กิจกรรมที่ท่านทำในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบท เป็นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.53	0.704	มากที่สุด
10. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความสวยงาม	4.27	0.617	มาก
11. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย	4.33	0.799	มาก
12. เอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ ใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก	4.07	0.561	มาก
13. ระยะเวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้มีความเหมาะสม			
13.1 กิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง	4.20	0.516	มาก
13.2 กิจกรรมการวางแผนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.13	0.516	มาก
13.3 กิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้าน	4.33	0.617	มาก
13.4 กิจกรรมที่ครูและผู้ปกครองทำร่วมกันในชุมชน	4.27	0.594	มาก
รวม	4.32	0.575	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า หลังเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการดำเนินการของกระบวนการฯ ที่ผู้ปกครองให้คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.516) กิจกรรมที่ท่านทำในกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.704) และกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียน ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.458) ส่วนการดำเนินการของ

กระบวนการฯ ที่ผู้ปกครองให้คะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ระยะเวลาในกิจกรรมการประชุม ผู้ปกครองมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.516) ระยะเวลาใน กิจกรรมการวางแผนและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.516) และเอกสารต่าง ๆ ใน กระบวนการฯ ใช้ง่ายไม่ยุ่งยาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.561)

ตอนที่ 2 การรายงานข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลการทดลองใช้กระบวนการประเมิน พัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการ เด็กวัยอนุบาล และความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2.1 การสรุปเชิงบรรยายด้านพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการ ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก และการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ในกระบวนการฯ มีการประชุมผู้ปกครองจำนวน 4 ครั้ง ได้แก่ กิจกรรมประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการฯ และวิธีการ ประเมินพัฒนาการเด็ก กิจกรรมประชุมผู้ปกครองเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กิจกรรมประชุมผู้ปกครองเพื่อติดตามความก้าวหน้าและวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และ กิจกรรมประชุมผู้ปกครองเพื่อประเมินพัฒนาการเด็ก

2) การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก เป็นกิจกรรมหนึ่งของผู้ปกครอง ที่ต้องทำในระหว่างการดำเนินกระบวนการฯ ผู้ปกครองจะต้องเขียนบันทึกพัฒนาการของลูกที่ สังเกตได้จากการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการตามแผนที่วางร่วมกันกับผู้วิจัยในสมุดบันทึก พัฒนาการลูกรัก

3) กิจกรรมที่ทำร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน เป็นการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และครูจัดขึ้น 2 ครั้งในระหว่างการดำเนินกระบวนการฯ

ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมและบันทึกลงในแบบสังเกต พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก นำเสนอรายละเอียดแบ่งเป็น การมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1.1 การมีส่วนร่วมด้านพัฒนา

1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง

1.1) การประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานและวิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก

ผู้ปกครองทุกท่านที่เข้าร่วมกระบวนการฯ เข้าประชุมตรงเวลาพร้อมกัน ผู้ปกครองทุกท่านตั้งใจฟังการบรรยายของผู้วิจัย โดยจะจดบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยบรรยาย ส่วนผู้ปกครองที่ไม่ได้จดบันทึกก็นั่งดูสไลด์และฟังผู้วิจัยตลอดการบรรยาย ผู้ปกครองให้ความสนใจในเอกสารประกอบการบรรยายโดยการเปิดอ่านและ ผู้ปกครอง 3-4 ท่านสนทนากับผู้ปกครองที่นั่งข้างเกี่ยวกับเอกสารที่ได้รับแจก ในช่วงที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถามข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการฯ และวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กรูปแบบต่าง ๆ ที่จะใช้ในกระบวนการฯ ผู้ปกครองทุกท่านยังไม่ค่อยกล้าซักถาม ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นถามเพื่อให้ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็น จึงมีผู้ปกครอง 1-2 ท่านซักถามข้อสงสัยของตน เมื่อถึงช่วงที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรม “ปลูกผักสวนครัว” เพื่อให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกเพื่อสังเกตพัฒนาการ ผู้ปกครองทุกท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับลูกตามที่ผู้วิจัยแนะนำทุกขั้นตอน หลังจากที่ทำกิจกรรมร่วมกับลูก ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองเขียนบันทึกพัฒนาการของลูกจากที่สังเกตพบในการทำกิจกรรมลงในสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก ผู้ปกครองทุกท่านตั้งใจบันทึกพัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นตามหลักที่ผู้วิจัยให้ความรู้ในตอนต้น แต่จะมีผู้ปกครอง 3-4 ท่านที่ยังไม่ค่อยเข้าใจวิธีการเขียนบันทึกพัฒนาการ ผู้วิจัยต้องเข้าไปแนะนำวิธีการบันทึกข้อมูล ผู้ปกครองจึงจะสามารถเขียนบันทึกพัฒนาการได้

1.2) การประชุมผู้ปกครองรายบุคคลเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ผู้ปกครอง 13 ท่านที่เข้าร่วมกระบวนการฯ เข้าประชุมตรงตามเวลาที่นัดหมายกันไว้ มีผู้ปกครอง 2 ท่านที่ไม่ตรงตามที่นัดหมาย ผู้วิจัยต้องทำการนัดหมายการประชุมใหม่ ในการประชุมผู้ปกครองให้ข้อมูลพัฒนาการของลูกที่ตนเองสังเกตได้จากการทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยมอบหมายให้ โดยผู้ปกครอง 12 ท่านไม่ค่อยกล้าให้ข้อมูล โดยจะบรรยายข้อมูลพัฒนาการของลูกขณะที่ทำกิจกรรมต่อเมื่อผู้วิจัยซักถามรายละเอียด มีเพียง 3 คนที่บรรยายข้อมูลพัฒนาการของลูกเองโดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องซักถาม ดังตัวอย่าง

“ในการทำกิจกรรม เมหนูลูกรัก น้องนึ่งอยากทำผัดผักรวมให้คุณพ่อทานคะ
น้องช่วยคุณแม่หั่นผัก ออกแรงได้ดี แล้วก็ช่วยคุณแม่ทำตั้งแต่ต้นจนจบคะ”
คุณแม่ น้องนึ่ง

1.3) การประชุมผู้ปกครองรายบุคคลเพื่อติดตามความก้าวหน้าและวางแผนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ผู้ปกครอง 14 ท่านเข้าร่วมการประชุมตรงตามเวลาที่ได้นัดหมายกันไว้ มีผู้ปกครอง 1 ท่านที่ไม่สามารถมาประชุมตามเวลาที่นัดหมายกับผู้วิจัยได้ก็ได้โทรศัพท์มาแจ้งและทำการนัดหมายใหม่ ในการประชุมครั้งนี้ผู้ปกครองทุกท่านค่อนข้างคลายในการสนทนามากขึ้น ทุกท่านนำข้อมูลพัฒนาการของลูกที่ได้จากการสังเกตขณะที่ทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนกันไว้มาสนทนาร่วมกับผู้วิจัยโดยผู้ปกครอง 12 ท่านสามารถให้ข้อมูลพัฒนาการของลูกที่ตนเองสังเกตได้เองโดยผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติมเล็กน้อย ดังตัวอย่าง

คุณแม่ท่านหนึ่ง พบว่าลูกชายของตนเองสมาธิค่อนข้างสั้น จึงได้วางแผนร่วมกับผู้วิจัยในการจัดกิจกรรม “นั่งสมาธิก่อนนอน” ให้กับลูกจากการประชุมครั้งที่ 2 เมื่อมาร่วมประชุมครั้งที่ 3 ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัย ดังนี้

คุณแม่ : วันแรก ๆ นอนนิ่งไม่ได้เลยคะคุณครู แคนั่งแล้วนับ 1-3 ก็ลุกขึ้นแล้วคะ พอที่คุณแม่อ่านหนังสือเล่มหนึ่งบอกมาว่าเด็ก ๆ ชอบเล่นจากจินตนาการ คุณแม่เลยบอกน้องก่อนนั่งว่า วันนี้เราจะไปเที่ยวบนฟ้าด้วยการนั่งก้อนเมฆกัน แต่วิธีการนั่งก็ต้องหลับตาแล้วนับตัวเลขไปเรื่อย ๆ ถ้าลืมตาเราจะตกจากก้อนเมฆ ได้ผลดีเลยคะ ตอนนี้น้องนั่งแล้วนับ 1-5 ได้แล้วคะ

1.4) การประชุมผู้ปกครองเพื่อประเมินพัฒนาการเด็ก

ผู้ปกครองทุกท่านเข้าร่วมการประชุมตรงตามเวลาที่ได้นัดหมายกันไว้ ในการประชุมครั้งนี้ผู้ปกครองทุกท่านให้ข้อมูลต่าง ๆ โดยที่ผู้วิจัยไม่ต้องซักถามมากขึ้น ผู้ปกครองวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของกิจกรรมที่ทำ พร้อมทั้งนำข้อมูลพัฒนาการของลูกที่สังเกตได้ขณะทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้มาสนทนาร่วมกับผู้วิจัย ผู้ปกครองทุกท่านบรรยายข้อมูลพัฒนาการที่ตนเองสังเกตได้พร้อมทั้งวิเคราะห์พัฒนาการของลูกจากข้อมูลที่ได้สังเกตเห็นมา มีเพียง 5 ท่านที่ผู้วิจัยสอบถามเพิ่มเติมเล็กน้อย ผู้ปกครองที่มีผลงานจากการทำกิจกรรมนำผลงานขึ้นมาสนทนากับผู้วิจัยประกอบการบรรยายข้อมูล และช่วยกันประเมินพัฒนาการของลูกร่วมกัน เช่น

คุณพ่อท่านหนึ่งเมื่อทำกิจกรรมร่วมกับลูกแล้วพบว่าลูกมีกล้ามเนื้อมือที่ไม่แข็งแรง จึงวางแผนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมือของลูกร่วมกับคุณครู เมื่อทำกิจกรรมครบตามแผนที่วางไว้ ได้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนระหว่างกันเพื่อประเมินพัฒนาการของเด็ก ดังนี้

- คุณพ่อ : ก่อนหน้านี้นี้ผมไม่ได้รู้สึกว่าคุณมีกล้ามเนื้อไม่แข็งแรง แต่พอทำกิจกรรมของคุณครุร่วมกับลูก ผมถึงได้เห็นว่าลูกเรากล้ามเนื้อไม่แข็งแรงมากครับ
- ผู้วิจัย : แล้วหลังจากที่คุณพ่อได้ทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการของน้องตามที่เราได้วางแผนร่วมกัน ไว้แล้วเป็นยังไงบ้างคะ
- คุณพ่อ : ผมคิดว่าน้องได้ฝึกมากขึ้น แต่กิจกรรมที่ทำที่บ้านส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่น้องเห็นคุณพ่อคุณแม่ทำเป็นประจำอยู่แล้ว เหมือนการล้างจานทำให้ลูกอยากทำด้วย ก็เลยได้ฝึกบ่อยโดยที่ไม่เหมือนโดนบังคับ
- ผู้วิจัย : ค่ะ แต่สังเกตจากที่คุณครูทำกิจกรรมร่วมกับน้องที่โรงเรียนน้องออกแรงมือได้มากขึ้น การหยิบจับของถนัดมากขึ้นนะคะ แต่อาจต้องใช้เวลาในการฝึกอีกสักระยะค่ะ
- คุณพ่อ : ครับ ผมเห็นด้วย ยังไงก็คงจะทำกิจกรรมที่ฝึกน้องแบบนี้อีกสักระยะครับ

จากกิจกรรมการประชุมผู้ปกครองทั้ง 4 ครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการพัฒนา โดยสังเกตได้จากการที่ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก สนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูล ขอคำปรึกษาจากผู้วิจัยเกี่ยวกับการทำกิจกรรมกับลูก รวมทั้งตรวจสอบความเข้าใจของตนเองกับผู้ปกครองด้วยกัน

2) การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก

ในการสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก ผู้ปกครองขอคำปรึกษาและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยในสัปดาห์ที่ 2-4 ของกระบวนการฯ มีผู้ปกครอง 3 คน ที่ขอคำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการลูกผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก และมีผู้ปกครอง 7 คนขอคำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการลูกผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรักในสัปดาห์ที่ 9-11 ดังตัวอย่าง

“น้องสตาจค์ชอบดูสารคดีสัตว์มากค่ะ นั่งดูแต่ละครั้งนานมาก การดูทีวีนานๆ จะทำให้สายตาของน้องเสียได้มากน้อยแค่ไหนคะ (คุณแม่กังวลใจแต่ก็รู้สึกที่น้องได้ความรู้ค่ะ)”

คุณแม่ น้องสตาจค์

“การดูทีวีมีผลต่อสายตาของน้องค่อนข้างมากค่ะ คุณแม่อาจจะต้องคอยดูแลไม่ให้น้องนั่งใกล้ทีวีมากเกินไป และอาจจะต้องกำหนดเวลาในการดูไม่ให้มากกว่า 1 ชั่วโมงต่อวันค่ะ”

คุณครูตึก

3) กิจกรรมที่ทำร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ในการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง และครู พบว่า ในระหว่างที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ผู้ปกครองมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการลูกด้วยตนเอง ผู้ปกครองที่มีบุตรมากกว่า 2 คนจะเล่าประสบการณ์ในการดูแลส่งเสริมพัฒนาการลูกให้ผู้ปกครองที่เพิ่งมีบุตรฟัง มีการขอคำปรึกษาระหว่างกันและแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นระหว่างกัน ดังตัวอย่าง

“น้องออม ไม่ค่อยยอมแบ่งของให้เพื่อนๆ เวลาทำกิจกรรมเลยคะ คุณแม่ก็พยายามสอนให้แบ่งปัน แต่น้องก็ยังหวงของเหมือนเดิมเลยคะ”

คุณแม่ น้องออม

“เมื่อก่อนน้องพิณก็เป็นคะ คุณแม่ก็คอยสอนน้องไปเรื่อยๆ ต้องใจเย็น ๆ คะ บอกน้องบ่อยๆ น้องจะแบ่งได้เองคะ”

คุณแม่ น้องพิณ

“ใช่ๆ คะ ต้องใช้เวลาอย่างน้องแก้วที่เคยเป็นคะ พอสักพักก็เข้าใจการแบ่งปันมากขึ้น คุณแม่สอนด้วย ทำเป็นตัวอย่างด้วยคะ อย่างเวลาขับรถแล้วมีคนขอทางเราก็ให้รถคนนั้นไปก่อน แล้วก็สอนลูกว่าเราต้องแบ่งทาง เพราะรถคันนั้นอาจมีธุระด่วนก็ได้”

คุณแม่ น้องแก้ว

นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีการบันทึกพัฒนาการของลูกขณะทำกิจกรรม และนำข้อมูลที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัย ดังตัวอย่าง

ในการทำกิจกรรมภาค Disney Learning Town ซึ่งเป็นส่วนของกิจกรรมที่จำลองเหตุการณ์และบรรยากาศต่าง ๆ มาจากเทพนิยายของดิสนีย์ คุณแม่ท่านหนึ่งกับลูกชายวัย 4 ขวบได้ทำกิจกรรมร่วมกัน คุณแม่ได้บันทึกข้อมูลที่สะท้อนพัฒนาการทางด้านร่างกายของลูกได้ดังนี้

นอกจากนี้ในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น ผู้วิจัยและผู้ปกครอง ได้สังเกตพัฒนาการของเด็กและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่สังเกตได้ร่วมกัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการต่อไป เช่น

คุณแม่ : ดูเหมือนน้องจะตื่นตื่น ไม่ค่อยมีสมาธิในการทำกิจกรรมเลยคะ

ทำกิจกรรมแต่ละจุดได้เพียงระยะเวลาสั้น ๆ ก็เปลี่ยนไปทำกิจกรรมที่จุดอื่นแล้ว

ผู้วิจัย : ใช่ค่ะ คุณครูสังเกตเหมือนกัน จากที่คุณครูสังเกตน้องขณะทำกิจกรรมที่โรงเรียนก็เช่นเดียวกันคะ น้องจะไวต่อสิ่งเร้ารอบ ๆ ตัว ไม่ค่อยมีสมาธิในการทำกิจกรรมนะคะ

คุณแม่ : ที่บ้านก็เหมือนกันคะ เวลาดูทีวีน้องจะกดเปลี่ยนช่องบ่อยมากคะ

ผู้วิจัย : คุณแม่เขียนบันทึกข้อมูลที่คุณแม่สังเกตได้ลงในสมุดบันทึกนะคะ เราจะได้มีข้อมูลในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้น้องต่อไปคะ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาโดยสังเกตจากการที่ผู้ปกครองและผู้วิจัยได้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กร่วมกัน ผู้ปกครองแลกเปลี่ยนความรู้และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร่วมกัน

2.1.2 การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน

1) การทำกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ผู้ปกครองและผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน 2 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

1.1) กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ครั้งที่ 1 : พิพิธภัณฑสถานเด็กกรุงเทพมหานคร

ในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ พบว่า ผู้ปกครองไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้วิจัยเป็นผู้ร้องขอให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยจัดเตรียม พบว่ามีผู้ปกครอง 6 ท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดเตรียม

ในการร่วมทำกิจกรรมผู้ปกครองและเด็ก ๆ มาร่วมกิจกรรมพร้อมกันตรงตามเวลาที่นัดหมาย มีผู้ปกครองเพียง 1 ครอบครัวที่ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากติดธุระไปต่างจังหวัด โดยได้แจ้งให้ผู้วิจัยทราบล่วงหน้า

ขณะทำกิจกรรมผู้ปกครองตั้งใจทำกิจกรรมร่วมกับลูกตามแผนที่วางไว้ร่วมกันเป็นอย่างดี ผู้ปกครองบางท่านช่วยดูแลเด็ก ๆ และให้ความรู้ระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ในการเขียนบันทึกพัฒนาการนั้น ผู้ปกครองส่วนมากถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองสังเกตได้ดี สะท้อนพัฒนาการของลูกที่ตนเองเห็นได้

ผู้ปกครองให้ความรู้เด็กเกี่ยวกับภาพฉาย

ผู้ปกครองให้ความรู้เด็กเกี่ยวกับสัตว์ทะเล

ผู้ปกครองช่วยดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม

1.2) กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ครั้งที่ 2 : สวนสัตว์คูสิต

ในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ พบว่า ผู้ปกครอง 3 ท่านมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสถานที่และสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมด้วยตนเอง และเมื่อผู้วิจัยเป็นผู้ร้องขอให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยจัดเตรียมผู้ปกครองอีก 6 ท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ

การเข้าร่วมทำกิจกรรมผู้ปกครองและเด็ก ๆ มาร่วมกิจกรรมพร้อมกันตรงตามเวลานัดหมาย มีผู้ปกครองเพียง 1 ครอบครัวที่ไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากติดธุระไปต่างจังหวัด โดยได้แจ้งให้ผู้วิจัยทราบล่วงหน้า

ในระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น ผู้ปกครองได้มีช่วยกันดูแลเด็กเป็นกลุ่ม ๆ และมีการสลับกันให้ความรู้แก่เด็ก ๆ เกี่ยวกับชื่อ ประวัติ และลักษณะของสัตว์ชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้บางช่วงเด็ก ๆ ก็ได้ให้ความรู้แก่เพื่อนเกี่ยวกับสัตว์ที่ตนรู้จัก

คุณพ่อคุณแม่อ่านป้ายความรู้เกี่ยวกับวิวัฒนาการของลิงให้เด็ก ๆ ทราบ

คุณพ่อคุณแม่และเด็ก ๆ สังเกตลักษณะของแพะและสนทนาร่วมกัน

ผู้ปกครองช่วยดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม

ตัวอย่างผลงานของเด็ก ๆ จากกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่สวนสัตว์ดุสิต

จากข้อมูลการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านการทำงาน โดยผู้ปกครองเป็นผู้ช่วยในการดูแลเด็ก เป็นวิทยากรในการให้ความรู้ในเรื่องที่เด็ก ๆ สนใจหรือสงสัย และทำกิจกรรมร่วมกับเด็กในระหว่างการทำกิจกรรม

2.1.3 การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ

1) กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง

ในกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะต้องมีการวางแผนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทต่าง ๆ ร่วมกับผู้วิจัย ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านกระบวนการของผู้ปกครองพบว่า ในครั้งที่ 2 ผู้ปกครองยังไม่ค่อยมีส่วนร่วมด้านกระบวนการมากนัก โดยไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เมื่อผู้วิจัยมีบทบาทในการวางแผนการจัดกิจกรรมมีผู้ปกครอง 8 ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนกิจกรรมดังตัวอย่าง

“คุณแม่คิดว่า การให้ลูกช่วยคุณแม่ซักผ้า เป็นกิจกรรมที่ช่วยฝึกกล้ามเนื้อมือดีค่ะ แต่นอกจากที่จะต้องระวังเรื่องฟองของผงซักฟอกที่จะกระเด็นเข้าตาลูกแล้ว อาจจะต้องระวังเรื่องการแพ้ผงซักฟอกเพิ่มเติมด้วยค่ะ ถ้าคิดว่าลูกจะแพ้ผงซักฟอก อาจจะให้ลูกช่วยล้างน้ำเปล่าแทนก็ได้ค่ะ”

การเสนอแนะและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ผู้ปกครองไม่ค่อยเสนอแนะสถานที่ในการจัด มีผู้ปกครองเพียง 4 ท่านที่ช่วยเสนอแนะสถานที่ต่าง ๆ ส่วนผู้ปกครองอีก 11 ท่านช่วยตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรม เช่น

“คุณแม่คิดว่า น่าจะพาเด็ก ๆ ไปที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเรือพระราชพิธี เพราะว่าเด็ก ๆ ยังไม่เคยไป และปีนี้ก็เป็นปีมหามงคลของในหลวง มีการแห่เรือพระราชพิธี ซึ่งเป็นสิ่งที่กำลังเป็นที่สนใจในช่วงนี้พอดีค่ะ”

ในกิจกรรมประชุมผู้ปกครองครั้งที่ 3 พบว่า ผู้ปกครองทุกท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมที่อยากจะทำเพื่อส่งเสริมพัฒนาการลูกที่บ้านเพิ่มเติมจากครั้งที่แล้ว ส่วนกิจกรรมการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ครั้งที่ 2 ผู้ปกครอง 12 ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียของแต่ละสถานที่ ผู้ปกครอง 2-3 ท่านที่เคยไปในสถานที่ที่เป็นตัวเลือกในการจัดกิจกรรมก็ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางหรือการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ผู้วิจัยและผู้ปกครองท่านอื่น ๆ ทราบ และผู้ปกครองบางคนแนะนำสถานที่ที่ตนเองศึกษาข้อมูลมาเพื่อประกอบการตัดสินใจ เช่น

“คุณแม่คิดว่า น่าจะพาเด็ก ๆ ที่ฟาร์มจระเข้ค่ะ แต่จะมี 2 ที่คือ ที่สวนสามพราน กับที่สมุทรปราการ แต่เท่าที่ศึกษาข้อมูลมาที่สวนสามพรานจะมีที่จอดรถมากกว่า แล้วก็สถานที่สะอาดกว่านะคะ ”

“สวนสัตว์ดุสิตเป็นที่ที่น่าสนใจ เพราะมีสัตว์ที่หลากหลาย เด็ก ๆ น่าจะชอบ เดินทางไม่ไกลมากด้วย แต่ที่ต้องระวังก็คือ จะมีอีกาเยอะมากเลยคะ ซึ่งเวลารับประทานอาหารอาจจะต้องเลือกสถานที่ให้ดี เพราะตอนนี้ใช้หัวदनกระบาทอยู่ค่ะ”

จากข้อมูลจากกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ โดยสังเกตจากการที่ผู้ปกครองร่วมวางแผนและให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในบริบทต่าง ๆ และเสนอแนะและตัดสินใจเลือกสถานที่ในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2) การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรัก

ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้วิจัยและผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกันด้วยการสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรักอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา มีการติดตามพัฒนาการของเด็กที่เปลี่ยนแปลงไป และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมถึงข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการประสานงานให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังตัวอย่าง

ในการทำกิจกรรม “อาบน้ำจมน้อย” คุณแม่กับลูกชายวัย 6 ขวบได้ช่วยกันล้างจานหลังจากที่รับประทานอาหารร่วมกันเสร็จ คุณแม่และลูกชายได้สนทนาร่วมกันเกี่ยวกับอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้รับประทานอาหาร คุณแม่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของกิจกรรม ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการทำกิจกรรมอาบน้ำจมน้อย

กิจกรรมนี้ช่วยได้เยอะมาก เพราะคุณแม่ช่วยไปบดเคี้ยวอาหารให้เด็กกิน เด็กสามารถกินข้าวได้เอง ส่วนในกรณีรับประทานอะไรไปเป็นขยะก็เก็บไป

ลงชื่อ

สุวิทย์ วัฒนา

ในการทำกิจกรรม “หวานเย็นชื่นใจ” คุณแม่ท่านหนึ่งกับลูกชายวัย 5 ขวบได้ทำหวานเย็นร่วมกัน โดยคุณแม่เปิดโอกาสให้ลูกได้รินน้ำหวานใส่แก้วก่อนนำไปแช่แข็งด้วยตนเอง หลังจากที่คุณแม่ทำกิจกรรมร่วมกับลูกเสร็จแล้วคุณแม่ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมเพิ่มเติม ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการทำกิจกรรมหวานเย็นชื่นใจ

จริงๆ ทั้ง ได้เล็กๆ รินใส่ถ้วยพอเสียดังใจ สักพักพอเหมาะ กับ
สีของเค้ก ไม่ควรกินแม่หรือเด็กไป เพราะเด็กจะกินไม่ทันถ้าซื้อ

ลงชื่อ

กชกรณี

จากข้อมูลที่ได้การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรักของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ สังเกตได้จากกรณีที่ผู้ปกครองเขียนเสนอแนะกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กให้กับผู้วิจัยตลอดระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการฯ

3) การทำกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

ในการทำกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ก่อนที่จะออกไปทำกิจกรรมผู้ปกครองและผู้วิจัยได้มีการสนทนาเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนที่ได้ตกลงกันไว้ในแต่ละครั้ง ในกิจกรรมครั้งที่ 1 พบว่า ผู้ปกครองทุกท่านเป็นผู้ตามในการทำกิจกรรมมากกว่าเป็นผู้นำ โดยผู้วิจัยมีบทบาทมากในการวางแผนการจัดกิจกรรม ผู้ปกครองทุกท่านมีบทบาทในการช่วยตัดสินใจเท่านั้น ในการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 ผู้ปกครองทุกท่านมีบทบาทในการวางแผนมากขึ้น โดยผู้ปกครองทุกท่านนำเสนอกิจกรรมที่คิดว่าควรจัดให้เด็ก ๆ และมีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการจัดกิจกรรมระหว่างเพื่อนผู้ปกครองด้วยกัน

ผู้วิจัยและผู้ปกครองร่วมกันสนทนาถึงแผนการดำเนินการจัดกิจกรรม

นอกจากนี้เมื่อทำกิจกรรมเสร็จสิ้นในแต่ละครั้ง ผู้ปกครองมีการสนทนา ร่วมกันถึงข้อดี และข้อเสียของการจัดกิจกรรม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป โดยในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนครั้งที่ 1 ผู้ปกครอง 6 ท่านให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ส่วนอีก 9 ท่านไม่มีความคิดเห็นใด ดังตัวอย่าง

“เวลาในการทำกิจกรรมน้อยไป ทำให้ทำกิจกรรมไม่ทัน เพราะกิจกรรมที่จะต้องทำตามที่เราวางแผนไว้มีมากเกินไป จึงเสนอแนะว่าให้เพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมเพื่อที่จะได้สังเกตพัฒนาการของลูกได้ชัดเจนขึ้น หรือควรลดกิจกรรมลงให้เหมาะสมกับเวลา”

ในการทำกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนครั้งที่ 2 ผู้ปกครอง 10 ท่านให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรม ส่วนอีก 5 ท่านไม่มีความคิดเห็นใด ดังตัวอย่าง

“ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมให้นานกว่านี้ เพราะสวนสัตว์ดุสิตมีพื้นที่กว้างมากทำให้มีสัตว์บางประเภทที่เด็กยังไม่ได้อู”

ตอนที่ 2.2 การสรุปเชิงบรรยายด้านความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการ และพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง

ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน การประเมินพัฒนาการเป็นวิธีการหลักในการที่จะช่วยให้ผู้ปกครองและครูเข้าใจในพัฒนาการของเด็ก และสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยและผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการฯ มีการติดตามพัฒนาการเด็กในทุก ๆ บริบท การแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก และการทบทวนการสังเกตพัฒนาการเด็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ตรงตามสภาพจริง

ในสัปดาห์แรก ๆ ของการดำเนินการทดลอง ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูก สังเกตพัฒนาการลูกระหว่างการทำกิจกรรม และบันทึกพัฒนาการที่สังเกตเห็นลงในสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก ดังตัวอย่าง

จากการที่คุณแม่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับน้องสตางค์ คุณแม่บันทึกพัฒนาการของน้องที่สังเกตได้จากการทำงาน ดังนี้

พัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นในการทำกิจกรรม “เสื่อผ้าแสนสะอาด”

“คุณแม่ให้น้องแยกผ้าออกเป็น 2 กอง น้องแยกได้ 2 -3 ตัว ก็ไม่ทำ เมื่อเริ่มซักน้องชอบเล่นฟองผงซักฟอกคะ”

คุณแม่ น้องสตางค์

พัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นในการทำกิจกรรม “นิทานเล่มโปรด”

“น้องพินขอให้คุณแม่อ่านนิทานเรื่อง “แม่จ๋า กลับมาไวไวนะ” ให้น้องฟัง ระหว่างเล่าน้องจะพูดว่าคุณแม่ให้เปิดหน้าต่อไปไวๆ บ่อยๆ เมื่อเล่าจบน้องพินหัวเราะชอบใจ คุณแม่คิดว่าน้องชอบนิทานเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว”

คุณแม่ น้องพิน

จากตัวอย่างการบันทึกพัฒนาการของลูกที่สังเกตได้ พบว่า ในการบันทึกผู้ปกครองยังใส่ความคิดเห็นของตนเองลงไป ข้อมูลที่สังเกตเห็นได้ เช่น การบันทึกข้อมูลของคุณแม่น้องสตางค์ที่บันทึกว่าน้องสตางค์ชอบเล่นฟองสบู่ ฟองซักฟอก หรือการบันทึกข้อมูลของคุณแม่น้องพินที่บันทึกว่า คุณแม่คิดว่าน้องพินชอบนิทานเรื่อง “แม่จ๋า กลับมาไวไวนะ” เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า การบันทึกของคุณแม่ที่บอกว่าลูกชอบเล่นฟองสบู่ หรือลูกชอบนิทานนั้น ไม่ได้เป็นการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกต แต่เป็นการให้ความคิดเห็นของคุณแม่ เมื่อผู้ปกครองมาร่วมประชุมผู้ปกครองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการของลูก ผู้วิจัยจึงให้คำแนะนำในการสังเกตและบันทึกพัฒนาการเด็กเพิ่มเติม พร้อมทั้งยกตัวอย่างการสังเกตและการบันทึกพัฒนาการที่ต้องให้ผู้ปกครองได้ทำความเข้าใจแล้วให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านและบันทึกพัฒนาการลูกอีกครั้ง พบว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการบันทึกพัฒนาการมากขึ้น และบันทึกพัฒนาการที่สะท้อนพัฒนาการของลูกได้ชัดเจนมากขึ้น ดังตัวอย่าง

พัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นในการทำกิจกรรม “อาหารของหนู”

“น้องสตางค์บอกคุณแม่ว่าอยากทำไข่เจียว คุณแม่จึงให้น้องช่วยทำไข่เจียว น้องตอกไข่โดยใช้มือขวาจับไข่ไก่และออกแรงตอกไข่จนแตกได้เอง หลังจากนั้นน้องใช้ส้อมตีไข่จนเข้ากัน โดยคุณแม่ไม่ต้องให้ความช่วยเหลือ เมื่อคุณแม่นำไข่มาทอดให้ น้องนั่งรอให้ไข่เจียวสุก และรับประทานร่วมกับคุณแม่ค่ะ”

คุณแม่ น้องสตางค์

พัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นในการทำกิจกรรม “รถหน้บ้านฉัน”

“คุณแม่ให้น้องพินช่วยนับรถที่มีสีแดงที่วิ่งผ่านหน้าบ้าน น้องพินนั่งนิ่งและคอยนับรถสีแดงที่ผ่านไป โดยไม่สนใจสิ่งรอบข้าง น้องนับได้นานประมาณ 15 นาที ระหว่างที่นับน้องมีการสอบถามลักษณะของรถชนิดต่าง ๆ ที่มีสีแดง เช่น รถเมล์ รถยนต์ เป็นต้น”

คุณแม่ น้องพิน

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการบันทึกพัฒนาการของลูกที่สังเกตเห็นมากขึ้น และบันทึกพัฒนาการที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการของลูกได้มากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้ปกครองมีความเข้าใจในการบันทึกพัฒนาการลูกมากขึ้น แล้วนั้น ยังพบว่า ผู้ปกครองสามารถสังเกตพัฒนาการของลูกได้อย่างมีวัตถุประสงค์มากขึ้น โดยใน

สัปดาห์แรก ๆ นั้นพบว่า ผู้ปกครองสังเกตพัฒนาการของลูกและนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัย ในลักษณะของการเล่าเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากกว่าการให้ข้อมูลที่สะท้อน พัฒนาการลูก เช่น

คุณพ่อท่านหนึ่งทำกิจกรรม “โต๊ะอาหารฝีมือหนู” ร่วมกับลูกและ สังเกตพัฒนาการลูก คุณพ่อนำข้อมูลพัฒนาการลูกที่ได้จากการสังเกตมาแลกเปลี่ยนกับผู้วิจัย ดังนี้

คุณพ่อ : จากที่ทำกิจกรรมร่วมกัน น้องก็ช่วยคุณพ่อจัดโต๊ะอาหารกันสองคน ส่วนคุณแม่ทำกับข้าว น้องจัดได้ดีมาก สวยงาม คุณพ่อกับน้องช่วยกัน รินน้ำใส่แก้ว การรินน้ำน้องยังทำได้ไม่เรียบร้อย

ผู้วิจัย : คุณพ่อได้สนทนากับน้องขณะทำกิจกรรมหรือไม่คะ

คุณพ่อ : คุยครับ น้องบอกว่าอยากดูการ์ตูนหลังทานข้าวเสร็จแล้ว เราเลยตกลง กันว่าจะไปดูการ์ตูนเมื่อทานข้าวเสร็จ

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้ปกครองยังไม่มีวัตถุประสงค์ในการสังเกต พัฒนาการลูกอย่างชัดเจน ทำให้ได้ข้อมูลที่ยังไม่สะท้อนพัฒนาการของเด็ก เมื่อผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยน ความรู้ในการสังเกตพัฒนาการและยกตัวอย่างข้อมูลการสังเกตที่ควรได้จากกิจกรรมที่ผู้ปกครองได้ ทำร่วมกับลูกแล้วให้ผู้ปกครองผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกและสังเกตพัฒนาการลูกอีกครั้ง พบว่า ผู้ปกครองให้ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการลูกได้ชัดเจนมากขึ้น มีวัตถุประสงค์ในการสังเกต พัฒนาการลูกมากขึ้น และสามารถสังเกตพัฒนาการลูกได้เป็นระบบมากขึ้น ดังตัวอย่าง

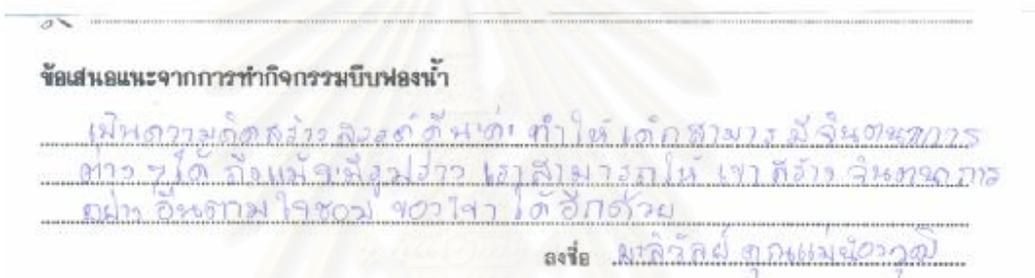
คุณพ่อ : จากที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับน้องคือปีที่พิกิธภัณฑ์เด็ก น้องคือไปใช้เวลา ในการทำกิจกรรมฝนลายมังกรก่อนข้างนาน น้องมีสมาธิในการทำ กิจกรรม ไม่สนใจผู้อื่น และมีสีหน้ายิ้มแย้มขณะทำกิจกรรม น้องใช้มือ จับกระดาษไม่ให้กระดาษเคลื่อนที่ซึ่งไม่ค่อยได้คุณพ่อต้องคอยช่วย น้องออกแรงในการฝนได้ดี มีน้ำหนักรของเส้นหนักและชัดเจนดีครับ

ผู้วิจัย : ในระหว่างที่ทำกิจกรรมคุณพ่อสนทนาอะไรกับน้องบ้างคะ

คุณพ่อ : คุยกันครับ คุณพ่อกถามว่าน้องคือชอบมังกรหรือไม่ น้องคือตอบว่าใช่ และอยากทำลายมังกรไปให้น้องชายดู เพราะน้องชายก็ชอบเหมือนกัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตความรู้ความเข้าใจของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยใช้การสังเกตจากสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรักของผู้ปกครอง พบว่า หลังจากที่ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น โดยสังเกตจากการที่ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 การแสดงความคิดเห็นของคุณแม่จากกิจกรรมการวางแผนส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงสัปดาห์แรก ๆ ของการเข้าร่วมกระบวนการฯ

ตัวอย่างที่ 2 การแสดงความคิดเห็นของคุณแม่จากกิจกรรมการวางแผนส่งเสริมพัฒนาการเด็กในช่วงสัปดาห์หลัง ๆ ของกระบวนการฯ

เมื่อพิจารณาจากตัวอย่างจะเห็นได้ชัดเจนว่าในช่วงสัปดาห์หลัง ๆ ของกระบวนการฯ ผู้ปกครองสามารถแนะนำวิธีการทำกิจกรรมกับลูกได้สอดคล้องกับพัฒนาการของลูกมากขึ้น มีการให้คำแนะนำในขั้นตอนในการทำความเข้าใจกับลูกก่อนการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

เพื่อให้การทำกิจกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งต่างจากช่วงสัปดาห์แรก ๆ ของกระบวนการฯ ที่ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของกิจกรรมมากกว่าการเสนอแนะขั้นตอนในการทำกิจกรรม

ตอนที่ 2.3 การสรุปผลเชิงบรรยายจากข้อมูลหลังการดำเนินการใช้กระบวนการฯ จากข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 2.3.1 ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ข้อมูลจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง สรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายได้ ดังนี้

ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เมื่อได้ทราบข่าวประชาสัมพันธ์แล้ว ไม่ค่อยเข้าใจว่ากระบวนการฯ นี้คืออะไร มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร และกิจกรรมของกระบวนการฯ นี้จะเป็นอย่างไร บางคนให้ข้อมูลว่ามีอาการประหม่าและลังเลเพราะกลัวว่าจะไม่มีความสามารถพอที่จะทำกิจกรรมในกระบวนการฯ แต่ส่วนใหญ่มีความพอใจที่จะเข้าร่วมกระบวนการฯ เพราะคิดว่าเป็นประโยชน์กับลูกของตนเอง

ระหว่างเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่า เมื่อเริ่มเข้าร่วมกระบวนการฯ มีความเข้าใจในกระบวนการฯ และวัตถุประสงค์ของกิจกรรมมากขึ้น มีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับลูกและสังเกตพัฒนาการของลูก จึงรู้สึกพอใจในการร่วมกิจกรรม เพราะทำให้เข้าใจพัฒนาการของลูกมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมพัฒนาการลูก เช่น การใช้คำพูดในการให้กำลังใจลูก หรือการสนทนากับลูกเมื่อทำกิจกรรม เป็นต้น

หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า ได้รู้จักลูกของตนเองมากขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการสังเกตพัฒนาการลูกและวิธีการส่งเสริมพัฒนาการลูกมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าได้แนวคิดในการเลือกกิจกรรมที่จะทำกับลูก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการมากขึ้น โดยเฉพาะการเลือกกิจกรรมงานบ้านและกิจกรรมทั่ว ๆ ไปที่ทำในชีวิตประจำวันที่บ้านให้ลูกได้ทำเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ และรู้สึกโชคดีที่ตัดสินใจร่วมกระบวนการฯ

ตอนที่ 2.3.2 ข้อมูลความพึงพอใจของผู้ปกครองในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่ได้จากการอภิปรายกลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการอภิปรายกลุ่มเพื่อให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานหลังจากที่ได้เข้าร่วมกระบวนการฯ โดยสรุปเป็นข้อมูลเชิงบรรยายได้ ดังนี้

กิจกรรมที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ชอบมากที่สุดในการบวนการฯ คือ กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กในแหล่งการเรียนรู้ชุมชน โดยผู้ปกครองทุกท่านให้เหตุผลว่า ทำให้ได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับลูกในสถานที่นอกบ้าน นอกจากนี้ยังได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนของลูก และเพื่อนผู้ปกครองด้วยกัน ทำให้ได้ทำความรู้จักกันมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครอง 10 ท่านชอบกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกับลูกที่บ้าน ซึ่งบางกิจกรรมผู้ปกครองทำเป็นประจำอยู่แล้ว แต่ไม่เคยให้ลูกร่วมทำด้วย เมื่อเข้าร่วมกระบวนการฯ จึงได้แนวคิดในการที่จะนำกิจกรรมต่าง ๆ ในบ้านมาพัฒนาลูก

นอกจากนี้ผู้ปกครองทุกท่านชอบกระบวนการฯ นี้เนื่องจากทำให้รู้จักลูกมากขึ้น และกิจกรรมในการบวนการฯ เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองและลูกทำร่วมกันในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว จึงไม่ได้มีความยุ่งยากมากในการทำกิจกรรมมากนัก ทำให้ผู้ปกครองไม่ได้รู้สึกว่าการส่งเสริมพัฒนาการลูกนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องไกลตัว และอยากมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการ นอกจากนี้การจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครอง ลูก และครูได้ทำร่วมกันเป็นการช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน ผู้ปกครองบางคนบอกว่าทำให้ได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดลูกมากขึ้น นอกจากนี้การทำกิจกรรมในแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนทำให้ผู้ปกครองเข้าใจวิธีการส่งเสริมพัฒนาการลูกมากขึ้น เพราะได้สังเกตคุณครูเป็นแบบอย่าง และทำให้ผู้ปกครองอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กับโรงเรียนมากขึ้น ส่วนผู้ปกครองมีความเห็นว่าเป็นข้อดีของกระบวนการฯ คือ การที่ผู้ปกครองจะต้องศึกษาทำการบันทึกพัฒนาการของลูกทุก ๆ ครั้งที่ทำกิจกรรม เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนจะต้องทำงานนอกบ้านด้วย ดังนั้นบางครั้งจึงไม่ค่อยมีเวลาในการจดบันทึก แต่ผู้ปกครองมีความเห็นว่าเป็นที่จะต้องมีการจดบันทึกเพราะ เป็นวิธีการที่ทำให้สามารถจดจำรายละเอียดพัฒนาการของลูกขณะทำกิจกรรมเพื่อนำมาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคุณครูได้อย่างชัดเจน ผู้ปกครองจึงช่วยกันเสนอแนะร่วมกันว่าถ้าหากนำกระบวนการฯ ไปใช้ในโรงเรียนนั้นอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนเอกสารที่จะให้ผู้ปกครองจดบันทึกให้ดูบันทึกง่ายขึ้น นอกจากนี้ผู้ปกครองช่วยกันเสนอแนะเพิ่มเติมว่าถ้าหากจะนำกระบวนการฯ ไปใช้จริงควรมีการอธิบายวิธีการของกระบวนการฯ ให้ชัดเจนและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการสังเกตพัฒนาการลูกจะช่วยให้กระบวนการฯ ดำเนินไปได้อย่างราบรื่นมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้ปกครองทุกท่านยังช่วยกันแสดงความคิดเห็นถึงการที่
จะนำกระบวนการฯ ไปใช้จริง ดังนี้

คุณแม่ 1 : ถ้าหากจะนำวิธีการประเมินแบบนี้ไปใช้ในโรงเรียนจริง ๆ จะดีมากค่ะ
ทำให้ผู้ปกครองได้รับความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการลูกด้วยค่ะ

เพราะบางที่พ่อแม่อ่านเยอะแต่ไม่ได้รู้จริง ๆ ค่ะ

ผู้พ่อ : อีกอย่างหนึ่งคือผมว่ากิจกรรมที่ทำร่วมกับลูกส่วนมากเป็นกิจกรรมที่
เราทำกันอยู่แล้ว เช่น พวกงานบ้านต่าง ๆ แต่เรานึกไม่ถึงว่าจะช่วย
ส่งเสริมลูกเราได้ ซึ่งก็ถือว่าทำไม่ยุ่งยากมากนัก

คุณแม่ 2 : แต่พ่อแม่จะต้องใจเย็นนะ เพราะบางกิจกรรมถ้าผู้ใหญ่ทำอะไรจะเสร็จไว
แต่ลูกเราทำเราต้องรอ

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองทุกท่านที่เข้าร่วม
กระบวนการฯ มีความพึงพอใจในกระบวนการฯ และเห็นด้วยในการที่จะนำกระบวนการฯ นี้ไปใช้
จริงในโรงเรียนต่าง ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเกี่ยวกับผลของกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนา ด้านการทำงาน และด้านกระบวนการ และศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองในการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ได้ตั้งสมมติฐานของการศึกษาครั้งนี้ว่า หลังการทดลองผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน มีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงกว่าผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการแบบปกติ และหลังการทดลองผู้ปกครองที่ใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานมีคะแนนการมีส่วนร่วมสูงกว่าก่อนการทดลอง

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากรเป็นผู้ปกครองนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ของโรงเรียนเกษมพิทยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน ตัวอย่างประชากรเป็นเป็นผู้ปกครองของนักเรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 2 และ 3 ปีการศึกษา 2550 ที่สมัครเข้าร่วมกระบวนการฯ จำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองมีจำนวน 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นแบบประเมินที่มีความตรงเชิงเนื้อหา และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.9361 แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เป็นแบบสังเกตที่ใช้ในการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน 3 สถานการณ์ คือ กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นแบบประเมินที่มีความตรงเชิงเนื้อหา และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.8757

ขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการฯ ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ ผู้วิจัยทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และการดำเนินการของกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้

บริบทเป็นฐาน และให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับวิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก ใช้เวลาดำเนินการ 1 สัปดาห์ ขั้นที่ 2 การสังเกตพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้าน แล้วสังเกตพัฒนาการที่พบเห็น และบันทึกลงในสมุดบันทึกพัฒนาการลูกกรัก ใช้เวลาดำเนินการ 3 สัปดาห์ ขั้นที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองและผู้วิจัยแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการ เลือกพัฒนาการเด็กที่เห็นว่าควรได้รับการส่งเสริม วางแผนการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 3 บริบท และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามแผนที่วางไว้ ใช้เวลาในการดำเนินการ 7 สัปดาห์ และขั้นที่ 4 การประเมินพัฒนาการเด็ก ผู้ปกครองและผู้วิจัยแลกเปลี่ยนข้อมูลพัฒนาการเด็กที่ได้จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ วิเคราะห์และประเมินพัฒนาการเด็ก และสรุปพัฒนาการเด็ก ใช้เวลาดำเนินการ 1 สัปดาห์ รวมเวลา 12 สัปดาห์

การดำเนินการทดลอง มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบ รับสมัครผู้ปกครอง และแบ่งผู้ปกครองเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยให้คำแนะนำการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้ปกครองกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาในการดำเนินการ 12 สัปดาห์ ส่วนผู้ปกครองกลุ่มควบคุมได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจากโรงเรียนตามปกติทุกวันศุกร์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นเวลา 12 สัปดาห์ หลังการทดลอง ผู้วิจัยให้คำแนะนำการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กฉบับเดียวกับที่ทำก่อนเข้าร่วมกระบวนการ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการเด็กโดยใช้บริบทเป็นฐานและจัดการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความพึงพอใจในกระบวนการฯ และข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการฯ ไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูล เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม และคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยการใช้การทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 หากค่ามัธยฐานเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความพึงพอใจในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับผลของการทดลองใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลและความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. หลังการทดลองใช้กระบวนการฯ ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูงกว่าผู้ปกครองกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. ผู้ปกครองกลุ่มทดลองมีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กหลังการทดลองใช้กระบวนการฯ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้กระบวนการฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ ส่วนมากมีความพึงพอใจในกระบวนการฯ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาผลของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายออก ดังนี้

1. ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล
 - 1.1 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กพัฒนาการ
2. การนำกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ
 - 2.1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
 - 2.2 กลวิธีในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง
3. ข้อสังเกตจากการวิจัย
4. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้
5. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

- 1.1 ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาลพบว่า หลังการใช้กระบวนการฯ ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลสูงกว่าผู้ปกครองที่ใช้การประเมินแบบปกติและผู้ปกครองที่

เข้าร่วมกระบวนการฯ มีคะแนนการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน และการมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล ได้ข้อมูลที่สอดคล้องและสามารถยืนยันได้ว่า ผู้ปกครองที่เข้าร่วมกระบวนการฯ มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวมีปัจจัยในการสนับสนุน ดังนี้

1) กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้พัฒนาตนเองด้วยวิธีการรับความรู้และลงมือปฏิบัติ

กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการการประเมินพัฒนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านกิจกรรมต่าง ๆ และกิจกรรมเอื้อให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพัฒนาลูกด้วยตนเอง ทำให้ผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กว่าสามารถพัฒนาลูกได้จริง จึงช่วยสร้างเจตคติที่ดีและมีความร่วมมือมากขึ้น ดังที่ Morrison (1995) ได้กล่าวว่า หากพ่อแม่มีความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมที่ดีขึ้น ก็จะทำให้พ่อแม่อยากมีส่วนร่วมมากขึ้น

2) กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานมุ่งเน้นให้ผู้ปกครองและครูทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลา และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ตัดสินใจและวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

การที่ผู้ปกครองได้ทำงานร่วมกับครู และได้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจและวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานกับครู และมีส่วนในการรับผิดชอบการจัดกิจกรรม เป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่ Leeper (1979) ได้กล่าวว่า การให้ผู้ปกครองมีบทบาทในการตัดสินใจเกี่ยวกับเด็ก จะช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้บ้านและโรงเรียนจะต้องทำงานร่วมกันภายใต้ความเข้าใจ การสนับสนุน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

3) รูปแบบของกิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและครูตลอดเวลา ผู้ปกครองและครูจึงจำเป็นต้องมีการติดต่อสื่อสารถึงกัน

กิจกรรมในกระบวนการฯ เป็นกิจกรรมที่จัดโดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถเดิมของเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในกิจกรรมทุก ๆ บริบทไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน หรือชุมชน ผู้ปกครองและครูมีจำเป็นที่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนและติดต่อเชื่อมโยงข้อมูลกันตลอดเวลา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสอดคล้องกับที่ Berger (1987)

กล่าวว่า โรงเรียนไม่สามารถแยกเด็กออกจากครอบครัวได้ เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กได้รับมาจากที่บ้าน เด็กยอมนำมาใช้ที่โรงเรียน ดังนั้น ถ้าบ้านและโรงเรียนมีการติดต่อเชื่อมโยงกัน โดยมีเด็กเป็นสื่อกลาง การร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนย่อมมีความชัดเจนมากขึ้น

4) กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้เกิดการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์

กิจกรรมในกระบวนการฯ เป็นกิจกรรมที่ประสานการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน และการมีส่วนร่วมด้านกระบวนการเข้าไว้ด้วยกัน ทำให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับที่ Morrison (1995) กล่าวว่า วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ไม่เพียงเสริมสร้างการมีส่วนร่วมแต่เป็นการพัฒนาการมีส่วนร่วมให้มีความเข้มแข็ง มีพลัง และมีความมั่นคง

1.2 ด้านความรู้ความเข้าใจในการประเมินและส่งเสริมพัฒนาการเด็กพัฒนาการ

เมื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการฯ พบว่า หลังจากที่คุณปกครองเข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการเด็กมากขึ้น สังเกตได้จากการที่ผู้ปกครองสังเกตพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบมากขึ้น มีการบันทึกพัฒนาการเด็กที่สะท้อนให้เห็นพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ที่สังเกตมากขึ้น ผู้ปกครองมีการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการประเมินพัฒนาการมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากที่ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากขึ้น โดยสังเกตจากการที่ผู้ปกครองให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก การประเมินพัฒนาการเด็กของผู้ปกครอง และการแสดงความคิดเห็นในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

การที่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ การประเมินพัฒนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล เนื่องจากตลอดเวลาของการดำเนินกิจกรรมในกระบวนการฯ ผู้ปกครองมีการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของลูก ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และทำกิจกรรมที่เกิดจากการวางแผนร่วมกับผู้วิจัยโดยคำนึงถึงพัฒนาการและวิธีการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมที่ได้ศึกษาความรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้ปกครองได้รับความรู้พร้อมกับลงมือปฏิบัติควบคู่กันไป ทำให้ผู้ปกครองสามารถตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองได้ด้วย เมื่อลงมือปฏิบัติแล้วผู้ปกครองมีข้อสงสัยเกี่ยวกับพัฒนาการหรือวิธีการส่งเสริมพัฒนาการก็สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้วิจัยและผู้ปกครองท่านอื่น ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง จากเดิมที่ได้รับรู้ด้วยวิธีการฟังคำอธิบายจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ

พัฒนาการ การประเมินพัฒนาการ และการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาลมากขึ้น ดังที่ นิตยา ประพฤติกิจ (2536) กล่าวว่า การร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง เด็ก และ โรงเรียนทำให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูและเข้าใจเด็กมากขึ้น

2. การนำกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ

จากการนำกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานไปใช้โดยดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มีประเด็นที่ทำให้การนำกระบวนการฯ ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 การกำหนดเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

เป้าหมายที่สำคัญของกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน อีกข้อหนึ่งนอกเหนือจากการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแล้ว คือการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเด็ก ไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน และชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 ที่มีจุดมุ่งหมายให้มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การสังเกต ส่งเสริม และเฝ้าติดตามพัฒนาการเด็กโดยการอาศัยการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันระหว่างผู้ปกครองและครู การสังเกตเด็กจากบริบทที่หลากหลายไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน หรือชุมชน ทำให้บุคคลที่อยู่รอบตัวเด็กซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กได้รับข้อมูลและมีความเข้าใจในตัวเด็กอย่างแท้จริง ทำให้สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการได้ตรงตามความต้องการ ความสามารถที่เด็กมี ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นไปตามลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน นอกจากนี้การทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนนั้นช่วยให้แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความต่อเนื่อง ทำให้การส่งเสริมพัฒนาการนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับที่กุลยา ตันติผลาชีวะ (2544) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นการสร้างคุณค่าทางการศึกษาให้กับเด็ก เพราะส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตและพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

2.2 กลวิธีในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

2.1.1 การสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครอง

เนื่องจากครอบครัวแต่ละครอบครัวมีพื้นฐานที่แตกต่างและหลากหลาย ประกอบกันมีประสบการณ์เดิมกับทางโรงเรียนที่ต่างกัน ทำให้การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครองแต่ละคนจึงไม่เท่ากัน ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์เดิมที่ดีกับโรงเรียน การมีส่วนร่วมจึงค่อนข้างมาก และง่ายกว่าผู้ปกครองที่มีประสบการณ์เดิมกับทางโรงเรียนที่ไม่ดี หรือไม่เคยมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนเลย ตัวอย่างเช่น ครอบครัวของเด็กคนหนึ่งคุณแม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียนมาก เนื่องจากเคยประสบความสำเร็จในการพัฒนาลูกสาวคนโตผ่านการทำกิจกรรมร่วมกับทางโรงเรียนบ่อย ๆ ส่วนครอบครัวของเด็กอีกคนหนึ่งคุณแม่ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เพราะวางตัวไม่ถูกและรู้สึกที่ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองนั้น การสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจและไว้วางใจจริงเป็นสิ่งที่ยังจำเป็นยิ่ง เพราะเมื่อผู้ปกครองมีความเชื่อถือในตัวครูแล้วนั้น การที่ผู้ปกครองจะเปิดใจในการรับฟัง แลกเปลี่ยนข้อมูล และปฏิบัติตามก็จะเป็นไปได้อย่างดี ครูจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าคุณมีความเข้าใจและไม่ได้เป็นปฏิปักษ์กับผู้ปกครอง การทำงานร่วมกับคุณครูนั้นไม่ได้ยากและผู้ปกครองมีความสามารถในการทำได้ เช่น ในช่วงแรก ๆ ของการทดลอง คุณแม่ท่านหนึ่งจบการศึกษาไม่ค่อยสูงนักมีความเครียดมาเมื่อเข้าร่วมการทดลอง เพราะจะต้องมีการจดบันทึกพัฒนาการและให้ข้อมูลกับผู้วิจัย เมื่อจัดการประชุมผู้ปกครองครั้งต่อมา คุณแม่จึงขอเลื่อนการนัดหมายออกไป ผู้วิจัยจึงติดต่อคุณแม่และสอบถามถึงปัญหา พบว่าคุณแม่ไม่สามารถเขียนบันทึกพัฒนาการลูกได้ เพราะเขียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง เมื่อได้รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับคุณแม่แล้วผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเขียนบันทึกพัฒนาการเป็นการให้คุณแม่ให้ข้อมูลแล้วผู้วิจัยเป็นผู้ช้บันทึกให้ คุณแม่จึงรู้สึกผ่อนคลายและลดความกังวลใจลงไปมาก เมื่อถึงการนัดหมายประชุมครั้งต่อไป คุณแม่จึงมาร่วมกิจกรรมตามเวลาด้วยความเต็มใจ

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าถ้าครูทำให้ผู้ปกครองมีความไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นในตัวครู การสร้างการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกับผู้ปกครองก็เป็นไปได้และมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูง เพราะเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีต่อครูและโรงเรียนให้กับผู้ปกครอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Beger (1987) ที่กล่าวว่า ผู้ปกครองแต่ละคนมีทัศนคติในการร่วมมือกับทางโรงเรียนที่ต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้ปกครองแต่ละคน ผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ที่ดีกับโรงเรียนย่อมมีแนวโน้มที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนมากกว่าผู้ปกครองที่มีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับทางโรงเรียน

2.1.2 การเชิญชวนให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม

วิธีในการสร้างการมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญที่จะทำให้การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองแต่ละคนมีบุคลิกลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไป ประกอบกับผู้ปกครองบางท่านทำงานนอกบ้านด้วย การทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่ไม่ยุ่งยากและเป็นภาระที่หนักเกินกว่าจะทำได้นั้นจะช่วยทำให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในงานวิจัยมีดังนี้

1. การเริ่มต้นด้วยวิธีการมีส่วนร่วมง่าย ๆ และไม่ใช้เวลามาก

จากการทดลองผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจในแผนการดำเนินการและจัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองได้ทำร่วมกับลูกและสังเกตพัฒนาการโดยมีผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมที่ทำได้ในกระบวนการง่าย ๆ ไม่ยากและใช้เวลาไม่มาก ซึ่งเมื่อทำกิจกรรมเสร็จผู้ปกครองมีความเข้าใจในแผนการดำเนินการมากขึ้น และมีความสุขในการร่วมกระบวนการมากขึ้น

2. การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูกที่บ้าน การเปิดโอกาส

ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการลูกที่บ้าน ทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าการมีส่วนร่วมโดยการทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านนั้นเป็นสิ่งที่ดี อีกทั้งกิจกรรมที่ทำเป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองทำอยู่แล้ว เช่น งานบ้านต่าง ๆ การทำอาหาร หรือการตกแต่งบ้าน เป็นต้น จึงไม่มีความยุ่งยากในการจัดเตรียมอุปกรณ์ และการสังเกตลูกแล้วนำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกับครูนั้นมีส่วนเป็นอย่างมากในการช่วยให้ลูกพัฒนามากขึ้น

3. การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่โรงเรียนและใน

แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมกับลูกที่โรงเรียนและในชุมชน การที่ผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับลูกนอกบ้านจะช่วยทำให้ผู้ปกครองได้เห็นพัฒนาการลูกในอีกสภาพแวดล้อมหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากที่บ้าน เด็กบางคนมีการแสดงออกที่บ้านและที่โรงเรียนต่างกัน และที่สำคัญคือผู้ปกครองได้สังเกตลูกขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับคุณครูและเพื่อนๆ ด้วยตนเองแทนการรับข้อมูลจากคุณครู ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น

4. การจัดให้มีกิจกรรมการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและ

ครู การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนการจัดกิจกรรม การช่วยเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรม การเลือกวันและเวลาในการทำกิจกรรม ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ทั้งทางด้านแรงงาน เช่น การช่วยทำอาหารกลางวัน การช่วยดูแลเด็กขณะทำกิจกรรม เป็นต้น และด้านวัสดุ เช่น สิ่งของ กำลังทรัพย์ เป็นต้น จะช่วยให้

ผู้ปกครองรู้สึกว่าเขาเองมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในส่วนต่าง ๆ และให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น

จากข้อมูลข้างต้น วิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองสอดคล้องกับกิจกรรมที่ Lyons, Robbin and Smith (1983) เสนอไว้ว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาควรมีดังนี้ 1) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมการให้ความรู้ผู้ปกครอง 2) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์แก่เด็กที่บ้าน 3) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่โรงเรียน และ 4) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสนับสนุนโรงเรียน

2.1.3 การรักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครู

การสร้างความสัมพันธ์อันดีที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นยิ่ง เมื่อสามารถสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้เกิดขึ้นได้แล้ว การรักษาการมีส่วนร่วมให้คงอยู่นั้นจะช่วยให้ระบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นไปด้วยความเข้มแข็ง ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์อันดีมีวิธีการ ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ ทำได้หลายวิธี เช่น การให้ข้อมูลผ่านบอร์ดความรู้ การให้ข้อมูลผ่านแผ่นพับ หรือการทำคู่มือผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและผู้ปกครองรับทราบความเคลื่อนไหวของโรงเรียนตลอดเวลา
2. การใช้โทรศัพท์ติดต่อสื่อสาร เป็นการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นรายบุคคล แต่ในการสนทนานั้นอาจจะต้องระวังการสื่อสารโดยคำพูดที่จะทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกในเชิงลบ นอกจากนี้การใช้โทรศัพท์ที่มีประโยชน์ในแง่ของความสะดวกใช้เวลาน้อย และสามารถสร้างความสัมพันธ์ได้เร็ว
3. มุมผู้ปกครอง การจัดเตรียมมุมสำหรับผู้ปกครองทำให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าได้ได้รับความเอาใจใส่ และเมื่อมาถึงโรงเรียนแล้วตนเองได้รับความสะดวกสบายและมีสถานที่รองรับ เป็นการทำให้ผู้ปกครองรู้สึกดีกับโรงเรียนมากขึ้น ในมุมผู้ปกครองควรมีการจัดหนังสือเพื่อให้ความรู้ หรือบอร์ดรูปภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองทำร่วมกับเด็ก

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับที่ Lyons, Robbin and Smith (1983) กล่าวถึงปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนว่ามี 2 ลักษณะคือ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ สร้างความสัมพันธ์อันดี ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมกับทางโรงเรียน จากการวิจัยจะเห็นได้ว่าถึงแม้ผู้วิจัยจะพยายามกระตุ้นให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการตลอดเวลา แต่เมื่อผู้ปกครองประสบปัญหาหรือเกิดความรู้สึกกดดันจะพบว่าผู้ปกครองบางคนก็จะลดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมลง เช่น ไม่มาประชุมตามที่นัดหมาย ขอลើนการทำกิจกรรม เป็นต้น ซึ่งครูจะต้องมีความกระตือรือร้น พยายามสังเกตท่าทางของผู้ปกครองว่าผู้ปกครองรู้สึกหรือมีความคิดอย่างไรในขณะที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อที่จะได้สร้างกำลังใจหรือบรรยากาศที่ส่งเสริมความเป็นมิตรและลดความตึงเครียดให้กับผู้ปกครอง นอกจากนี้ ครูจำเป็นที่จะต้องมีการสื่อสารที่ดี และมีการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ปกครองจะได้เข้าใจถึงการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองก็จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เนื่องจากปัจจุบันสื่อต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ผู้ปกครองในปัจจุบันจึงได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กที่ค่อนข้างจะหลากหลาย ทำให้ผู้ปกครองบางคนมีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับพัฒนาการของลูก และบางคนพยายามส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สมวัยตามข้อมูลที่ได้ศึกษามา ซึ่งในความเป็นจริงถึงแม้ว่าเด็กจะมีลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน แต่เด็กแต่ละคนมีอัตราของพัฒนาการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน ดังนั้นครูควรมีบทบาทสำคัญในการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการตามศักยภาพของเด็ก

3. การส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนนั้น ทำให้เกิดความรัก ความผูกพัน และสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก ครูกับเด็ก และผู้ปกครองกับครูให้เพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กได้สัมผัสความรักและความอบอุ่นที่เกิดขึ้น ซึ่งการที่เด็กได้สัมผัสความรู้สึกทางใจเหล่านี้เป็นส่วนสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และมีบุคลิกภาพที่เต็มไปด้วยความมั่นคงและมองโลกในแง่ดี ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้

1. ครูหรือผู้ที่จะนำกระบวนการฯ ไปใช้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการประเมินพัฒนาการเด็กอย่างแม่นยำ สามารถตอบข้อสงสัยต่าง ๆ ของผู้ปกครองเพื่อช่วยให้ผู้ปกครองสามารถเขียนบันทึกพัฒนาการที่ให้ข้อมูลสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของเด็ก เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการต่อไปได้

2. ครูหรือผู้ใช้กระบวนการฯ จะต้องมีเจตคติที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง และจะต้องสามารถสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครองได้

3. ขั้นตอนและกิจกรรมในกระบวนการฯ สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ใช้กระบวนการฯ และผู้ปกครอง แต่ควรดำเนินการตามลำดับที่กำหนดไว้ในแผนเพื่อให้เกิดการส่งเสริมพัฒนาการเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนที่จะเลือกจัดกิจกรรมนั้น ควรเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

5. เนื่องจากโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองเป็นโรงเรียนที่ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จึงทำให้ขั้นตอนต่าง ๆ ในการวิจัยเป็นไปตามแผนที่ดำเนินไว้ได้ง่าย ในการนำกระบวนการฯ ไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ จะต้องมีการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองให้เกิดขึ้นในระดับหนึ่งและควรมีการให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กก่อนที่จะนำกระบวนการฯ ไปใช้

5. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล เป็นกระบวนการที่มีการประเมินพัฒนาการและส่งเสริมพัฒนาการเด็กในลักษณะที่เป็นรายบุคคล ทำให้ทราบพัฒนาการที่โดดเด่น ตลอดจนพัฒนาการที่ล่าช้าของเด็ก ดังนั้นสามารถนำแนวทางของกระบวนการฯ ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการวิจัยที่เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้

2. กระบวนการฯ ที่ทำในครั้งนี เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและครู จึงอาจมีการทำการวิจัยเพิ่มเติมโดยเน้นการทำงานร่วมกันกับสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เช่น แพทย์ หรือ นักจิตวิทยา เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. 2544. **แนวทางการวัดและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบทางการศึกษา.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2540. บทบาทของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (2541 – 2550). **วารสารการศึกษาปฐมวัย** 1 (เมษายน 2540): 29 – 45.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2541. วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศที่ผู้ปกครองของเด็กอนุบาลต้องการ. **วารสารการศึกษาปฐมวัย** 2 (พฤษภาคม 2541): 64 – 75.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2544. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน. **วารสารการศึกษาปฐมวัย** 4 (ตุลาคม 2544): 30 – 37.
- เกรียงศักดิ์ เรืองศรี. 2544. **การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนัก. 2543. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.
- ณัฐกฤตา ไพศาลสมบัติ. 2543. **การศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนร่วมระดับอนุบาลในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขต 5**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรภัทร์ เจริญดี. 2542. **การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 11**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร. 2537. การวัดและประเมินพัฒนาการความพร้อมของเด็กปฐมวัย. **ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่ 8 – 15**. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ทิพย์สุดา นิลสินธพ. 2523. การสร้างแบบทดสอบความพร้อมด้านจริยธรรมสำหรับเด็กก่อน
วัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ชรรณบวร. 2540. การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:
ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- นภเนตร ชรรณบวร. 2544. การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยา ประพฤติกิจ. 2536. การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: หน่วยงานพิเศษ
กรมการฝึกหัดครู.
- นิภาพรรณ หงษ์ชูเกียรติ. 2544. สภาพและปัญหาของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองใน
การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2544. การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดและ
วิธีการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ปัทมศิริ ชีรานุรักษ์. 2539. การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมการรู้
หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประคอง กรรณสูตร. 2538. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี ผลโยธิน และวนา รักษ์สกุลไทย. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการอบรมเรื่อง การประเมิน
พัฒนาการและพอร์ตโฟลิโอ. กรุงเทพมหานคร: แพลน บู๊คเน็ต (เอกสารอัดสำเนา).
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. 2547. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- เยาวพา เตชะคุปต์. 2542. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แม็ค.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ. 2547. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยพัฒนาการแบบองค์รวม
ของเด็กไทย: ปัจจัยคัดสรรด้านครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู เล่ม 9: พัฒนาการ
แบบองค์รวมของเด็กไทย, 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เลขา ปิยะอักษรริยะ. 2537. รูปแบบการจัดการปฐมวัยศึกษา. ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและ
แนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย, หน่วยที่ 4 เล่มที่ 1. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

- วารสาร รักรวิชัย. 2540. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ่อน แกรมมี.
- ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2543. ความบกพร่องในการเรียนรู้หรือแอลดี: ปัญหาการเรียนรู้ที่แก้ไขได้.
กรุงเทพมหานคร: สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ และคณะ. 2546. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการสู่การศึกษาปฐมวัย
พุทธศักราช / 2546 จากแกนกลางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เอกสารอัดสำเนา).
- ศศิลักษณ์ ขยันกิจ. 2544. การพัฒนาโปรแกรมการใช้สารนิเทศน์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่าง
ผู้ปกครองและครูในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โศจิตลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. 2539. บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการส่งเสริม
การมีส่วนร่วม ของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมปอง สีนวน. 2546. การศึกษาการประเมินพัฒนาการเด็กอนุบาล ในโรงเรียนปฏิบัติการ
เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาธารณสุข, กระจ่าง. กรมอนามัย. 2542. รายงานการสำรวจสถานะสุขภาพพัฒนาการและ
การเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมสุขภาพอนามัย
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542. แนวทางการประเมินตามสภาพที่แท้จริง.
กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานวิจัยและประเมินคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. 2542. การวัดและประเมินเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร:
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุชา จันทน์เอม. 2527. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลี คุ่มชัยสกุล. 2534. บทบาทของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาของ
เด็กปฐมวัย ในเขตเมืองเชียงใหม่. รายงานการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อรพรรณ บุตรกตัญญู. 2542. การศึกษาความเข้าใจของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการปฏิบัติ
ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรุณี ทรดาล. 2537. ผู้ปกครองกับการจัดการปฐมวัยศึกษา. **ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย**, หน่วยที่ 4 เล่มที่ 4. นนทบุรี: สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

ภาษาอังกฤษ

Arter, J.A. and Spandel, V. 1992. Using portfolios of student work in instruction and assessment. **Education measurement: Issue and practice** 11(1): 36 – 44.

Beger, E.H. 1987. **Parents as partners in education: The school – home working together**. Columbus: Merrill Publishing Company.

Cason, K.A. 1983. **Parental Involvement within Early Childhood Education**. (Online) Abstract from Dissertation Abstract Online: AA18325339.

Fuller, M.I. and Olsen, G. 1998. **Home-school relations: Working successfully with parents and families**. Boston: Allyn and Bacon.

Gestwicki, C. 1999. **Home, school, and community relations: A guide to working with families**. North Carolina: Delmar.

Hills, T.W. 1993. Assessment in context : teacher and children at work. **Young Children** 48, 5: 20 – 28.

Kahn, J.R. and Connell, A. 1986. A system approach to educational testing. **Educational Research** 18, 9: 27 – 32.

Leeper, H. and other. 1979. **Good schools for young children**. New York: Macmillan.

Linda, L.W. and Donald, W.M. 2004. The asset – based context matrix: a tool for assessing children’s learning opportunities and participation in natural environment.

Topic in Early Childhood Special Education. 24, No.2.

Liu, K. and Chien, C. 1991. Project approach and parent involvement in Taiwan.

Childhood Education. ERIC Digest.

Lyon, P., Robbins, A. and Smith, A. 1983. **Involving parents: A handbook for participation in schools**. London: High/Scope press.

McAfee, O. and Leong, D. 2002. **Assessing and guiding young children’s development and learning**. Boston: Allyn and Bacon.

- Macon, R.A. 1999. Positive relationships between parent school involvement and public school inner – city. **School Psychology Review** 28, Issue 3.
- Morrison, G.S. 1995. **Early childhood education today**. Upper Saddle River, N.J.: Merrill.
- Morrison, G.S. 2000. **Fundamentals of early childhood education**. 2nd ed. New Jersey: Merrill – Prentice Hall.
- NAEYC. 1998. **Building parent – teacher partnerships**. NAEYC esources. www.naeyc.org
- Rasinski, T.V. 2000. **Motivating recreational reading and promoting home-school connections : Strategies from the Reading Teacher**. Newark, Delaware.: International Reading Association.
- Rockwell, R.E.; Andre, L.C.; and Hawley, M.K. 1996. **Parents and teachers as partners**. Florida: Harcourt Brace and Company.
- Shepard, L.A., Kagan S.L. and Wurtz, E.O. 1998. **Principle and recommendations for early childhood assessment**. Washington DC: National Education Goals Panel.
- Worakul, P. 1991. **A study of parent’s perception in their involvement in earlychildhood programs**. Dissertation Abstracts International – Online
- Wright, H.R. 1967. **Recording and analyzing child behavior**. New York: Harper&Row.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. อาจารย์ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย ผู้อำนวยการแผนกอนุบาล
โรงเรียนเกษมพิทยา
2. อาจารย์ ดร.อรชา ตูลานันท์ นักวิชาการอิสระ
3. อาจารย์ ดร.ศศิลักษณ์ ขยันกิจ อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

สถิติที่ใช้ในการในการวิจัย

1. การคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแบบวัดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

1.1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต \bar{X} ของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$$\bar{X} = \text{ค่ามัชฌิมเลขคณิต}$$

$$\sum X = \text{ผลรวมของคะแนนเฉลี่ย}$$

$$N = \text{จำนวนของข้อมูล}$$

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ

$$\sum X = 546, N = 15$$

$$\bar{X} = \frac{546}{15} = 16.4 \text{ คะแนน}$$

1.2 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum X^2}{N} - \left(\frac{\sum X}{N}\right)^2}$$

S.D. = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ = ผลรวมของค่าคะแนน

$\sum X^2$ = ผลรวมของค่าคะแนนยกกำลังสอง

N = จำนวนของข้อมูล

(ประกอบ กรรณสูตร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ

$$\sum X^2 = 16,135, \quad \sum X = 834, \quad N = 30$$

$$S.D. = \sqrt{\frac{16135}{30} - \left(\frac{834}{30}\right)^2}$$

$$= \sqrt{537.83 - 448.17}$$

$$= \sqrt{86.66}$$

$$= 9.31$$

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล

2.1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

จากสูตร

$$H_0 = \mu_1 = \mu_2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{N_1 S_1^2 + N_2 S_2^2}{N_1 + N_2 - 2} \times \frac{N_1 + N_2}{N_1 \times N_2}}}$$

t = ค่าที่

\bar{X} = ค่ามัธยฐานเลขคณิต

S^2 = ค่าความแปรปรวน

N = จำนวนข้อมูล

(ประคอง กรรณสูตร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ

$$t = \frac{18.875 - 18.200}{\sqrt{\frac{16 \times 9.847 + 15 \times 7.457}{29} \times \frac{16 + 15}{16 \times 15}}}$$

$$= \frac{0.675}{\sqrt{1.19}}$$

$$= 0.606$$

2.2 การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กวัยอนุบาล ก่อนและหลังทดลอง ภายในกลุ่มทดลอง

จากสูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

t = ค่าที

D = ค่าผลต่างของคะแนนก่อนและหลัง

$\sum D$ = ผลรวมของค่า D

$\sum D^2$ = ผลรวมของกำลังสองของ D

$(\sum D)^2$ = ผลรวมของ D ทั้งหมดยกกำลังสอง

N = จำนวนคู่ของผู้ปกครอง

df = N-1

(ประกอบ กรรณสูตร, 2538)

ตัวอย่างการคำนวณ

$$t = \frac{215}{\sqrt{\frac{15 \times 36175 - 46225^2}{15-1}}}$$

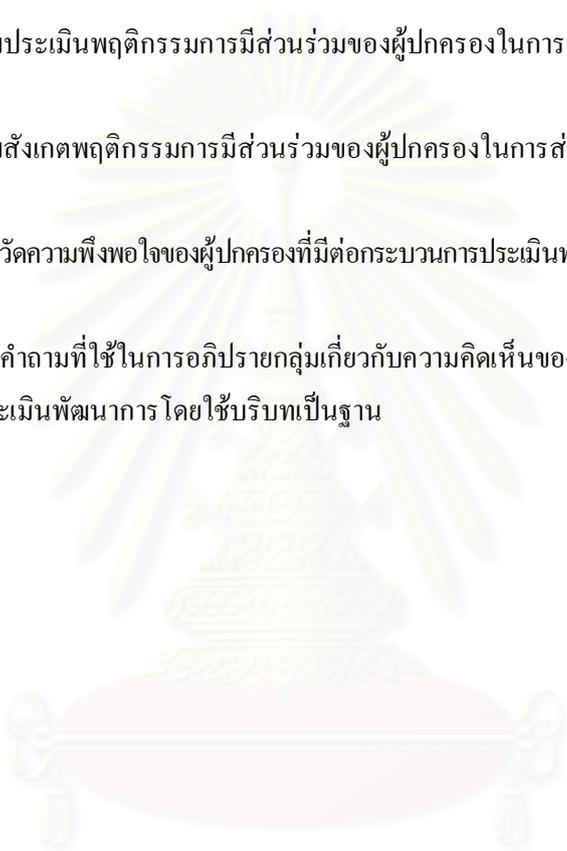
$$t = \frac{215}{\sqrt{35457.14}}$$

$$t = \frac{215}{348} = 0.618$$

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
3. แบบวัดความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน
4. แนวคำถามที่ใช้ในการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แบบประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

คำชี้แจง

วัตถุประสงค์

แบบประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จัดทำขึ้น เพื่อวัดพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยทำการวัด 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 ก่อนการเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน และครั้งที่ 2 หลังการเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ลักษณะของแบบประเมิน

แบบประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ออกแบบ เพื่อประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยสะท้อนให้เห็นระดับความร่วมมือ 3 ช่วง ได้แก่

- ระดับคะแนน (1) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 1
- ระดับคะแนนที่ (2) หมายถึง มีลักษณะอยู่ระหว่างตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 1 และ 3
- ระดับคะแนนที่ (3) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 3
- ระดับคะแนนที่ (4) หมายถึง มีลักษณะอยู่ระหว่างตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 3 และ 5
- ระดับคะแนนที่ (5) หมายถึง มีลักษณะตรงกับตัวบ่งชี้ของระดับคะแนน 5

แบบประเมินพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

วิธีการมีส่วนร่วม ของผู้ปกครอง	พฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม				
		1	2	3	4	5
1. การมีส่วนร่วม ด้านการพัฒนา	1. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	2. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้					
	3. การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่าง ๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น					
	4. การ สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	5. การแลกเปลี่ยนเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
2. การมีส่วนร่วม ด้านการทำงาน	1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กในเรื่องที่มีความถนัด					
	2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	3. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน					
3. การมีส่วนร่วม ด้านกระบวนการ	1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก					
	3. การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น					
	4. การร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของโรงเรียน เช่น การไปทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น					
	5. การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	6. การนำเสนอและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
	7. การช่วยครูจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้แก่เด็ก					
	8. การช่วยจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					

เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา

การมีส่วนร่วมด้านการพัฒนา หมายถึง การที่ผู้ปกครองการเข้ามามีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อพัฒนาเด็กเป็นหลัก

1. การเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบและเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น การอบรมให้ความรู้ตามโรงพยาบาล ศูนย์อนามัย หรือทางโรงเรียนจัดขึ้น เป็นต้น		ผู้ปกครองเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้อื่น เช่น สอบถามข้อมูลจากคุณหมอเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก เป็นต้น		ผู้ปกครองเข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กกับผู้อื่น และมีการนำความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ให้แก่ผู้อื่น เช่น แนะนำผู้ปกครองคนอื่น ๆ เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจากข้อมูลที่ได้รับมา เป็นต้น

2. การศึกษาหาความรู้จากเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดให้				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนได้จัดทำขึ้น		ผู้ปกครองรับเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับไป		ผู้ปกครองรับเอกสารเกี่ยวกับพัฒนาการและการประเมินพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับไป และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กเพิ่มเติมจากเอกสาร

3. การหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น		ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น และนำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่แก่ผู้อื่น		ผู้ปกครองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นำข้อมูลที่ได้มาเผยแพร่และแนะนำแหล่งความรู้ต่างๆ แก่ผู้อื่น

4. การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบและสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบ สนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางและกิจกรรมต่างๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก นำข้อมูลที่ได้ไปปฏิบัติจริงและให้ข้อมูลเพิ่มเติมถึงผลของการทำกิจกรรม

5. การแลกเปลี่ยนเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และนำเทคนิคต่างๆ ที่ได้ไปปฏิบัติจริง		ผู้ปกครองรับทราบเทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก นำเทคนิคต่างๆ ที่ได้ไปปฏิบัติจริง วิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของเทคนิคต่างๆ และเสนอแนะเทคนิคต่างๆ เพิ่มเติม

พฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน

การมีส่วนร่วมด้านการทำงาน หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานในชั้นเรียนตามความสามารถของผู้ปกครองเองเป็นครั้ง ๆ ไป

1. การเป็นวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ให้กับเด็กในเรื่องที่มีความถนัด				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมในเรื่องที่ตนมีความถนัด แต่ไม่ได้เข้าร่วม		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมในเรื่องที่ตนมีความถนัด และร่วมเป็นวิทยากรเมื่อได้รับการเชิญ		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมในเรื่องที่ตนเองมีความถนัดและเสนอตนเป็นวิทยากรให้ความรู้

2. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ไม่ได้เข้าร่วม		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเข้าร่วมเมื่อได้รับการเชิญหรือร้องขอ		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสถานที่และบรรยากาศในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เสนอตนเป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียมสถานที่ และช่วยออกความคิดเห็นในการจัดเตรียม

3. การเป็นผู้ช่วยครูในการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ไม่ได้เข้าร่วม		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเข้าร่วมเมื่อได้รับการเชิญหรือร้องขอ		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เสนอตนเป็นผู้ช่วยในการจัดเตรียมและช่วยออกความคิดเห็นในการจัดเตรียม

4. การร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการร่วมกับเด็กทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กแต่ไม่ได้เข้าร่วม		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเข้าร่วมเมื่อได้รับการเชิญหรือร้องขอ		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เสนอตนเข้าร่วมกิจกรรม

พฤติกรรมการมีส่วนร่วมด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ

การมีส่วนร่วมด้านกระบวนการ หมายถึง การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมโดยการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ

1. การร่วมประชุมปรึกษา แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการประชุมปรึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการประชุมปรึกษา เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและเข้าร่วมเมื่อได้รับการเชิญหรือร้องขอ		ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการประชุมเข้าร่วมการประชุม และแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2. การให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของลูกจากเอกสารต่าง ๆ		ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของลูกจากเอกสารต่าง ๆ สอบถามสาเหตุของพัฒนาการและพฤติกรรมต่าง ๆ และขอคำแนะนำ		ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของลูกจากเอกสารต่าง ๆ สอบถามสาเหตุของพัฒนาการและพฤติกรรมต่าง ๆ ขอคำแนะนำ และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมของลูกเมื่ออยู่บ้าน

3. การร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมเมื่อถูกซักถาม		ผู้ปกครองเข้าร่วมการประชุมเพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมโดยไม่ต้องซักถาม

4. การร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กของโรงเรียน เช่น การไปทัศนศึกษา การอบรมผู้ปกครอง เป็นต้น				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบข้อมูล การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบข้อมูล การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ความช่วยเหลือในดำเนินงาน เมื่อได้รับการร้องขอ		ผู้ปกครองรับทราบข้อมูล การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ให้ความช่วยเหลือโดยไม่ต้องร้องขอ และเสนอตนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดกิจกรรม

5. การให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ผู้ปกครองรับทราบนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก		ผู้ปกครองรับทราบนโยบายและติดตามข้อมูลในเชิงนโยบายและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เช่น คอยสอบถามครูประจำชั้นเกี่ยวกับกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น		ผู้ปกครองติดตามข้อมูลในเชิงนโยบายและการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และคอยให้ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

6. การนำเสนอและตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1) ผู้ปกครองรับทราบสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	(2)	(3) ผู้ปกครองรับทราบสถานที่ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสถานที่เมื่อมีการสอบถาม	(4)	(5) ผู้ปกครองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของสถานที่ นำเสนอสถานที่อื่นที่เห็นว่าเหมาะสมกว่าหรือช่วยตัดสินใจเลือกสถานที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

7. การช่วยครูจัดหาวิทยากรในการให้ความรู้แก่เด็ก				
(1) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาวิทยากรในการที่จะให้ความรู้แก่เด็ก	(2)	(3) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาวิทยากรในการที่จะให้ความรู้แก่เด็ก และช่วยเลือกวิทยากรตามที่มีผู้จัดหา	(4)	(5) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาวิทยากรในการที่จะให้ความรู้แก่เด็ก ช่วยเสนอผู้ที่จะเป็นวิทยากร หรือช่วยติดต่อจัดหาผู้ที่จะเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่เด็ก

8. การช่วยจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก				
(1) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	(2)	(3) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และช่วยแนะนำแนวทางในการจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	(4)	(5) ผู้ปกครองรับทราบว่ามีการจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และช่วยดำเนินการในการจัดหาทุนในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

2. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

คำชี้แจง

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก จัดทำขึ้น เพื่อสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในสถานการณ์ต่างๆ ระหว่างการดำเนินกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน

ลักษณะของแบบสังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กใช้สังเกต พฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานการณ์ต่างๆ ดังนี้ การประชุมผู้ปกครอง การสื่อสาร ผ่านสมุดสื่อสารบ้านและโรงเรียน และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางโรงเรียน โดยมีการระบุ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและพฤติกรรมกรรมการมีส่วนร่วม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

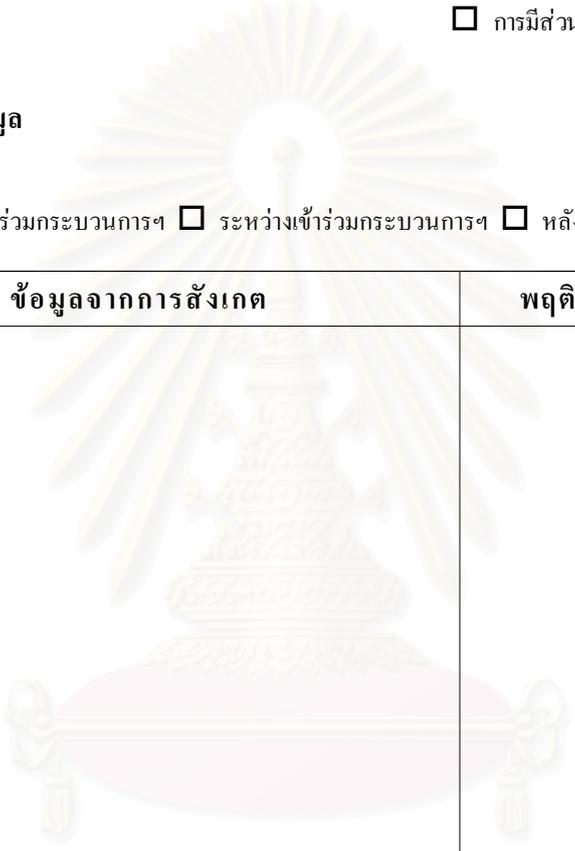
แบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

วันที่..... สถานการณ์ที่สังเกต

- การประชุมผู้ปกครอง
 การสื่อสารผ่านสมุดบันทึกพัฒนาการลูก
 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของทางโรงเรียน

ระยะที่เก็บข้อมูล

- ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ ระหว่างเข้าร่วมกระบวนการฯ หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ

ข้อมูลจากการสังเกต	พฤติกรรมการมีส่วนร่วม
 <p>สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ตอนที่ 1 ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจพัฒนาการเด็ก					
2. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการประเมินพัฒนาการเด็ก					
3. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านมีความรู้และเข้าใจวิธีการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
4. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ท่านมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
5. กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและโรงเรียน					
6. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยส่งเสริมพัฒนาการเด็ก					
7. วิธีการประเมินที่ใช้ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานทำให้ท่านเข้าใจระดับพัฒนาการของลูก					
8. กิจกรรมในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานช่วยให้ท่านส่งเสริมพัฒนาการลูก					
9. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้					
10. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความสวยงาม					
11. สื่อและเอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ มีความชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย					
12. เอกสารต่าง ๆ ในกระบวนการฯ ใช้ง่าย ไม่ยุ่งยาก					
13. ระยะเวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ต่อไปนี้มีความเหมาะสม					
13.1 กิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง					
13.2 กิจกรรมการวางแผนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น					
13.3 กิจกรรมที่ผู้ปกครองส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่บ้าน					
13.4 กิจกรรมที่ครูและผู้ปกครองทำร่วมกันในชุมชน					

ตอนที่ 2 แสดงความคิดเห็นของท่านในข้อคำถามต่อไปนี้

1. ท่านมีความรู้สึกอย่างไรที่ได้เข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

ก่อนเข้าร่วมกระบวนการฯ

.....

.....

.....

.....

ระหว่างเข้าร่วมกระบวนการฯ

.....

.....

.....

.....

หลังเข้าร่วมกระบวนการฯ

.....

.....

.....

.....

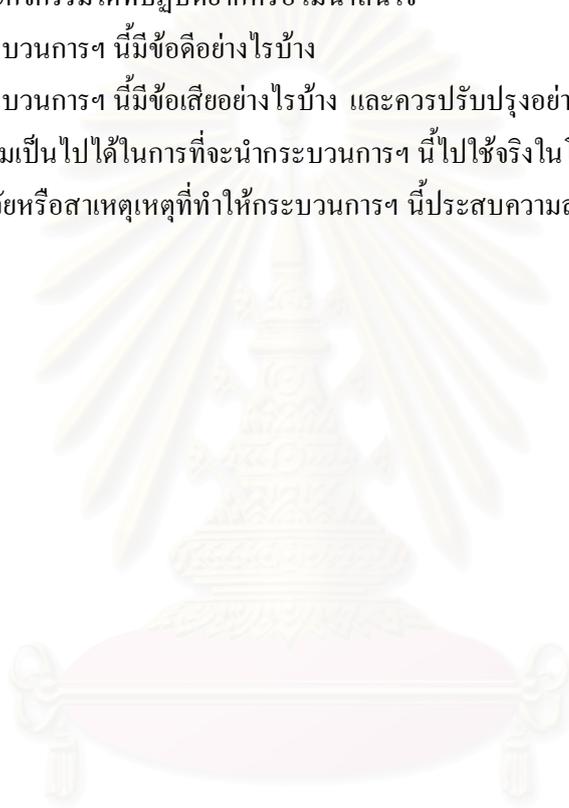
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอขอบคุณในความร่วมมือนะ

4. แนวคำถามที่ใช้ในการอภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน

1. กิจกรรมที่ทำในกระบวนการฯ เป็นอย่างไร กิจกรรมใดที่ชอบมากที่สุด และกิจกรรมใดที่ปฏิบัติยากหรือไม่น่าสนใจ
2. กระบวนการฯ นี้มีข้อดีอย่างไรบ้าง
3. กระบวนการฯ นี้มีข้อเสียอย่างไรบ้าง และควรปรับปรุงอย่างไร
4. ความเป็นไปได้ในการที่จะนำกระบวนการฯ นี้ไปใช้จริงในโรงเรียนทั่วไป
5. ปัจจัยหรือสาเหตุเหตุที่ทำให้กระบวนการฯ นี้ประสบความสำเร็จคืออะไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

**แผนการดำเนินงานกิจกรรม
ในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน**

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

แผนการจัดกิจกรรม

ผลของการใช้กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยบริบทเป็นฐานที่มีต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยอนุบาล

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	แนวคิด	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	ระยะเวลา
ลำดับที่ 1 การประชุมผู้ปกครองครั้งที่ 1 (การให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน การประเมินพัฒนาการเด็ก และแนะนำกิจกรรมสนุกกับลูกรัก)	1. เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน 2. เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจบทบาทและปฏิบัติตนในการเข้าร่วมกระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐานเป็นกระบวนการประเมินพัฒนาการที่ให้ความสำคัญกับการประเมินที่เป็นไปตามสภาพจริงและเป็นธรรมชาติของเด็ก โดยการอาศัยความร่วมมือกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน	กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน (The Asset – Based Context Matrix) ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยให้ความสำคัญกับการประเมินที่เป็นไปตามสภาพจริงและเป็นธรรมชาติของเด็ก มีองค์ประกอบดังนี้ 1. บริบท (Context) 2. การจัดกิจกรรม (Activity Settings) ประกอบด้วย - ความสนใจและความสามารถเดิม (Interests and Assets) - การเรียนรู้บทบาทหน้าที่และการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมเพื่อสื่อความหมาย (Functional and Meaningful Interactions) - การจัดให้มีความหลากหลายของสื่อและสถานที่เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วม (Opportunity and Participation) 3. การเพิ่มโอกาสการเรียนรู้ของเด็ก (Possibilities)	1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้ปกครองและครูทุกท่าน 2. ผู้วิจัยแจกเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ - คู่มือ “กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน” - คู่มือ “การประเมินพัฒนาการเด็ก” - คู่มือ “กิจกรรมสนุกกับลูกรัก” 3. ผู้วิจัยแนะนำเอกสารที่ผู้ปกครองได้รับในการประชุม 4. ผู้วิจัยแนะนำกระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทเป็นฐาน และให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่อง “การประเมินพัฒนาการเด็ก” 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองซักถามข้อสงสัย 6. ผู้วิจัยแนะนำกิจกรรม “ปลูกผักสวนครัว” ดังนี้ - แนะนำและสาธิตวิธีการทำประดิษฐ์ผักสวนครัวชนิด ต่าง ๆ ด้วยกระดาษ - แนะนำผู้ปกครองเกี่ยวกับพัฒนาการลูกที่ควรสังเกตขณะทำกิจกรรม “ปลูกผักสวนครัว” - ผู้ปกครองทำกิจกรรม “ปลูกผักสวนครัว” ร่วมกับลูก และบันทึกพัฒนาการของลูกลงในสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก 7. ผู้วิจัยแนะนำคู่มือ “กิจกรรมสนุกกับลูกรัก” และอธิบายรายละเอียดของกิจกรรม	- คู่มือ “กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน” - คู่มือ “การประเมินพัฒนาการเด็ก” - คู่มือ “กิจกรรมสนุกกับลูกรัก” - Powerpoint “กระบวนการประเมินพัฒนาการโดยใช้บริบทเป็นฐาน” และ “การประเมินพัฒนาการเด็ก”	3 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่	วัตถุประสงค์	แนวคิด	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	ระยะเวลา
			<p>ขั้นตอนของกระบวนการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ครูและผู้ปกครองตัดสินใจเลือก วัตถุประสงค์การประเมินร่วมกัน <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ผู้มีส่วนร่วมในการประเมิน 1.2 สถานที่และเวลาในการประเมิน 1.3 วิธีการประเมิน 2. ครูและผู้ปกครองเลือกวิธีการประเมิน ที่เหมาะสม 3. ครูและผู้ปกครองประเมินผลข้อมูล ที่ได้รับร่วมกัน 4. ครูและผู้ปกครองตัดสินใจในการวาง แผนการส่งเสริมเด็ก <p>การประเมินพัฒนาการเด็ก วิธีการประเมินพัฒนาการเด็กมีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1 การสังเกตพฤติกรรมเด็ก (Observation) 3.2 การสัมภาษณ์ (Interview) 3.3 การเขียนบันทึกเกี่ยวกับตัวเด็ก (Anecdotes) 3.4 แฟ้มผลงานเด็ก (Portfolio) 3.5 การใช้แบบประเมินผลพัฒนาการ (Checklist) 	<p>8. ผู้วิจัยและผู้ปกครองทำการนัดหมายเวลาในการ ประชุมครั้งที่ 2</p>		

สัปดาห์ที่	วัตถุประสงค์	แนวคิด	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	ระยะเวลา
สัปดาห์ที่ 2 - 3 ผู้ปกครองทำ กิจกรรมกับลูกที่ บ้าน	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง สังเกตพัฒนาการของ ลูกที่บ้าน		กิจกรรมสนุกกับลูกรัก ระดับชั้นอนุบาล 1 กิจกรรมที่วีหรรษา กิจกรรมต้นไม้ หรรษา กิจกรรมเมนูลูกรัก เมนูโต๊ะ อาหารฝีมือหนู กิจกรรมนิทานเล่มโปรด กิจกรรมเพลงโปรดของหนู และกิจกรรม เสื่อผ้าแสนสะอาด ระดับชั้นอนุบาล 2 กิจกรรมปลาสาขารุ่ง กิจกรรมต้นไม้ หรรษา กิจกรรมเมนูลูกรัก เมนูโต๊ะ อาหารฝีมือหนู กิจกรรมนิทานเล่มโปรด กิจกรรมเพลงโปรดของหนู และกิจกรรม เสื่อผ้าแสนสะอาด ระดับชั้นอนุบาล 3 กิจกรรมงูเดินระบำ กิจกรรมต้นไม้ หรรษา กิจกรรมเมนูลูกรัก เมนูโต๊ะ อาหารฝีมือหนู กิจกรรมนิทานเล่มโปรด กิจกรรมเพลงโปรดของหนู และกิจกรรม เสื่อผ้าแสนสะอาด	1. ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านและสังเกต พัฒนาการ และบันทึกพัฒนาการของลูกที่สังเกตได้ลง ในสมุดบันทึกพัฒนาการลูกรัก	- คู่มือ “กิจกรรมสนุกกับ ลูกรัก” - สมุดบันทึกพัฒนาการลูก รัก	
สัปดาห์ที่ 4 การประชุม ผู้ปกครองครั้งที่ 2 (การแลกเปลี่ยน ข้อมูลพัฒนาการ และเลือกพัฒนาการ ที่จะส่งเสริม)	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูนำข้อมูลที่ได้ จากการสังเกต พัฒนาการเด็กมา แลกเปลี่ยนกัน 2. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูวางแผนการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ร่วมกัน			1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้ปกครอง 2. ผู้วิจัยซักถามถึงกิจกรรมที่ผู้ปกครองทำร่วมกับลูกที่ บ้านว่าเป็นอย่างไรบ้าง มีอุปสรรคในการทำหรือไม่ 3. ครูและผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็ก โดยผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ เด็กเป็นระยะๆ และสรุปพัฒนาการของเด็กเบื้องต้น 5. ผู้ปกครองและครูเลือกพัฒนาการเด็กที่จะส่งเสริม 6. ครูและผู้ปกครองวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	- สมุดบันทึกพัฒนาการลูก รัก - แบบประเมินพัฒนาการ เด็ก ชุดผู้ปกครอง - คู่มือกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการที่บ้าน	1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่	วัตถุประสงค์	แนวคิด	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	ระยะเวลา
สัปดาห์ที่ 5 - 6 ผู้ปกครองทำ กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการลูกที่บ้าน ครั้งที่ 1 ครูทำกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กที่โรงเรียน ครั้งที่ 1	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูนำข้อมูลที่ได้ จากการสังเกต พัฒนาการเด็กที่บ้านมา แลกเปลี่ยนกัน 2. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูวางแผนการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ร่วมกัน			1. ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านและสังเกต พัฒนาการ 2. ครูทำกิจกรรมกับเด็กที่โรงเรียนและสังเกต พัฒนาการ 3. ครูและผู้ปกครองสื่อสารข้อมูลผ่านทางสมุดบันทึก พัฒนาการลูกรัก	- กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่บ้าน - กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่โรงเรียน - สมุดบันทึกพัฒนาการลูก รัก	2 สัปดาห์
สัปดาห์ที่ 7 ผู้ปกครองและครู ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กร่วมกันในชุมชน ครั้งที่ 1	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูสังเกต พัฒนาการของเด็ก ร่วมกันจากการทำ กิจกรรมในแหล่งชุมชน			1. ผู้ปกครองและครูจัดกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการ เรียนรู้ในชุมชนตามที่ได้วางแผนร่วมกัน ไว้ในสัปดาห์ ที่ 4 2. ผู้ปกครองและครูบันทึกพัฒนาการเด็กที่สังเกตได้ จากการทำกิจกรรมลงในสมุดบันทึกพัฒนาการ	- สมุดบันทึกพัฒนาการ (ในแหล่งชุมชน)	4 ชั่วโมง
สัปดาห์ที่ 8 การประชุม ผู้ปกครอง ครั้งที่ 3 (การประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยน สรุป พัฒนาการ และ วางแผนการส่งเสริม พัฒนาการเด็ก)	1. เพื่อให้ผู้ปกครองและ ครูนำข้อมูลที่ได้จากการ สังเกตพัฒนาการเด็กที่ บ้านและการทำกิจกรรม แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน มาแลกเปลี่ยนกัน 2. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูวางแผนการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก			1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้ปกครองทุกท่าน 2. ผู้วิจัยซักถามถึงกิจกรรมที่ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองนำ กลับไปทำที่บ้าน และกิจกรรมที่ทำร่วมกันในแหล่งการ เรียนรู้ในชุมชน 3. ครูและผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็ก โดยผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ เด็กเป็นระยะๆ 4. ผู้ปกครองและครูสรุปพัฒนาการเด็กร่วมกัน 5. ครูและผู้ปกครองวางแผนการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	- สมุดบันทึกพัฒนาการลูก รัก - สมุดบันทึกพัฒนาการ (ในแหล่งชุมชน) - คู่มือกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่บ้าน	1 ชั่วโมง

สัปดาห์ที่	วัตถุประสงค์	แนวคิด	เนื้อหา	กิจกรรม	สื่อ	ระยะเวลา
สัปดาห์ที่ 9 – 10 ผู้ปกครองทำ กิจกรรมเพื่อส่งเสริม พัฒนาการลูกที่บ้าน ครั้งที่ 2 ครูทำกิจกรรมเพื่อ ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กที่โรงเรียน ครั้งที่ 2	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูนำข้อมูลที่ได้ จากการสังเกต พัฒนาการเด็กที่บ้านมา แลกเปลี่ยนกัน 2. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูวางแผนการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ร่วมกัน			1. ผู้ปกครองทำกิจกรรมร่วมกับลูกที่บ้านและสังเกต พัฒนาการ 2. ครูทำกิจกรรมกับเด็กที่โรงเรียนและสังเกต พัฒนาการ 3. ครูและผู้ปกครองสื่อสารข้อมูลผ่านทางสมุดบันทึก พัฒนาการลูกรัก	- กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่บ้าน - กิจกรรมส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่โรงเรียน - สมุดบันทึกพัฒนาการลูก รัก	2 สัปดาห์
สัปดาห์ที่ 11 ผู้ปกครองและครู ส่งเสริมพัฒนาการ เด็กร่วมกันในชุมชน ครั้งที่ 2	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูสังเกต พัฒนาการของเด็ก ร่วมกันจากการทำ กิจกรรมในแหล่งชุมชน			1. ผู้ปกครองและครูจัดกิจกรรมร่วมกันในแหล่งการ เรียนรู้ในชุมชนตามที่ได้วางแผนร่วมกันไว้ในสัปดาห์ ที่ 4 2. ผู้ปกครองและครูบันทึกพัฒนาการเด็กที่สังเกตได้ จากการทำกิจกรรมลงในสมุดบันทึกพัฒนาการ	- สมุดบันทึกพัฒนาการ (ในแหล่งชุมชน)	4 ชั่วโมง
สัปดาห์ที่ 12 การประชุม ผู้ปกครอง ครั้งที่ 4 (การประชุมสรุป พัฒนาการเด็ก)	1. เพื่อให้ผู้ปกครอง และครูนำข้อมูลที่ได้ จากการสังเกต พัฒนาการเด็กที่บ้านมา แลกเปลี่ยนกัน 2. เพื่อให้ผู้ปกครองและ ครูสรุปพัฒนาการเด็ก 3. เพื่อให้ผู้ปกครอง และผู้วิจัยแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นที่มีต่อ กระบวนการฯ			1. ผู้วิจัยกล่าวทักทายผู้ปกครองและครูทุกท่าน 2. ผู้วิจัยซักถามถึงกิจกรรมที่ผู้วิจัยให้ผู้ปกครองนำ กลับไปทำที่บ้าน 3. ครูและผู้ปกครองแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับ พัฒนาการเด็ก โดยผู้วิจัยให้ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ เด็กเป็นระยะๆ 4. ผู้ปกครองและครูสรุปพัฒนาการเด็กร่วมกัน 5. ผู้ปกครองทำแบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับ กระบวนการประเมินพัฒนาการ โดยใช้บริบทพื้นฐาน 6. ผู้วิจัยและผู้ปกครองอภิปรายกลุ่มร่วมกันเกี่ยวกับ ความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการฯ	- แบบสอบถามความพึง พอใจเกี่ยวกับกระบวนการ ประเมินพัฒนาการโดยใช้ บริบทพื้นฐาน	2 ชั่วโมง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกมลรัตน์ ก่อกาญจนวงษ์ เกิดวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2525 ที่จังหวัดระนอง สำเร็จ การศึกษาปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชา ประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาหลักสูตร การสอนและ เทคโนโลยีการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547 และสำเร็จ การศึกษาในปีการศึกษา 2550

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย